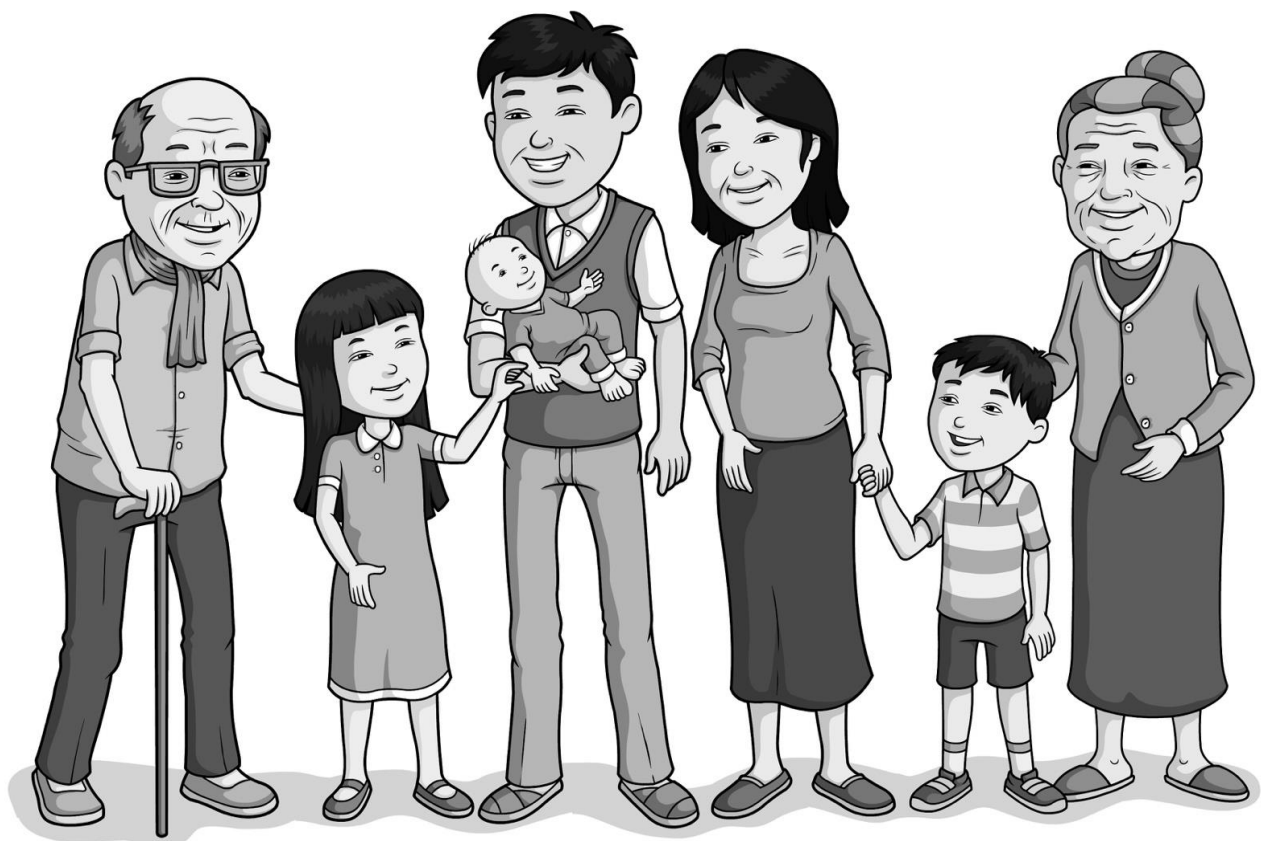

AKILOCOKINET ALOKIDING NGUNA AKIRE

ATUTUBET

EKIITANU KA EKAL EKITAABO A EKETATAMAN

Erae akilocokinet ngina anguna akire etic ngolo akwap angina esisili kisisaata nguna alalak
anasubunet angina tctprogram.org

Akilocokonet alokiding nguna akire. Atutubet Akilocokinet alokiding nguna akire ekiitanu ke Ekal Copyright v3 ©2012^{SEP} Reconciled World, Phoenix, Arizona, United States of America. www.reconciledworld.org

Eyakaun ka itolomunitae etic lo anacamun angina a Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 lincence. Ikcimakinio ka ikisimukekinitae arokor etic ka akitolomuni, akorar ka akisiropor alorot alo:

Akiteyenikun – Itemokino kiteyenu etic anakimoriyarit ngakiro nu: Copyright © 2012. Itolomunit Reconciled World (www.reconciledworld.org) eyai tooma creative Commons Attribution ShareAlike 3.0 licence. Anguna ka ariamunia nguna alalak, taanyu www.creativecommons.org.

Nyerae nguna egyelanario – Nyemaikina iyong kisitiya etic lo anguna ka amucurusoo.

Ani kiitanit iyong akijulakin etic lo nangajep kus, kitaanyik info@tctprogram.org.

Ngakigireta daadang nguna ke Ebaibul mati acepaki itoodiunitae, elemunitae aloBaibul angolo ebusan, New International Version®, NIV®. Copyright ©1973, 1978, 1984, 2011 by Biblica, Inc.TM ingitakinitae acamakinet aneni a Zondervan. All rights reserved worldwide. www.zondervan.com The “NIV” ka “New International Version” ikes trademarks ngulu igirir alotooma United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc.TM

Acamunet

Elalak ngitunga ngulu apotu kitiyata etic lo ka ngulu apotu kitaraut erot lo ngolo itiyae kire. Edit erot ngolo kitalakaret ikes daadang.

Elemunitae nguna alalak anatutubet ana aneni a Kate Marsden, anguna ka ainakina, abu omora etic lo anageiyar akikatakin anakwap a Bangladesh. Abu etic ngolo a Kate lo toruwor ngolo esiyookinitoe ka abu kitolom ngiticisio ngulu alalak. Abu kitopatan acunakin nu kaapei. Anapaki angina ke ekingaren, ani etatami ayong atutubet na, abu oanyuwa ngikilyok ngulu apolok igworosi anakiengar ngican, toriput ebe ikwa eya ngicerotin, akilo akidic, ngulurikinet ngipitesio angidwe. Pa atamakinit ayong ebe erae ngin akiitanit, nait ayeni Kate. Alakara neni kon Kate.

Etalakarit nabo ayong Heather Hicks, ngolo abu kiyatak ngakatameta anadoketa angace ka abu kiyatak ngakitatameta nguna eitana, nooi anguna angaberu. Arae nguna acamit ayong aloyakae kang alosikin ekingaren atipei emam aripikin ejok ka aburor. Angun, etalakari ayong nooi idio ngini etenit ka Akiya kwap aripikin ngakitatameta ka tosubak ikes ejok anguna ka akitomoria ka alalau. Eketalakarit iyong Heather.

Etalakarit nabo ayong ka agogong ngiketatamak ngulu apotu etiyata ka isua alotooma ngikaru, esiomio ka iwuakinitae ngatameta nu lotic. Erae ikes ngikajiok kang ngulu akire. Epite ngolo esitiyaata ka nguna ayaununuyete arae nguna ekinyoma nooi, nguna apotu ikingarakis isua ayenun ngiboro ngulu ajokak isitiyao ka akitumunikinet kec angina abu eketoropa ngirwa ngulu alalak angina acamitor ayong aesikin. Aringa ayong ayakatar amina ngina apolon aloketiyak angulu ke ekingaren angulu apotu kiboikinos iguriakina ngakies esisae ayong erot ngolo kitete anguna kitatama. Apotu ikes ka akitiditeuna kikatakis ayenun ka tari kitatama nguna aponi isua ekau tosiomae ebe kerae nguna agogongok alotooma eyeune kec angunapei abu Akuj kisitiya ngatuketa ngun alomun anakulyako kec. Akitotamunet ngina nyesaluni ebe emam pa arae nu anguna kang kori nguna etiyae ayong, nait erae nguna ka Akuj ka nguna etiyae Inges. Akatapito ayong nooi emam pa imaruna ebe acamaki Akuj ayong aruwor ipei aloemut alo ka ekesitiya ayong akilo akapalago daadang. Neni keng bon eyakaun Akibuses.

Nguna esidiok acamit ayong akitalakar lokile kang ngolo abu eketatam ayong apolou ngina ke ekiitanu kire, kemam inges, kemamu alotooma nu nguna epedor akitiyakin. Ayeni ayong nguna alalak nguna ibu iyong tojalakinor alotooma ngikaru anguna ka acamakinia nu kitiyakin. Irae iyong ekuwam ngolo eyai tooma nabebenuk kang ka akamina ayong iyong.

Anna Ho
Executive Director
Reconciled World

Eringa Iyong Nyegeikina

Asubanakin anguna ka akitatam

1. Tosyom ka amisiyaarit akisileerekinet a eketataman, ngarwa nguna alalak erae kepedor. Kigir nguna apolok nawae anguna ka atamunit nguna apolok.
2. Kiwaru nguna elosikinit ngina kitatam, toyenunia nguna emaikina ngikasyomak kisisaut ekau.
3. Tosyom ekingaren ngasiometa daadang alobaibul.
4. Kisieme ekingaren ngiboro ngulu iitana alotooma ngina kitatamet, ka toanyunite atemar isubak ngakaritasia nguna angikasiomak (nguna iinakina) ka tosubak ngitorubei ngulu isitiyae anakitatam.
5. Toyeni ebe iyenunit iyong ejok ngolorot ka nguna kitiya anakitatam ikwa (ngaboliasio, ngitorubei). Ipedori iyong akisisakin ke ekal ka ngikonei kon.
6. Yaa apaki akilip neni ka Akuj tosubakinia ngikasyomak, kiirariata nguna ecamit Inges ka ikingarakinia Inges iyong akitatam ngakiro nu. Totamunit ebe erae anagogong ka Akuj bon ikipedoria iwon aanyun ngitunga ibelekin.

Epite ngolo isitiyaere ekitaabo ngolo ke eketataman

1. **Ngatameta nguna apolok ka ngiboro:** Egeikini ngina kitatamet ka atutubet ana.
 - a. **Ngatameta nguna apolok** – Eyakasi alotooma ngina kitatamet ngatameta nguna apolok ka tolalak, nait emaikina ngikasyomak toyenunuto ejok ngatameta nguna apolok nu anadaunet angina kitatamet. Ejoikinit akingitakin bon erae kitamakinit iyong ebe epedorito ngikasiomak atamunit ngatameta nu nguna apolok kidau iyong arikokin ngina kitatamet. Itemokino yaa apaki aburonor ngatameta nguna apolok angina paki akingarakinia ikes atamun.
 - b. **Ngiboro** – Imarunitae nguluboro iitana anguna anginakitamet, imoriyarito ngitorubei ka ngakaritasia nguna einakinio ngikasiomak. Itoodiuni ekitaabo ngolo ke eketataman apaki ngina itemokino kisitiyaere.
 - Ekitaabo angikasiomak – Iyanyuni iyong etorube aloteten akaritas alotooma apaki ngina itemokino kisitiyaere alokitaabo angikasiomak.
 - Ngitorubei – Iyanyuni iyong etorube ngolo ikoni lo alokeidieny engaet anapaki angina emaikina kisitiyaere.
2. **Nguna ke Ekarikon:** Eyakasi ngakisileereunet tooma nakitatameta nguna ikingarakinete iyong akitolosio akitatamet ejok. Nyemaikina iyong tomora nu ka ngikasiomak. Tosiom nugu ekingaren ikotere isubakinor akitolosio akitatam ka ngiticisio. Eyakatar ngakingiseta ngace ngabongokinet anguna ka akingarakinia iyong ikwa eketataman ayenun ngatameta nguna emaikina kisileereu alokasiomak. Nyerae nu ngabongokinieta nguna ajokak bon, nait ngadi ca anguna ajokak.

Ngakiro nguna apolok nguna ka atutubet a Ekiitanu ka Ekal anguna ke Ekarikon

Eayete ngakitamateta nu ngisaae 2 – meere ngunasek erae 1.5. Kingitak ngikasiomak yaut ngaberu kori ngikilyok kec nakitatamo. Tosubak anarikin ejok ekiyan ngolo angikeitak. Kitumunik nginitungan daadang akiyan anakitatamo tari pa keyakatar irukitos kori kemamu ngidwe. Epolok ngakitamateta nu anguna angitunga daadang ayenun erot ngolo kitopoloet erukitene ngolo ajokan anatuketa daadang.

Eya ngitorubei daadang kau ekitaabo a eketataman. Anipa kitolom iyong ngakaritasia angikasiomak anakigurun ngace, kitolom epeikitaabo bon anguna aipeitungan anguna ka ayenunia agelegelaanut kosi alotooma akitatamet 2. Epedori ngolokanisa kori ekelesiya akitac epeikitaabo ngolo angikasiomak atamunitor ngatameta nguna apolok nguna ka atutubet.

Akitatamet 1: Ngiticisio alotooma Ekiitanu

Ngatameta nguna apolok

- Eyakatar ngikilyok ngiticisio alokal. Emaikina ikes torai ngikarikok ngulu angikalya ka tominas ngaberu kec lopite ngolo pei aminor Kristo Ekelesiya kori Ekanisa ka alopite angolo pei eminator ka kidarito ngawati kec.
- Eyakatar ngiticisio ngiarei alokal. Emaikina ikes tominas toyakatar akeroru ka kipotokino lokilyok kec lopite ngolo itatamia Ebaibul ka torae ngakengarakinak nguna ka Akuj.

Ngiboro

Ekitaabo angikasiomak:

- Ngiticio angikilyok ka ngaberu
- Akigiret ngina ka amina ka akeroru (nyitana nu nooi)

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Anguna angiyokokalya ayakaunor ejok iitana ngikilyok ka ngaberu toyarete anakinapakina ka torucokina alorot angolo acamakinitor Kristo. Epeiror ngolo erae engaet anakiduk ngikalya kus era ayenut ejok ngiticisio ngulu egelegelia ngulu itiyaete nguluyaarei.

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ngulu ecamunito akisyom ngolo eemut ka kiyana anatukot angina alalan ngakingiseta.

Eemut a Lea

Abu Lea toriedik alodiyete epuke ilosi edya anguna ka akimuj angina ke ebong, engolianakini inges ebukit neni aperio ikoku keng aanyunia erae kejotoe ikotere ipunaria inges akanikanania. Ajotoe tata keng ingooroe alodiyete iwadio anamwanis asongakinak akolong. Arae Lea ngikaru ngiarei bon anakiruk ikes ikwa ekal nait abu akiyar keng togelaan alopite angolo pa atamakinitor inges. Abu inges toyakaun ikwa itunganan ngini amojongit ka todounite. Abu tokadanak inges ka kiito ngakonei keng ka kiburite alosit aanyun toto ka papa keng. Akilo ngun, abu inges kidong idarit ikoku ka ekal atoto alokile keng.

Ayeni Lea atemar etami toto keng ebe esubakinio nginibore daadang anguna ka atabong ekyenyuni inges. Abu Lea toriyor ka tokoik neni epiuni inges alokau emosiring keng. Ngina eriamunotor inges ka Timeus ekingaren anaraun ekal, aberunun inges lore ngacepakio alotic ka alosenenete ikes akilat ke epikipik. Tokona abu inges togeik akiboi alokonei keng ka bu nakwaare. Abu inges bu lore eur lotule ka esigara, ido tolim ngakiro ngadi bon eringa inges nyeloto akiper.

Eriamakinotor apaki ngin Lea ka Timeus arae natukot ngina angisorok alokanisa. Eringa ikes nyeruko atakani inges emina alosenen Lokanisa. Abu inges totamak ebe eruwor inges ekile ka papa ngolo ajokan. Amam pa arae Timeus itunganan ngini arienyana, nyerama inges Lea ka nyeloto akiruk ka ngaberu ngace, nait ayakarito ngatameta keng. Tari losabit ebong ngina ayakar inges lore atakani erae ngolo asetara. Amam pa etobolyanakini inges ikoku kori akirworikin ka Lea. Ajotoe inges kori akitere a TV bon. Ngina ikalounio ikoku kori ngina elimunio toto keng akirot ngina dio itakadakini aneni a Lea apedori inges akimocokin ka Lea ka kingenyanakini inges. Abu Lea kisiak atamatam ebe kerae bo nyacamunit akiruk ka inges. Abu inges totamak ebe ikwa epedori akiyar ayakaun erono ikona.

Eemut a Timeus

Ekau atabong nginapei, abu Timeus kiboikin ematasi ka ngikonei keng. Abu Baara tolim eemut ikwa abolia ngolo atapit ngaberu ka ngolo abu kitekyeni ikes daadang. abu Timeus totamu anguna a Lea ka tomaranik. Ayeni inges atemar edarit Lea inges ani ebongori lore tongo Lea. Amam pa alakara inges. Anyunyura inges angina kolongit anguna atoto a Timeus ka anguna ke etic angolo amaikina inges kitiya alokai. Ayeni Timeus atemar arienyana toto keng nait ani kerae totiamarite Lea. Etiyae kolong toto keng nginapei anakiyar keng adaadang ka eitana kiengu angina amojongia. Emaikina Lea toyeni nguna.

Abu Timeus togeiki akiboi ka ngikonei keng ka akiwarit ngitotin daadang ngulu iceluwaria inges ayakaun lore anerae pa acamit inges akipup ecelet ngolo ayakaunun kiding Lea ka toto keng. Abu toup inges akingurungura a Lea anguna ke etic ka akai ka ikoku keng. Atakani inges ebi engoit jwi jwi ka inges. Pa mono apedorit inges ayenun ebe abu inges kitiya kolong alorwa keng nait tokona iitanit akiengun pa itecelio ebong a?

Abu inges tonger tari arukonor ka Lea lokanisa kori lokelesiya ka tokuruwo inges akitoodikinit atemar emam ngakiro nguna aronok eyakasi alokiding kec. Ngianapaki enyounioto ikes alosit lokanisa kori lokelesiya enapi Lea ka kitanap ikoku dang ka erami ka apas ngilowi a Timeus ngulu ajokak. Atakani ebi ecamit inges akitoodikin ngitunga atemar ayai ekal kec ejok ka alakara ikes. Nguna akire ikes nu ebe, acanikinito ikes ariamun ngisilinga ngulu itemokino ka pa alakara ikes alore kec. Abu Timeus togeu aumonokin erae keyai idio ngini eyakatar alakara lopite ngolo eredakinitotor ikes. Abu tokadanak inges ka abu tari towou alosenen lokanisa kori lokelesiya. Amam pa ayenunit inges ejok erae keyai adiopolou tooma. Amam pa apedorit inges atamakin ebe epedori akiyar amunaun.

- Anu apotu kitiyakin aloemuto anguluyaarei alu?
- Anu epedorotor nu akikwaanikin alotooma ngatuketa yok?
- Ani kitatamet ipedori iyong ainakin Lea? Totamutu nguna eitanit Timeus. Anu apedorit inges akitiya anguna ka akingakinia Timeus ejok?
- Ani kitatamet ipedori iyong ainakin Timeus? Totamutu nguna eitanit Lea. Anu apedorit inges akitiya anguna ka akingarakinia Lea ejok?

Ikipedori iwon anakitatamet ana aripikin etic ngolo ke ekile ka aberu alotooma ekal. Ikiinakinit iwon Akuj ngikisila ngulu itemokino iwon ayakaunor alokal angolo epoloe ejok.

Etic ngolo ke ekile

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Alipite ipedoriata iyees akitamun etic ke ekile alokal?

Tosyoma Ngiepeso 5:23, 25, 28-29.

- Anu ebasi ngingaeta lu anguna ke etic ke ekile?
 - *Erae ekile epolokinit aberu*
 - *Emaikina ekile tomina aberu keng lopite ngolo eminar Kristo ekanisa kori ekelesiya*
 - *Emaikina ekile tomina aberu keng lopite ngolo eminar ka idaritor inges akuwan keng*
- Emaikina ekile torae akou ngina ka aberu keng ikwangina erakar Kristo akou ngina ke ekanisa kori ekelesiya. Alipite itiya Kristo ikwa akou ngina ke ekanisa kori ekelesiya? Alipite emaikina ekile kitiya ikwa akou ngina ka aberu? Nyaalu ngiticisio ngulu itiyasi kire ikwa akitoodinet?

- *Erae ekile ekarikon*
- *Abu Yesu tojal akiyar ka ngapedorosio keng ikwa Akuj anguna ka araunia ekalakunan yok, angun, emaikina ekile inakin anguna ka akidarit, akiuriar ka ainakin anguna ka aberu keng, meere ca akitiya nguna ajokak anguna ke eilope.*
- *Nyitingakini inges aberu keng akipotokin neni keng nait aminakinit inges tari pa eyeni (nyitingakinit Kristo ekanisa kori ekelesiya ainakin).*
- *Ngina etubunio ekile nguna kitiya, emaikina inges kiyanut ka aberu keng ka totub nguna ajokak anguna ka aberu keng, meere ca nguna italakarito elope bon.*
- Angina emaikina ekile tomina aberu keng lopite ngolo eminar Kristo ekelesiya kori ekanisa keng alipite ipedoria iyong akitamun amina ngina ka Akuj?

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Kisitiya ekitaabo angikasyomak - Akitatamet 1: Ngiticisio ngulu angikilyok ka ngaberu.

Tosyoma 1 Ngikorinito 13:4-8, Ngipilipi 2:1-8 ka Yoana 13:2-17 ido tobongokis ngakingiseta nu:

- Alipite itamunitotor ngingaeta lu amina ngina ka Akuj?
 - 1 Ngikorinto: 13:4-8 – *Atitiny, amina nyerakaana, nyituro, nyitojoka, nyiwarit nguna aronok, nyengoyenene, nyidiasi nguna aronok, nyelakara anguna aronok nait nguna akire, idangidangi alotooma nguna akire akigyeno ka atitinyikinit, nyekuruwori amina idiobore.*
 - Ngipilipi 2:1-8 – *akitiditeuna, ayait ngulu erae ngulu ke ekingaren anakijaanakin ka anajalakina make.*
 - Yoana 13:2-17 – *akijaanakin ngulu*
- Nyaanu nguna apedorit Timeus (aloemut yok angolo ke ekingaren) akitiya anguna ka aminakina aberu keng Lea, alorot angolo itatamia ebaibul?
 - *Ainakin akingarakin alokai kori akitobolya ikoku*
 - *Ayakaun kaapei ka Lea*
 - *Akitumunikin Lea ayakaunor apaki anguna ke ekal keng*
 - *Akisirwor ka akigang Lea anarucokina ka toto keng*
- Alipite epedoria ekile akitoodikinia akeberu amina alorot alu? Alogurupo kus kimaru ngirotin ngitomon (10) ngulu itiyasi ngulu epedoria ekile akitoodikinia aberu keng amina.
 - *Akisyonikin aberu keng ngina paki eyakaunor ecelet*
 - *Apupokin ngatameta anaberu keng nginapaki eyakaunotor ngunamoruna*
 - *Akingarakin anakidarit ikoku ka akilongar*
 - *Aokokin aberu ngakipi*
 - *Akikinyomit aberu keng*
 - *Akidarit ngidwe ikotere akeberu eyakaunor apaki akilakin neni angulu*
 - *Akiwuakinit akiitanit aberu kingaran akilo nguna keng*
 - *Torae akitoodikinet ngina ajokan alotooma nguna ka Akuj, toanyunite ebe elosenene inges ke ekal keng lokanisa kori lokelesiya losabit*
 - *Akilipanakin aberu keng*
 - *Akingit nguna etami inges ka akiyan nguna apolok nguna iitana totubunoe*
- Nyaanu nguna etakanunete erae pa kitiya ekile eketik lopite ngolo itatamia Ebaibul?
- Ani kerae yaite ekile aberu keng lopite ngolo itatamia Ebaibul, anu itami iyong atemar eyaunete nu lokal?

KINYAKUTU NATUKOT

Nguna ke Ekariikon: Toburosi ngakingiseta nguna alokidiana. Kingitak nginatukot tomora nguna igirito ikes. Etakanunete alyokonu alotalio angice, tobongosi neni anguna ebala Ebaibul ka kitumunik ikes kilipa angun.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Einakinit Akuj ngikilyok ngiticisio ngiarei ngulu epolok alokal aruwor akou ngina ka aberu ka aminakin ngaberu kec ikwa eminatari ikes ngawati kec. Lopite ngolopei etiya Kristo anguna ke ekelesiya kori ekanisa. Abu Kristo ya etorube ngolo ke eketiyan, akilotar ngakejen angiketiyak ka ajalakin akiyar keng ikwa amuronot ngina ka alakuno yok. Arae Yesu ngolo ikimitakinit ka apatana, ngolo abu tojal ngapedorosio Keng ikwa Akuj ka pa arae inges ngolo elopiaran.

Epol nooi ayenut iwon epite ngolo abunio Yesu toyakaunor ikwa etorube aloticisio alu ka nyemaikina iwon otupakisi epei aloticisio anguluyaarei alu emaikina emorikisi ngoloce dang. Ani kikiyanyu iwon akiyar ngina ka Abraam ikiyanguni ipeibore ngini abu inges kitogogongiyo, ipei alotooma nginice ka anginapaki abu yau ationis.

1. **Aweikin ikwa akou, nait amam amina (Genesis 12:10-16):** Abu Abraam ya aberu keng Ejito anguna ka akilanyia akoro. Abu inges tolimok aberu keng akicoco ngitunganan daadang atemar arae inges nakaato keng ikotere nyewanere inges. Kikote neni dang, erae apolou anu ebe abu Parao yaa Saara aruwor apei anaberu keng. Alotooma nu ikiyanyuni ebe etiyae Abraam ikwa akou ke ekal ka ekatakinit alemar ngican ngulu ka akoro alokal keng.

Kikote neni dang, pa amina inges aberu keng anguna abunio tolimokinia inges akirwor nguna ka alyokonnu anguna ka araunia aberu ke ecekile. Abu Akuj tolom akingarakin Saara alocan alu.

2. **Amina, nait pa etiyae ikwa akou ngina ke ekal (Genesis 16:1-4):** Abu Saara kingitak Abraam akiper ka Aga anguna ka aurunia ikoku ka ani etakanunete ngican abu kingitak Abraam akiritar Aga. Abu Abraam tocam nguna eitanit Saara emam tari nyilipa anguna ka aseunia kerae nguna akire kori emam. Amina inges Saara nait ikwa akou ngina ke ekal amaikina inges kitatam Saara nguna angakiciket ka Akuj anguna ke eperonu ebe erae anguna anguluyaarei imorikina ka meere acamun atupakin ayeunet keng.

Alorotin anguluyaarei amam pa arae Abraam ekile ke ekal ngolo ajokan. Ani kecamit ekile aruwor ekile ngolo ajokan, itemokino inges torau akou ngina ka aberu ka amina aberu keng alopote angolo aminar Yesu ekanisa kori ekelesiya. Ani kemam apei alotooma nu inyasun ekal.

Etic ngolo ka aberu

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Anakwapa kus nyaalu ngiticisio ngulu itiyaete ngaberu?

Tosyoma Akisyakinet 2:18, 20.

- Alipite itamunitor Akuj aberu? (*akengarakinan*)
- Alipite isileereunio iyong “akengarakinan”? Aluticisio itiyae kire akengarakinan?

Tosyoma Ngikisila 33:29 ka Ngikirukisio 121:1-2.

- Ngae akegarakinan yok alongaeta alu?
- Alipite ipedoria iyong akisileereun akengarakinan alongaeta alu?

Nguna akire ikes nu ebe anangajep angina esyaunan erae nginapei kirot alotooma ngolo ngaet isityatae. Ngina esileereunio Akuj ngaberu ikwa ngakengarakinan. Abu Inges kisitiya akirot ngina atamakinitae itunganan ngini erae akengarakinan ngina isitiyao iwon anakitoodikinet angina angaarei ka akengarakinan. Ikimodik iwon Satan ka ikiinaki iwon apolou ngina ka “akengarakinan”. Nyerae atametait ngina ikwaan ka arakau eketiyan kori epito. Apolou ngina akire ngina ka akengarakinan ngina isitiyat Akuj anguna ka aberu erae ngina angaarei. Akengarakinan alo Baibul erae itunganan ngini “Agogongon ngini ebuni ainakin akiganget, ainakin akingarakin neni aitunganan angina iitanit. “Isityatae nginapei kirot na ngarwa 16 itoodiyaritae eyakae ngolo

ka Akuj. Erae Inges agogong yok, ekainan yok, ekeuriaran yok ka ekengarakinan yok! Abu Akuj tosub Eva ainakin agogong ngina ikinyoma ka akingarakin Adam.

- Anayenut apolou ngina ke Ebaibul anguna ka “akengarakinan” Alipite epedoriata nu akibelekin ayenut yok etic ngolo ka aberu?

Tosyoma Ngiepeso 5:22, 24, 33; ka I Petero 3:5.

- Anu ebasi ngingaeta lu anguna ke etic ka aberu?
 - *Emaikina aberu kipotokin neni alokile keng ikwa neni ke Ekapolon.*
 - *Emaikina yaite inges ka akeroru.*

Einakin it Akuj aberu ngiticisio ngulu apolok ngiarei alotooma ekal. Ekingaren erae amina, akeroru ka ainakina neni alokile keng ikwa ekarikon ngolo ke ekal. Ngina angaarei erae arakau akengarakinan ngina alotooma Akuj ngina agogongon ka ngina epedorit.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Kisitiya ekitaabo angikasiomak – Akitatamet 1: Ngiticisio angikilyok ka ngaberu abongokinio ngakingiseta nu:

- Nyaanu ngadi nguna amaikina Lea kitiya araunia “akengarakinan” ka ayait Timeus ka akeroru?
- Nyaalu ngidirotin nguluraunet “akengarakinan” ka akitoodiunia ainakina ka akeroru lokilyok?

Anatuketa kikatakisi atamun ngakitoodikiniata 10:

- *Asubanakin akimuj, akai ngina asega ka ngace dang.*
 - *Ayenunit ebe eyakatar ekal ngakipi nguna asega.*
 - *Akigangit inges alotic keng*
 - *Ayeun ere ngolo ka alakara*
 - *Akitumunikin ngikilyok yok*
 - *Akimor ngatameta ka ayeun kaapei ka ngikilyok yok*
 - *Akilipanakin ngikilyok yok*
 - *Akiwuapit nguna angikilyok yok*
 - *Akisirworor ngikilyok yok ejok*
- Anu etakanunete lokal erae kitiyae aberu ngiboro ngulu ikote lu?
 - Nyaanu nguna etakanunete lokal erae pa kitiya aberu etic keng lopite ngolo itamunitor Ebaibul?

KINYAKUTU NU NATUKUOT

Nguna ke Ekarikon: *Inak nginatukot tomora nguna eyakatar ikes. Toburosi ngakingiseta nguna alokidiana. Ani keyakaun nguna nyiraritor ejok ngakingiseta ka apolou angina angaberu akipotokin lokilyok kec. Kisimukek ikes abongor akisiom ekek ngolo a Ngiepeso daadang ka akingit Akuj anguna ka aosou.*

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: *Ani kerae ngaberu anakwap kus itiyaete ngiticisio ngulu alalak, angun nyiyookin nguna ka atutubet ana. Itogogongiyori alyokonu ngina erakar ngaberu emaikina kitiyate ikwa ngapii ido kiboiyete ngikilyok ileete ngikilees. Kikote neni dang, ani pa kecamakinitae ngaberu akitiya ngiticisio ngice, angun, epedori atutubet na akingarakin ainakina akilo acamakinet ngina ke Ebaibul aloticisio angulu ecamakina ngaberu kitiyaete.*

Tosyoma Ngakitadapeta 31: 10-31.

- Anguna angae egiritere ngingaeta lu? (aberu ngina ikinyoma)
- Anguna angae egiritere ngingaeta lu? (vs. 2 – lokilyok)
- Kigira ngiticisio ngulu etiyae aberu na
 - *Etiyae inges angakan keng ngiboro – ngilowi ka ngiboro ngulu ka akai*

- *Esubanakini akimuj ngina ajokan anguna ke ekal*
- *Agyelun ngalup*
- *Adupakin amana ngina ke epiini*
- *Agelununui ka togyelanari alomaket ejok*
- *Itiyae inges ka agogong*
- *Idarit inges ngulu angican ka ngulu iitanito*
- *Idarit inges ngiboro ngulu ke ekal ejok*
- Aluticisio epetuna anakwap kus ngulu erae ngaberu itiyaete? Ngulu kire ngiticisio ngulu emaikina ngaberu kitiyata?
- Anguna ainyo ikinyomitere aberu na? (nyekalanyana inges, itiyana ka eminakinitae inges)
- Aluticisio itiyae aberu kon? Alipite ikinyomitor iyong inges?

Ngadoketa nguna kitiya

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Ngiepeso 5:21.

- Anu ikitoodikinito iwon engaet lo anguna angiticisio angulu angikilyok ka ngaberu alorukitene angolo ka Akuj?

Nguna ke Ekarikon: Kisitiya ngakaritasia nguna iinakini nguna igirir ebe “AMINA KA AKERORU”. Anipa kimorianakin ngaberu ka ngikilyok kori pa kirworenakin alobuku kus. Eruwor na akartitas ngina ajokan.

Ikitami iwon jwijwi ka nguna ikiitanit nguna itemokino ngikilyok kori ngaberu yok kitiyata anguna yok. Ikinyunyura ka ikiyalolongi anguna angiboro angulu nyitiyaete ikes neni yok. ngacepakio ikitumokinete iwon nu erae kire kikiminasi kori kikikerito iwon ngikilyok kori ngaberu yok. Ekatakisi ecerot ngolo ka akitatam ka akitiya.

KA IRUKITOS

1. Kimaru ngiboro ngulu itiyae lokile kori naberu kon akingarakinia iyong. (Anguna angitunga angulu erae ngipepei, anu itiyaete papa ka toto kon akingarakinia iyong?).
2. Ani iripikini nguna imarut iyes, kilip kitalaka Akuj anguna alokile kori anaberu kon (kori ngikaurunak).

ATAMATAM ANGIPEIPEI

Anu ipedori iyong akitiyakin kedaun akitatam na anguna ka akitojokun erukitene kus kapei kori ekal kus?

1. Alotooma akolongit nginace:
 - **Ngikilyok:** Tolimok aberu kon ebe ilakara iyong anguna keng ka nguna itiyae inges anguna ka akidaritor ekal yok. Kingit inges erae keyai idiobore ngini ipedori iyong akitiya anguna ka akitojokia Akiyar keng. Totamunito atemar ecamit inges ayenun ebe imina iyong inges..
 - **Ngaberu:** Tolimok lokile kon ebe ilakara iyong anguna keng ka italakarit etic keng ngolo emunikinit anguna ka akidaritor ekal. Kingit inges erae keyai idiobore ngini ipedori iyong akitiya anguna ka akitojokunia akiyar keng. Totamunito atemar ecamit inges ayenun ebe imina iyong inges.
 - **Ngipepei:** Tolimok ngikaurunak ebe ilakara iyong anguna kec a daadang anguna itiyaete ikes anguna ke ekal yok. Kingit ikes erae keyai idiobore ngini ipedori iyong akitiya anguna ka akitojokunia akiyar kec.
2. Angun, anginakolongit kelunyar kikatak akitiya ipeibore anguna ka akitoodikinia ekile kori aberu kon (kori ngikaurunak) ebe imina kori ikerit iyong inges. Akitoodikinet:

- Ekatakinit Lea akimunon akingurugura keng ngina abuneneo Timeus lore ekau ka ekatakinit inges Akiya ka apatanu nguna ke eyakae a Toto a Timeus..
 - Kebunit Timeus lore kedaun etic ka tobolyata ka ikoku ka kiyana ka Lea epite ngolo alosio apaaran ka tolimok inges neni ekoni ngolo keng.
3. Yaa nait tokona apaki akigir ngatameta kon ailope nguna ipedori iyong akitiya angina kolongit alosabit alo. Kilip Akuj ikingarak iyong akitiya nguna iyeu iyong.

Etakanete ngadoketa nu ebi egogong. Ani pa kitenit iyong akirworo ka lokile kori naberu kon (kori ngikaurunak), angun, togeik akilipakin inges anginakolongit. Kilip anginapaki iyakaunor iyong ka akiyalolong kori ka angoit. Kitalaka Akuj anguna alokile kori anaberu kon ka kingit akuj ikingarak iyes alokal kus.

Atutubet 2: Ekal ngolo Elakara

Ngatameta nguna apolok

1. Epedorio iwon aruwor ngikalya ngulu elakara erae keyenun iwon agelegelaanut yok ngina eyakare ka ngirukitos ka ngiyeneta yok..
2. litana iwon akisisa ngirotin ngulu ajokak ngulu ebala Ebaibul anguna ka alemaria egurigur anguna ka agelegelaanut yok.

Ngiboro

Ekitaabo angikasiomak:

- a. **Ayenun agelegelaanut yok (Ekitaabo 1 anginitunganan, toya nguna iitana anguna angikalya)**
- b. Alemar egurigur yok

Akisileerekinet Abolya

ETIC ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ngaberu ngauni nguna ecamito, kiwuanak ikes lowaitin ngulu uni lu: Mara toto keng ka eya keng – Susanna.

Akerworon: Abu Mara kiboikin lokicolong alokai atoto keng iyalolongi. Kisirworik inges toto keng.

Mara: “Ebus nooi ekiitanu kosi atami ayong atemar kori eruwor ayakau kosi dang ikwa ngina ajokan nooi.

Tokona kelunyar elap epei amunayar.”

(Tolomuni eya keng Susanna.)

Susanna: “Nyo amunayar?”

Mara: “Emam ibore ngini atamakinit ayong. Atamakinit ayong atemar ariamuni alakara ka ayakaunor ekal. Nait tokona etakani erae apeganakin ngisaae daadang. Nyetakani ebi eyakaun isua acamunun alotooma ngadi.”

Susanna: “Oo. Ayakatar ayong dang ngunapeitiokisio ka lokile kang! Nait angun, abu apei alotooma ata eyaa kang ekesirwor ayong ka abu ekengarak ayong nooi. Bua laalo. Erworo anguna angun.”

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Anu apotu totakanut anabolya ana?
- Etakanunuyete nu anakwap kus a?
- Anguna ainyo etakanunueta?
- Emorenenete ngitunga anguna angatiokisio kec ikwa ngina etiya Mara ka eya keng Susanna a? Anguna ainyo kori anguna ainyo amamukar?
- Ani kitatamet ikipedori iwon ainakin Mara?

Ekal ngolo Elakara

Elosi jwi jwi egurigur edio atakanun tari alokalya angulu eyarete ejok. Ani kikilimok iyong idiotunganan atemar emam egurigur atakanunit lokali kec nyerae ikes acepaki ngulu irworosi nguna akire.

- Nyaanu ngakiro nguna anginapaki eyaununuyete egurigur lokal?

EKIYAN ATATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma ngingaeta ngulu etupakinete—anu epedorio iwon ayeun alongaeta alu nguna epedorete akingarakin iwon ayenun epite ngolo etingitere egurigur ejok?

2 Ngikorinito 15:41 & 1Ngikorinito 12:4-7 – *ikitiyaunit iwon daadang Akuj ikigelegelaaka, ikiyakar iwon agelaanut yok ngina alokau ka ikiinakinitae ngainakineta nguna egelegelya. Iitana iwon ayenun agelegelaanut ka ocamunito epite ngolo ikisubunitor iwon Akuj angipei pei ikigelegelya.*

- Ngiepeso 4:32 – *iitana iwon orakos ngulu ikirimaaka ka akiyapara ka ocamito akisyonikin, otamunito ebe ikirae iwon dang ngikasecak.*
- 1 Petero 3:9 ka Mateo 5:23-24 – *iitana iwon otenito atemar kitimoe tari kerae nginisetunganan ageuni ationis, iitana iwon asubakin ngakiro.*
- Ngipilipi 2:3-4 – *litana iwon atamunit ngulu erae ngulu itopoloritae akilo iwon*

KINYAKUTU NU NATUKOT

Nguna ke Ekarikon: *Kingitak atukot tomora nguna apotu ikes kisisaut anguna ka asubakinia egurigur ageyar anadoketait angina kaapei a longaeta. Kingit atukot ace ngina egelaana akimor anguna angingaeta anguluce angipei pei.*

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Eyakaun ngigurigurisio ngidi angina paki. Ikisubunit iwon Akuj angipei pei ikigelegelaaka. Ikiyakatar iwon anginitunganan nguna keng nguna alunyar ka ani ikiriamuni iwon ngikalya eyakatar kaati nguna iitanit. Ikiyakar iwon daadang atametait ngina ikicamitor ekile kori aberu yok kikoni nait emam erot ngolo epedoriat a ikes aruwor ngulu ikicamit iwon.

ETIC ANGIPEIPEI KA ANGIRUKITOS

Nguna ke Ekarikon: *litani nginitunganan ekitaabo a ekasioman – Ayenun agelegelaanut yok. Epol nooi ainakin akisileerekinet ngina etakani alotic alo. Ani pa kepedorito ngitunga akisiom kori anipa kepedorito ayenun nguna elimunio angun, ipedori iyong asiomakin ngolokoi ka kingitak ikes tomacara lolain. Kitiya ngina ke ekingaren kaapei. Kingitak nginitunganan daadang tomacar “X” kori kiwuakis ekiro kec lolain ngolo eweikinit nguna ecamito ikes akitiya. kisimukek ikes torae ngulu kire eleereke nguna eitanito ikes. Ekingaren, eripikinet ikes akaritas daadang anguna ka amacara nguna iitanito ikes. Angun, kisileerek tobongosi nabo kau ka tomacara nguna etamakinito ikes ebe iitanito ngirukitos kec tomacarikis “O”. Torubak iteyenikinit ebe NYEMAIKINA ikes tomora nguna amacarikis ikes ka ngirukitos eringa. Ani kemame irukitos aidio, inak ikes ngakaritasia yaasi lore ikotere ilelebiata ikes ka tomora ngun ekau. Ani kedaut ikes aanyun ngun ngarwa ngaarei, angun, kingit angirukitos toripikis ngun kaapei.*

litani nginitunganan ekitaabo angikasiomak, ikiripikini iwon ngakaritasi ngun kaapei – ngarwa ngaarei.

1. Apaki ngina esyaunan – Tosyoma ngolo koi ka tomacar lolain ka anyukuta “X” ka ikigir ekiro kon ngolo itoodiuni nguna icamit iyong.
 - Etiyata nguna ke ekingaren kaapei: Egurigur – Ngina iyakaunotor iyes egurigur icamito iyes akiboikin atipei anguna ka alemaria kori ikatakinete akidong isilito? Ani kiitanito iyes atemar ejoikinit torubak ekal kus eyai lokisil anguna ka arucokina kus, angun romacara “X” diyete adaunet ke elain angolo eyapiyarit teten. Ani kicamito akitiya ngunaarei angun ipedorete amacarikin “X” diyete kiding elain.
 - Toripikisi akaritas daadang ka tomacara nguna iitanito iyes daadang.
2. Apaki ngina angaarei – tosiom ngolokoi ka tomacar kidiana elain ka “O” neni itami iyong atemar ecamit **irukitos kori idio alokal kus**. Nyimora nu ka irukitos kon mono. Tomacar nguna itami iyong atemar iitanit irukitos kon.

3. Ani kirikakis iyong ka irukitos kon 1 ka 2 angun, kitoodikinos make ngakaritasia kus ka tomora anguna angolokoi ka ngakingiseta nguna eya kau ekitaabo angikasiomak.

Ayenun agelegelaanut yok		
1. Anguna angolokoi tomacar lolain ka "X" neni eyai acamit kon 2. Anguna angolokoi tomacar lolain "O" neni ecamit irukitos kori ngikonei kon.		
Amamukau acamun		
Kiyanutu atipei	_____	Kidarito Ekisil
Ngisilinga		
Akisitiya	_____	Akingadakin
Ngitunga		
Arukit ka nguluce	_____	Akiboi bon
Ayeun nguna kitiya		
Ayeun nguna icamit iyong	_____	Ayeun kaapei
Akiwuapit apaki		
Adolun eringa esaa	_____	Adolun kedol kori kelunyar Esaa
Akiengun		
Alomar kinga ere	_____	Akidong lore
Ajotoor		
Alosit akiper kelunyar apaki	_____	Akenyun taparac sek
Ngabolyasio		
Iburito ka emina	_____	Nyiburakinito ka nyemina
Ngilowi		
Enapit ejok	_____	Nyenapit ejok
Asegis		
Esegak nooi	_____	Engoriana
T.V.		
Toyetak kitetei	_____	Kimasa kinga

Ani kirikakis iyes angipepei, kitoodikinos make nguna igitit iyong nakaritas kon ka kiyana.

- Ibu iyong toyenu ejok ka iyookino ngakitatameta anginitungan a? Ikituumokinit iyong idiobore a?
- Iyakatar iyong kori irukitos kon/iyenet kon jwi jwi ngabongonokinet nguna ikwaan anguna angikoyo alu angipepei a?
- Alowaitin ka alu ikwanatar iyes ka epatania acamunor?
- Aluwaitin nyikwanatar iyes?
- Alukoyo eyaunito egurigur alokal kus?
- Kiyaana anguna ipedoriata iyes akiting ngiwatin lu ngulu ka agelegelaanut kus.
- Alipite ipedoria iyong akisitiya agogong anginitungan adukunio ekiitanu ka arucokina kus?

Ani pa kirukito iyes akaoyan alokiitanu kus etakanunete nu nguna alalak aneni kus. Akilo akikatakin akibeikin

nginisetungan iitana iyong aripun agogong kec ka akingarakin ikes alowaitin angulu epalagieta ikes. Kori itamakini iyong atemar eya ngagelaanut nguna ekuduoko anerae nyipedorit iyong aanyun agelaanut kon atipei. litanit iyong akitiya etic lo ekau ngina ileereunito atyakatyak kon.

4. **Kigira ayeunet kaapei:** Toyeyutu epite ngolo ilosioto iyes akiting ngiwaitin ngulu igelegelaakiata iyes. Toseutu ngiwaitin 2 ngulu igeliaketa ka kigira ayeunet kus ka epite ngolo ilemariata.

Akitoodikinet 1 – Ngisilinga

Ani kecamit irukitos kon akicanican ngisilinga ka tocamunite iyong akingadakin, angun, toyeyutu nguna ipedoriat iyes akisitiya ngidisilinga ka kingadakis ngulu. Acepaki icamunosi iyes akingadakin etiae edio ka toyakaunotor aberu kon ngidi angolosabit/elap anguna ka akisitiya alotooma nguna iitana anguna ke ekal alopite angolo icamuna iyes kaapei.

Akitoodikinet 2 – Akiengun

Alosit akipasaiyar, angun, tocamunos daadang alorot angolo ilakarotor iyes daadang. Ipedorete iyes acamun alosit kinga apeikolongit kaapei alotooma esabit ka alokiding lore ka kiengut kaapei apeikolongit alotooma esabit. Kori ipedorete acamun ebe apeikolongit kori ngaarei alosabit ngolo elosio irukitos kon kinga kidong iyong lore.

KINYAKUTU NU NATUKOT

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ipei kori ngirukitos ngiarei akimor ayeunet kec ngina ka agelaanut kaapei.

Epedori agelegelaanut yok ayaun egurigur erae pa kiyanun ngun ka ayeun nguna epedori akitiyakin anguna anguluyaarei.

Aleamar Egurigur kori ngakitakadanakinet

Eyakaunun jwi jwi egurigur, nait iitana iwon akisisa epite ngolo elemarere alorot angolo ajokan. Nyecamakina iwon aesikin egurigur kinyenyaar. litana iwon akikatakin atipei aleamar ngologurigur daadang eringa nyeriamuna apaki ngina epolooror.

Ngipeso 4:26 itkilimokinito iwon ebe nyemaikina iwon oesikisi akolong edoiyori anangoit. Erae na akitatamunet ngina ajokan ngina ka acoikinit aleamar egurigur atipei ka meere aesikin ngirwa tolunyar. Epelok nu alotooma ngikalya yok, nait nabo alotooma nginarucokina yok daadang.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Nguna ke Ekarikon: Kisitiya ekitaabo angikasiomak – Aleamar egurigur. Tosyoma ngolongaet, kigira ngikisila ngulu apolok ngulu elemarere egurigur yok.

- Mateo 7:3-5 – *Toyenunite ejok atemar iyenu iyong adiaket kon ekingaren, nyiburuburak atipei alimor adiaket anginice.*
- Mateo 18:15 – *Kiyana iyes make ngakiro nguna ediakara, meere alongaren ngulu nooi ngidwe.*
- Ngakitadapeta 15:1 – *Kiyana iyapara, ani kingoito iyes kikyasi ekiyan.*
- Ngikolosae 4:6 – *Tolimu nguna iyakatar iyong iyapunit ka meere alorot angolo ka akitakadakin kori alopite angolo ka akisimoc.*
- Ngipilipi 2:3 – *Kikatak aanyun alimunet anginice, acepaki iyookinit inges ka idiakarit iyong.*
- Ngiepeso 4:26 – *Kidau iyong alimun nguna kon toesik. Nyisimoco kori akikatakin ayaun nginice lowae kon. Itemokino iyong ngacepakyo tocam akilocokinet ngina nyerian. Ani kitiyatae nu ka amina ipedorete iyes ayakaun ke ekisil.*

Ngakitadapeta 19:11 – *Nyiyakaunor angoit kori anyoridid. Toruwor ngini imina akilo nginasek angun eyakaun ekisil ngoloruba kai kus.*

KINYAKUTU NU NATUKOT

Nguna ke Ekarikon: *Nginapei eripuniata ngatuketa ngikisila ngulu apolok, toburosi ikes nabo isitiyaete ngakiro nguna alokidiana. Kigira ngikisila ngulu apolok anguna angolo angaet nabao.*

ETIC NGOLO KA ATUKOT ANGINA CICI (Nyitana nu)

Isitiyae atametait ngina apolon ngina ibu iyong toseu, togeu ngabolyasia ngaarei – apei itoodiunit erot ngolo aronon akitiya alotooma agelegelaanut ka apei akitoodiun erot ngolo iyookino. Toseutu eyakae ngolo epetuna anayakaun nagelegelanut angatameta. Ipedorete iyes akisitiya akitoodikinet ngina aponi tolimunoe ekingaren.

Nguna ke Ekarikon: *Kingitak nginatukot akitiya akecebolya anguna angatuketa angunace. Kingitak ngulu anatumeta angunace nguna apotu ikes toanyut nguna etiyaete ngitunga kori nyitiya.*

ABUROR ANATUKOT ANGINA APOLON

Anakitatamet ana, ikisisau iwon ayenun agelegelaanut alotooma arucokina yok, akiwuakin ayeunet alemaria agelegelaanut yok ka akisisaun epite ngolo elemarere egurigur.

- Nyaalu alotooma ngikisila ngulu apolok lu ngulu elemarere egurigur ngolo angina paki ikimurianakinet kori iriamunit iyong ebe egogong akitiyakin?
- Nyaanu ngatameta ngadi angirotin angulu itamunitor nguna akire anapaki angina ebuni angina eyakaunor egurigur?

Totamunito, nyerae ngikisila lu ngulu angitunga ca angulu iitanito kori akisitiya kaapei ka irukitos. Ikipedori iwon akisitiya ngikisila lu alotooma ngolorukitene yok daadang angina paki eyakaunor egurigur.

Nguna ke Ekarikon: *Togolokisi ka akilip ebe ingarakini Akuj ikes daadang apegakin alorot angolo ajokan, alorotin angulu ka Akuj ka toyakaun ebe agelegelaanut kec nyeruwor epeget ngolo ke ejie.*

Akitatamet 3: Aripun Ngakitakadanakinet kori Agoit

Ngatameta nguna apolok

1. litana iwon alosikin ka ayenun epite ngolo etingere ngakitakadakineta anerae anipa kiboikinoi tomorae inyasun ekal.
2. Epedor alimun nguna ka akitimokino kediaka idio, ingarakinete nu ayaun nabo arucokina ka akinapakina.

Ngiboro

Ngitorubei (eriamun ngitorubei anadaunet angakitatameta):

- a. Etorube ngolo ke ekal (epeitube anginatukot - ecilunitae)

Ekitaabo a Ekasioman:

- b. Aripun ngakitakadakineta (apei karitas anginitunganan)
- c. Ngadoketa nguna ka akitimo (apeikaritas anginitunganan)

Egam (ngolo itemokino anginatukot anguna ka arucokinia ngitorubei ngulu ke ekal kapei)

Toburosi ka kisileereut

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Kingit atukot erae ketamunito ikes idiobore anakitatameta anguna alunyar. Toburosi ngingaeta akitotamunia atukot ngakiro nguna apolok.

- Nyaalu ngikisila ngidi ngulu ipotu iyes kisisaut anguna ka alemaria egurigur?

Tari alokalia angulu iboiyete ejok eya ngapakio nguna itakadakinia ekile aberu kori nguluyaarei. Ngacepakio erae akitakadakineta ngina kiredakina, ngacepakio engesun ikongina!

ETIC ANATUKOT ANGINA CICI

Nguna ke Ekarikon: Inak nginatukot akaritas ngina ecilunitae ngina ke etorube ke ekal ka (torae ca ngatutubeta nguna edolito 4 – 6) ka egam. Kingitak ikes kimiinikis ngitorubei nabo kapei (eriamun etorube alokau ekitaabo a eketataman).

Kemam egam pa kepedoro arucokin nabo etorube lo kapei. Erae akitimokino erae ikwa “egam” alotooma arucokina nooi ngina ke ekal. Ikamakini ngatutubeta ngun kapei tari ngina ayakatar ngakitakadakineta ka atiakatiaka anarucokina.

Inyasunete ngakitakadakineta ekal – etiaki ngitunga totwakiyasi ka nyepedorete ikes akingarakin make.

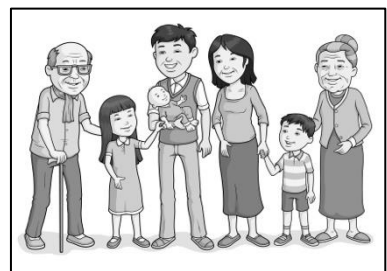
Alotooma akitatamet na, ikilosu iwon aanyun epite ngolo kinyakuneta ekal ngolo ngolo enyasu akitakadakineta.

Ekingaren – Toripu akitakadakineta kori angoit

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Toripik ejok ekitaabo a ekasyoman – Toriputu kapei ngakitakaakineta. Inak apaki anguna ka akitatam angipepei kedaun akisiom ka akiyan anguna angolongaet.

Tosyoma Mateo 5:23-24.

- Alongaet alo alipite itamia iyong ebe epol ekisil anakitakadakin kori egurigur?
- Nyo apolou ke engaet alo ebe “ayakar ayong angoit neni kon”?
- Nyaanu nguna emaikina etiyaata erae keyakaun akitakadakineta lokal?

Isileereunit Ebaibul ebe emaikina iwon esisila arucokina. Etamakinit Akuj ebe epol alimokin iwon aesikin mono akilip akitiya ngun. Ani kisisili iwon atipei arucokina editeuni engoit nyinyenyear. Nguna etakanunete anakitakadakineta ekuduoko kelunyar epeilap elalarosi ka eyakaun ationis ngina apolon.

Ikitatamunit iwon engaet lo ebe ani kitongo iyong idiotunganan iitana iyong alosit akingit akisioniyo. Alongaet angolo etupakini, ikianyuni ebe ani kikitongo iwon idio eyakare iwon apedor alosit neni keng.

ATAMATAM ANGIPEIPEI

Ikilosu iwon Akiya ngadakikae ngadi ekililingat akingit Akuj akitoodikin iwon erae keya ngirotin ngulu aponere kitakadakineta ngirukitos yok (irukitos kon kori anipa kiyakatar idio, totam anguna alokone kon kori idio aloyeneta). Totamak alowatin alu:

- Eyai idiobore ngini ibu iyong nyitiyak ngini amaikina iyong kitiya a?
- Eyai idiobore ngini ibu iyong kitiya (kori itiyae) ngini pa amaikina iyong nyitiya a?
- Nyitiya iyong idiobore ngini iyeni iyong atemar acamit lokile/naberu kon iyong kitiya a?
- Ibu iyong tolim idiobore ngini abu yau akitakadakineta kori angoit a?
- Ibu iyong nyitoodiu amina ka akisimukekineta a?

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Mateo 18:15.

Nyitana iwon ayenun ngirotin bon ngulu aponere kitongoiyarere ngirukitos ka ainakin aryebo lotai anguna ka akitakadakineta alokal, nait iitana iwon dang nabo alimor neni angirukitos yok angoit ngina ikiyakaunor. Ngacepakio nyesubakina ngirukitos yok akitakadakineta iwon nait aneni pei eyakaun angoit tooma yok. Nyepedorete ikes aanyun nguna etiyata. Ani pa kikilimok iwon ikes ngun eyauni akitakadakineta ngin acilat lokal. Nyeyenuni irukitos kon aronis ngin ka angun, nyedonyokin acilat ngin.

ATAMATAM ANGIPEIPEI

Yaa tokona apaki ka totamaki anguna angirodin angulu aponere ikitokadakineta iyong. Eruwor kori nyeruwor idiobore ngini abu ikonirukitos toanyu atemar abu ikitongo iyong.

- Eya ngirotin ngulu abunio irukitos kon ikitongoya iyong a?

NGUNA KITIYA

Kilip ka inakin ageikin akiyan ngakiro nu ka irukitos kon esabit lo.

Emamu iwon idio ngini nyediakarit kori idiiria. Ikitakadakineta iwon nguluca ka ikitakadakineta iwon dang nguluca. Alotooma ngakitatameta ngunace ikilosu iwon akisiom nguna alalak nguna ka epite angolo emaikina kisisilere ngakitakadanakineta yok ka arucokina. Iitana iwon esabit lo atamun ngakiro nguna itamuni iyong tokona ka kiyana nu ka irukitos kon – akitimonokin ka akisioniyo anapaki angina emaikina.

Ngaarei – Kingit akitimo itongoi kori itakadakineta nguluca

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nyaanu ngakitukuruworet ngadi nguna ikiriamununui iwon anakingita akitimokino ka akisionikino aneni anguluca?

- *Akituro*
- *Ngileec*

- *Ariamun apaki*
- *Akurianu*

Tosyoma Luka 15:11-22.

- Anu kitukuruworet abu edia ngolo cici toriam?
- Nyaanu nguna abu edia ngolo cici kitiya anguna ka abongoria narucokina ka papa keng?
- Anu ikisisauni iwon aloemut alo anguna ka akitimokino?

Nguna ke Ekarikon: *Kigir ngadoketa nu nabao kori nakaritar ngina apolon kinenek anguna ka asiomia nginadoketa. Angun, kingitak ngulu ecamito tosioma alokitaabo angikasiomak – ngadoketa nguna ka akitimokino – kisileereu nginadoketa. Ngina eyeuniata daadang nginadoketa, kirikakisi anabolya angina ka akitimokino.*

Eya ngadoketa 6 nguna ka akitimokino anguna ka abongoria narucokina nginapaki etiyaunia ayong akitakadakineta kori angoit:

1. Alimor neni ka Akuj
2. Alimor neni aitunganan anginice *tomam angayangayat*
3. Kingit akitimokino anguna ibu iyong kire kitiya
4. Kingit ikisionikin
5. Kibelek ngipitesio kon
6. Tocamu nguna itiyaun aloticisio kon

Eruwor nguna alalak nguna angadoketa anguna ka akisionokin:

Ngadoketa nguna ka akisiononokin kori akitimokin

1. **Alimor neni ka Akuj** – Nginapaki ikitakadakinia iwon ngirukitos yok ikingeri iwon Akuj. litana iwon alosit neni ka Akuj akingit akekision anguna aponi iwon kitiyae erono. Ikiinakini iwon acamun akisioniyo ngina ka Akuj etau ngolo ka akitiditeuna alimor ka akitimo aneni anginisetunganan.
2. **Alimor neni aitunganan anginice tomam angayangayat** – Nginapaki ikilimoria iwon, ikicamit akitatamun epite ngolo etiyaunotor nguna apotu kitiyaun. Kikote neni dang, itukuruworete nu nginisetunganan akision iwon.

Akitoodikinet 1:

Akitoroniyar: Ayeni ayong, ekesoloe ayong iyong alongaren ngikonei kon bien, nait pa ketiyat ayong ngun kerae nyikisiceluwarit iyong isua alotooma esaa epei.

Nguna amaikina: Abu ayong eketongo iyong anakisol alongaren ngikonei kon bien. Arae nu nguna aronok alongaren kang.

Akitoodikinet 2:

Akitoroniyar: Ayeni ayong atemar akerienyanikinit ka angoit ayong neni kon bien nakware, nait itamunit iyong atemar ekesoloe ayong toto kon nooi ngirwa lu ka akaup ayong etic daadang a?

Nguna emaikina: Arae adiakaret ka atamuna ayong bon anyunyurikin ka arienyeo iyong bien. Adiaka ayong angina eketongoya iyong bien.

Kisikwanikisi ngakitoodikineta nu angapepei. Alorot angolo ipedoria iyong akisioinikinio?

3. **Kingit akitimokino anguna ibu iyong kire kitiya** – Kisiyook ejok atemar ileerete nguna ingitar iyong akisioniyo ka kitoodiu akonikiyalolong torae ngina akire. Tolim ngadi nguna ikote nu: “Adiakarit ayong nooi anguna abu etiya”. Kori “Ayai ayong erono anguna abu ayong etiya neni kon”.
4. **Kingit ikisionikin** – litana iwon ayenun ebe ikiitanit akisioniyo. Acepaki nyetenit irukitos yok akisionikin iwon atipei angun, emaikina iwon oyakatar akiyapara. Kilip ikotere ingarakinia Akuj irukitos kon ikisiniyo inges iyong. Nyemaikina iyong kitingak ikes alimun ebe ikisionikis iyong emam pa ecamunito.
5. **Kibelele ngipitesio kon** – Nyitemokino alimor ka akingit akitimo erae pa kikiyeunit iwon akibelelekin ka erae kicamit iyong nabo abongokin nginapeidiakaret. Epeiwee ngolo kinyakunet arucokina erae ayenun ebe itenit iyong ka iyeunit akibelelekin ngipitesio kon. Anamunikinit acamit kon nyemaikina iyong akitiya ngun nabo.
6. **Tocamu nguna itiyaun alotic kon** – litanit itunganan apaki anguna ka akisioniyo iyong. litana iyong topatania ka kingitak Akuj kingarak ikes ikisioniyoto iyong. Epedorete ngakitakadanakineta ngace akinyasun akikinyomit ngina ka arucokina. litana iyong ayenut ebe nyepedori irukitos kon akikinyom iyong lopite ngolopei sek. Eyaunete nu, erae nguna itiyau iyong. Nyepedori akitimokino akiteteteun ibore daadang. Ngacepakio emaasi toyaria nguna etiyaun nakiyar kon. Eai apaki alemar aneni kon nguna etiyaun nakiyar kon.

ETIC ANGULUYAAREI

Totam eyakae edio ngolo icamitor iyong akingit irukitos kon akisioniyo kori aneni aiynet kon. Kitiyata nu anabolya alopote angolo ingitatar akitimokino ka akision. Togeu ipei ekau nginice iyoopete.

Nguna ke Ekarikon: *Ipedori iyong anyaraun ngulu ecamito akitiya abolya kec kingaren atukot kitiyata ngun.*

Agolokinet

Ebasi Ngipesoi 4:31-32 ebe, “Tolemasi anyunyura, angoit, arakao torakas ngulu irimaaka ka ngulu iyapara alongaren ngulu, kisionos make lopite ngolopei abunio Kristo Akuj ikisioniyo iyong.”

Anakitatamet ana, ikipotu iwon oanyutu ngiwatin ngiarei ngulu kinyakunet arucokina ngina ngina aponi kinyasunae anagoit.

Adoketait 1: Aripun ngakitakadakineta ngunaarei nguna ikipwakuni iwon ka akitakadakineta ngina eyai tooma yok.

Adoketait 2: Kingit akitimo (Toburo atipei nguna 6)

1. Alimor neni ka Akuj
2. Alimor neni aitunganan anginice *tomam angayangayat*
3. Kingit akitimokino anguna ibu iyong kire kitiya
4. Kingit ikisionikin
5. Kibelele ngipitesio kon
6. Tocam nguna itiyaun alotic kon

Nguna etupakinete ikilosu iwon aanyun ngadoketa nguna ka akisioniyo ka ageikin nabo.

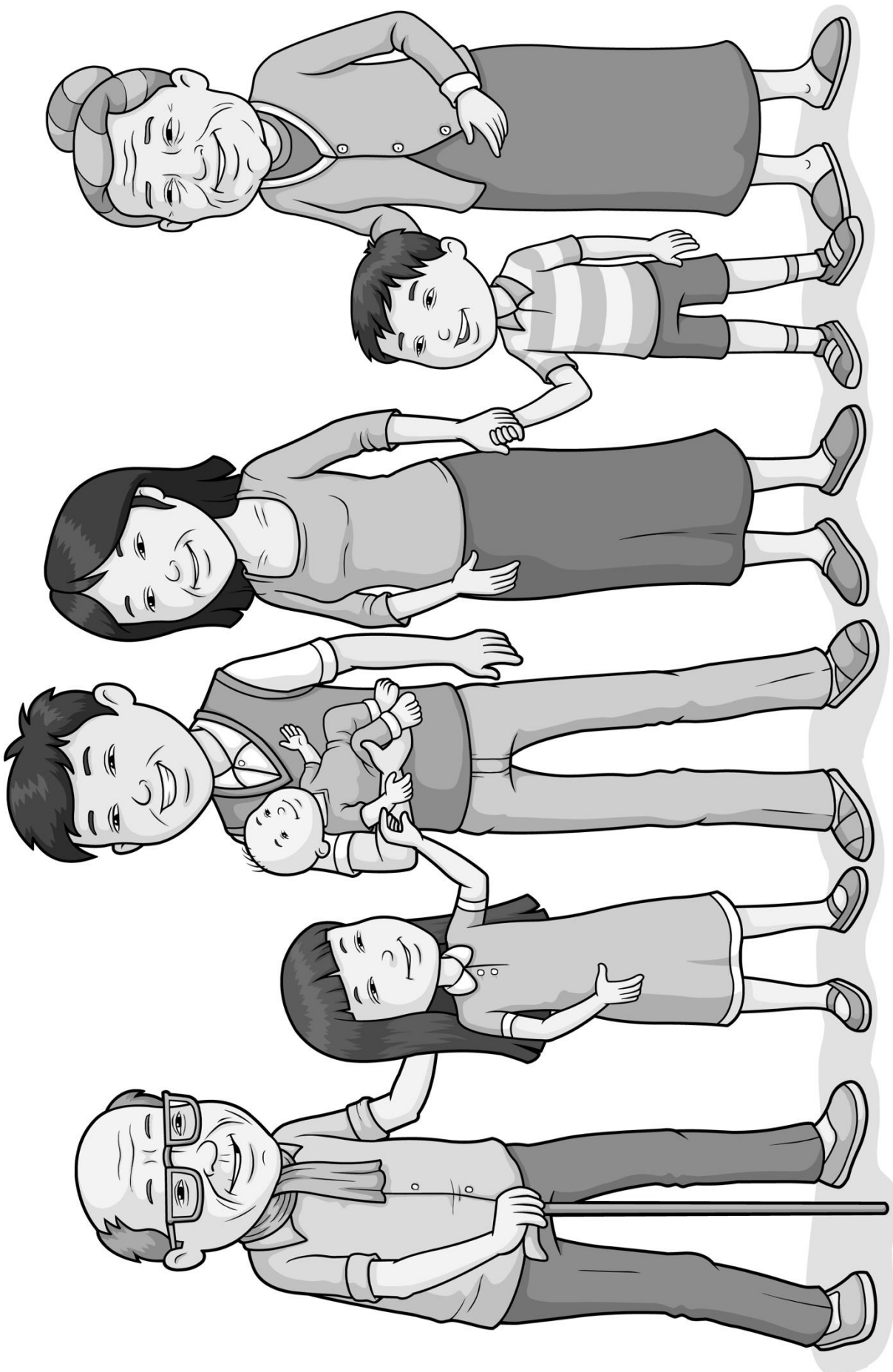
NGUNA KITIYA

Kingit Akuj ikitoodik iyong erae keyai idiobore lokal kus ngini iitanitor iyong ikitimokin iyong.

1. Tosubakisi ayeunet ngina ori irwuriuniata iyong ka irukitos kon. Ani irworosi iyong ka irukitos kon, kingit akitimo anguna angakitakadakineta anguna ibu iyong kitiya. Kikatak akiwuapakin ngadoketa nu.

Anipa kiyakatar iyong irukitos angun ipedori iyong akisitiya ngadoketa nupei nu asubakinia ngadiakanareta alotooma nginarucokina daadang ngina iyakatar iyong – akitoodikinet alokaurunak, alodwe, ngiyeneta kori ngikonei.

2. Toriam apaki ngina ajokan anguna angitunga anguluyaarei kirworikinos. Toriam apaki ngina nyepedor akicanicanaar ka nyedounit nguluyaarei.
3. Kilip ka kingit Akuj ikiinaki iyong etau ngolo ka akitiditeuna ka ainakin iyong ngakiro ngunalimuno nguna eriyen. Kilip Akuj tosubak irukitos kon: kiira nguna kon ka tocam akisionikin iyong.
4. Inaki neni ke Ekapolon kitiya nu: Eyai idio ngini epedori akilipakin iyong ka toruwor esuuda kon anguna itiyae iyong a?

Akitatamet 4: Akisiononokin kori akitimonokin

Ngatameta nguna apolok

1. Ikisyonikini iwon nguluce anguna ka akitalakar Akuj ngolo adau akisyoni iwon.
2. Erae akisiononokin erot ngolo itemokino iwon otupakisi ikiroparit anguna ka akitesegunia ngakitakadanakinet anarucokina yok.

Ngiboro

Ekitaabo angikasiomak:

- a. Ngadoketa nguna ka akisioniyo

Toburosi

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Nyaanu ngiticisio nguluyaarei ngulu esiaunak ngulu anakitatamet angina ke ekingaren ngulu kinyakunet arucokina ngina aponi kinyasunae?
 - *Aripun ngakitakadanakinet ka ngadoketa nguna ka akisioniyo ngina itakadakinia iyong nguluce.*
- Nyaanu ngadoketa nguna kanikapei nguna akision?
 1. *Alimor neni ka Akuj*
 2. *Alimor neni aitunganan anginice tomam anganyangayat*
 3. *Kingit akitimokino anguna ibu iyong kire kitiya*
 4. *Kingit ikisionikin*
 5. *Kibelek ngipitesio kon*
 6. *Tocam nguna itiyaun alotic kon*

Kisioni ngitunga ngulu ikitakadakinete iyong

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma ngingaeta lu tolimut euruwaka nguna ebala Ebaibul anguna ka akisiononokin.

- Luka 23:34 – Abu Yesu kisioni ka toyenu nguluce, pa ayenete ikes nguna etiyaete.
- Mateo 18:21-22 – Abu Yesu tolimok Petero akisyoni ngarwa 77 (anginapaki)
- Ngikolosae 3:13 – Kisyonos make lopite ngolo ikisioniyo iwon Ekapolon.

Ikision Akuj iwon akilo, ikicikakinit Inges iwon akisiononokin make. Nyepatana ngacepakio akisioni nguluce ngina ikitakadakinia ikes iwon.

- Aloyare kus, nyaanu ngadi nguna itiyaunun nakiyar kus nguna nyeyakaunor akisiononokin?
 - *Apipilu ngina ke etau – aesikin ngakitakadanakinet kori engoit tolalaar.*
 - *Abilibiliyar akikinyomo alokiding kec make*
 - *Amamukau ajokis alokal ka amodianakin alorukitene, akokowa ngina ke eperonu alokinga*
 - *Egurigur alokal – eripunete tari ngidwe dang eyakae lo toyakaun akurianu.*

Epol nooi akisiononokin ikotere epolounio eyakae ngolo ke ekal ka togogongior. Ikicikakinitae iwon aloBaibul ngarwa nguna alalak akisiononokin. Nait ekingaren iitana iwon ayenun etakani ebe nguna erae akision ka nguna nyerae akision.

Nguna ke Ekariikon: Toramak ngiwatin ngiarei nabao ka kigir nu ebe: Nyerae akision ka erae akision tooma ngolowae. Kigir ngolokoi isileereunit.

Nyerae akision	Erea akision
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ekibure kori acamit 2. Acamakinit nguna ka amamukau ariyanu kori akiun nguna ikitakadakinitere kori ngipitesio ngulu ka arienyao 3. Akiitanit kibeledin itunganan eringa iwon nyisionikino 4. Akimuriakin 5. Akiredakin atemar nyemitakinitea 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aseun nguna yok 2. Aweikin nguna aronok nguna aponi iwon kitiyaunae, nait aseun aesikin nguna aronok nguna iyakatar aneni airukitos kon. 3. Akikinyomit Akuj kitiya anguna aitunganan anginice ka akisioni eringa tari nyebelekino 4. Akipotokin irukitos kon nakan ka Akuj nginapaki iyakaunotor iyes nangoit kori nakitakadakinete meere akiwarit akinyagar 5. Acamun atwanare a Yesu ikwa etacit ngolo angasecesia

Nyerae akision:

- **Ekibure.** Erae akision aseunet ngina ikilemuni iwon. Nyiitana iwon akidareun tari ngina ikiburakinia iwon akision akilo ngun ikiseuni iwon ebe ikisioni idiotunganan. Nyikingitakin iwon make ebe “Ayakar ayong ekibure akision a?” nait akilo ikitiakuni iwon ka apatanu akision ka aesikin tolunyaros nguna ka apalago ka akuwan ka akiitanit akinyagar.
- **Acamit itunganan kibeledin eringa iwon nyisioniyo.** Nyikipedori iwon akitingakin idiotunganan akibeledin. Ikisioni iwon anerae ikision iwon Kristo ka ikicikak iwon akision ngulu, meere anguna iitanitere iwon aneni aitunganan.
- **Acamun amamukau ariyanu.** Ngina ikisioniyo iwon idiotunganan, ngiitana iwon akinup ebe nguna apotu ikes kitiyata erae nguna iyookino. Ikpedori iwon aanyun ebe nguna apotu ikes kitiyata erae nguna ediakara nait ikisioni iwon ikes kikote neni dang. Erae ngun anerae akision idio nyerae atemar acamakin inges kitiyae aronis neni yok. NYERAE akision atemar acamakin akitakadanino kori ngiyang ngulu angipitesio angulu aronok.
- **Akimuriakin.** Ngacepakio ngina ikisioniyo iwon nyikipedori atipei akimuriakin apipilu ngina aponi ikitiyakin iwon. litana iwon arubakin akisioni itunganan nginapei egeunere iwon angoit.
- **Akiredakin atemar nyemitakinitea.** Ngina ikisioniyo iwon idio, meere neni atemar nguna etiyata ikes ejokak kori emam aronis apotu yaut neni yok. Ikibala iwon ebe tari anguna apotu ikes kiwuakis ngajemei lotai yok, ikisioni iwon ikes. Ikikinyomi iwon Akuj anguna anginitunganan.

Erae akision:

- **Aseunet ngina yok.** Ikwa abongokinet ngina ikisionio Akuj iwon ka anguna ka akeroru Keng.
- **Aweikin nguna aronok nguna aponi kitiyae.** litana iwon ayenun ebe ani kikitayak iwon aronis ka ikitakadak iwon nait ikiseu iwon alemar akiricit aronis na.
- **Akikinyom Akuj toting nguna anguluce.** Ikipotokini iwon Akuj yau acamakinete ka esionioto iwon eringa idio dang nyibeledino.
- **Akipotokin inges nakan ka Akuj.** Ngina ikisioniyo iwon ikijali iwon ngapedorosio yok nguna ka akinyagar kori akiitanit akibeledin. Akilo ikiesikini iwon Akuj tosubak ngipitesio, kori kibeled itunganan lopite ngolo ecamitor Inges.
- **Acamun atwanare a Yesu ikwa etacit ngolo angasecesia yok.** Kedaun iwon akisyon itunganan nyemaikina orubakisi ikitatamunit itunganan nguna abu inges kitiya ka akisitiya nguna ikotere itiyaete ikes nguna iitanitea iwon.

Epedori akision aruwor ngina egogong erae kikitakadakinit iwon itunganan nooi. Ikitatamunit iwon Ebaibul ebe ikisioni anguna ka akitalakaria Akuj anguna abu kitiya neni yok, meere angina iitanitor itunganan akisioniyo. Ngina ikisioniyo, nyikitemari ebe nguna apotu ikes kitiyata ajokak, nait ikibala ebe ikicamit torau Akuj ekatubon ka totiaku epite ngolo ecamitor abongokinet ngiticisio kec.

ATAMATAM ANGIPEI PEI

- Ani tametai ngina kitete ngina ibu iyong kisaisau alotooma akision?
- Anu ipedori iyong akiwuakin lotic alokal kon esabit ngolo ebuni?

Ngadoketa nguna ka akisiononokin

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Tosyom eemut lo:

Aupit Adam ke Eva nginapei ka apaaran alomanikor. Nginapei anyamiata ikes arait alokitoe angolo awounit ikes Akuj akinyam, apotu ikes topegakiata anginapaki. Anapaki angina alunyar, amam akiyalolong ayakatar ikes anguna ka agelegelaanut kec, nait kelunyar ngisabito ngidi apotu ikes topeganakinos anakiro adaadang. Acamit Adam akiengun naparan nait acamit Eva alosit akilat lomanikor. Acamit Adam akinyam arait nait Eva edia. Acamit Eva ariamun ngidwe nait alakara Adam iboyete inges ka Eva make. Amina Adam akiper kinga kitee ngikacer nait acamit Eva akiper anakwi alotooma aturukan. Apotu Adam ka Eva kingocakinos ka apotu ikes toyakaun lopeget ngolo apolon ngolo abu toruwor ebura ngolo apolon ka ngiyany. Abu Eva togeik akigworu ka abu Adam torotok.

Ikwa abunio Adam torotok, abu ekau toanyu ebe kitakadak kori kitongo inges Eva angakiro anguna abu inges tolim ka anguna abunio inges torotokinio aneni keng. Abu inges toyakaun erono nait angoit angina abunio Eva nyiira nguna keng kori tari nyeyenu nguna eitanit ka amina inges. Abu inges totamak "Abu inges ekejuka ayong anawoun akiirar, angun, tokona ayeni ayong inges, epite ngolo abunio ayong oyakaunor". Abu Adam toanyu ebe abu Akuj kikam inges anguna angipitesio keng angulu aronok ka abu inges toanyu ebe iyookino nguna. Abu inges towo ka kiboikin kwap kilip.

"Akuj, ayeni ayong atemar abu ayong nyaminak ka nyarimak Eva. Acamu ayong atemar acamit ayong inges taanyu apipilu ngina ayakar ayong ka abu ayong oanyu ebe etiya ayong nguna nyiriyen. Adiakarit ayong ka aroko ngipitesio kang. Akuj, ikisioni iyong ayong ka ikingarakini ayong akisioni Eva a? Ekekinyomit ayong lyong kitiya alotau a Eva ka nyenyangari ayong anguna angiboro angulu abu inges kitiya akitakadakinia ayong. Akuj, ikingarakini lyong ayong kimuriakin apipilu ngina ayakar ayong a? Nyarae ayong ekatabokinan keng. Erae ngol etic kon, Akuj kingarakinae ayong nyarubak angoit ka apakara. kingarakinae ayong esioni inges ka kitangaleu ngakitakadakiniet nguna eyakare isua nguluyaarei. Akuj kingarakinae ayong oruwor ekile ngolo icamit lyong ayong oruwor ka anguna kosi oyakaunotor isua ekal ngolo ajokan. Papa, anguna ikisioniyo ayong ka akingarakin ayong, esioni Eva ka amina inges ejok anapakio a daadang."

Abu Adam tobongo kirworikinos ke Eva...

Ikitatamunit iwon eemut lo ebe anguna ka asecit anakwap, ikiyakaunor iwon ationis ka ikipedori iwon tari akitongoiyar ngitunga ngulu ikimina iwon. Abu Adam dang ikitoodik iwon ngadoketa nguna ka akisioniyo nguna iitana iwon ewuapakisi ngina paki ikitakadakinia iwon idio.

- Nyaanu ngadikiro nguna abu Adam kitiya anguna ka apedoria akision Eva anguna ka akitakadakiniet angina abu inges toyakaunor?

Ngadoketa nguna ka akision

Nguna ke Ekarikon: Kisitiya ekitaabo angikasiomak – Ngadoketa nguna ka akision akiwuapakin ngadoketa nguna ka akision iyaanio. Kedaun akiyan anguna angadoketa anu, kitoodiutu epite ngolo abunio Adam aloemut kitiyaa kori nyitiyaa adoketai na. Kingarak kisileerek idiobore ngini nyeyenunito ikes ejok.

Ani kedit akitakadakineta kori angoit ngina ibu iyong toriam, angun, acepaki ipedori iyong akisitiya ka apatanu ngadoketa nu. Ani kerae akitakadakineta kori angoit ngina atakani ka topol eyaete ngadoketa nu apaki ngina aonyan iwupakinetae.

1. Toyenu ebe nguna aponi kitiyae neni kon pa arae ariyanu
2. Tocam angoit ka ekibure ngolo kitakadakineta itungan
3. Kingit Akuj ikingarak iyong akision nginacetungan
4. Toseu nyitiya akinyangar
5. Tojalak ekibure ngolo kitakadakineta kori kitongoet itungan
6. Inak etic ngolo ka atubokin neni ka Akuj
7. Kingit Akuj tolema nginapipilu ka anyunyura
8. Kingit Akuj kitangleu apipilu kon ka nguna daadang apotu yaut amamukau ariyanu nakiyar kon

KAAPEI KA IRUKITOS IDIO (Meere ekile/aburu kon)

- Anudoketa tari nakisioniyo egogong nooi aneni kon?
- Anu epedorete akingarakin iyong topatanunia adoketai na?
- Nyaani ipeibore ngini iitanit iyong kisioniyo irukitos kon?

Ani pa kipedorito iyes atamun idiobore ka irukitos kon angun, totamutu idiotungan ngini abu ikitakadak iyes pa iyookino ka tari pa kitamunito iyes idiobore, kilipa angun atipei anguna angulu iwupakineta erot ngol.

TOBUROSI

Nguna ke Ekarikon: *Tosiom nginadoketai egolito ngikasiomak ngakonyen. Kililing iwadio kelunyar asiomun nginadoketai ikotere eyakaunor apaki lokasiomak nginatamunet ngadoketa nu angapepei. Ani kidau iyong asiomun ngadoketa nguna 8 daadang. Kilip anguna ka atukot ikotere elemaria Akuj apipilu ngina ebunit aneni angulu nyiyookino nguna tokona aringa ikes isioniyete.*

Togolok ngakonyen kon ka topupok ka totam anguna ka akisionikin irukitos kon ikwa esiomere nginadoketai.

Togeutu nabo kaapei

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma ngolo ngaet ka toriput akirot ngina apolon alotooma ngolo ngaet:

- I Ngikorinto 13:4-5 – Nyerakaana amina ka nyidiasi nguna aronok nguna etiyae
- Yakobo 5:16 – Alimor ngasecisia yok, akilipanakin make ka ainakin egrasia make
- Ngipilipi 3:13 – Akimuriakin nguna alunyar ka alosikin nguna epote moi.

Ani kikidau iwon akimarun ngakitakadanakineta, akitimononokin ka akisiononokin, iitana iwon nabo ageun. Egogong amekin erok lo. Angun, iitana iwon akimaima ka akilipanakin make. Angun akilo atamun nguna apotu kitiyakinos iitana iwon eteete anguna amoi.

- Ngarwa ngaai iitanitor iyong akiteseg akai kon?

Lopite ngolopei iitanitor iyong akiteseg akai kon, iitana iwon akitesegun ngakitakadanakineta alotooma ngikalya yok ka arucokina angina paki. Ani pa kitesegunuwuoy iwon anginapaki ngakitakadanakineta anguna iromasi, epedorete akinyasun arucokina yok! Kingarakisi ngikalya kus kidongo egogong anaanyunit ebe etupakineta erot lo anginapaki.

Agolokinet

Nguna ke Ekarikon: Toburosi nguna. Erae akision ka nyerae akision. Toburosi ngadoketa nguna 4 nguna ka akinyakun akinyasuna ngina ka arucokina. Kingita ngadikingiseta.

Anakitatameta anguna 2 anguna alunyarosi, ikipotu iwon erworu anguna angirotin angulu 4 angulu ka akinyakun nguna enyasun. Itamunito iyes, anu nguna?

- 1 – Toriputu ngadiakanareta
- 2 – Kingita akision nginapaki itongoya iyong ngulu
- 3 – Kisioni ngitunga ngulu ikitakadakinete iyong
- 4 – Togeutu nabo kaapei

Ani kedaun iwon akitiya nu, litana iwon oanyutu nguna alongaren ka meere akitere nguna alunyarosi. litana nabo dang iwon aanyunit ebe etupakinitae iwon erot lo nginapaki ikitakadakinor iwon make. litana iwon akikinyomit Akuj ikingarak iwon alorot alo.

ANATUKOT ANGINA CICI KORI AKILIP KA IRUKITOS (Epedori nu akitiyakin ka aberu ke ekile)

Anatuketa kori alokile ka aberu, kilipakinos make. Kingita Akuj ikingarak iyes kisiononokinos make lopite ngolo ikisionio inges iwon. Kingita Akuj kitangaleu arucokina kus alotooma akisiononokin.

Akitatamet 5: Akitogogong Ekiitanu kori Ekal Kus

Ngatameta nguna apolok

1. Anguna ka akitoodikinia amina neni angirukitos yok iitana akitoodikin ngirotin ngulu eyenuniata ikes atemar ikiminae.
2. Ngina ilipia ekal kaapei, iwuakinete ikes Akuj kiding ekal kec.
3. Iitana iwon etopoloorito ngirukitos yok akilo nguluce anerae alotooma akimorikina anguluyaarei eruwor ikes ipei.

Ngiboro

Ekitaabo angikasyomak:

- a. Ngangajepa ngunakan nguna ka amina

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOK ANGINA ALALAN

Anu itiyae ekakeran erae kecamit inges ariamun agogong ka abolya ejok? (*isisae, edakit ngiboro ngulu apotiok, itiyae ka agogong*)

Ikote neni pei anguna ke ekiitanu kori ekal. Erae ekal ainakinet ngina ajokan aneni ka Akuj, ka ani kimorikina ekile ka aberu alotooma ekiitanu epedorete ikes akitiya ngiboro ngulu ka aumokin akijaanakinia ka akiturunio Akuj. Kikote neni dang, anguna anu kiyookinotor emaikina ngikalya torae ngulu agogongok ka ngulu engaleete. Akitaraun ekiitanu ngolo egogong ka akidarit togogong anakiyar anginaruba ecamit akitiya ka agogong.

Ngirotin 3 ngulu itogogoete ekiitanu kori ekal

1. Kitoodiu amina kon
2. Kilipete kaapei
3. Kisingarenite irukitos kon eringa nguluce

Nguna ke Ekarikon: *Kigir ngirotin 3 ngulu kitogogongiet ekiitanu kus nabao kori nakaritas ngina apolon.*

Kitodiu Amina kon

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ecamit nginitungan daadang tominatei. Ani kisisa iyong akitodiun amina kon neni airukitos kon, itogogongi ekiitanu kus.

Nguna ke Ekarikon: *Tolimok eemut lo.*

Ngikaru 7 erukito Caleb ka Tamar alokiitanu kec. Eringa ikes nyeruko, apotu toyakaun kaapei ngapakio daadang. Alimonokini Caleb Tamar anginapaki ebe ibus inges ka alimonokini Tamar ngakonei keng epite ngolo erimania ka ibusia Caleb. Ani erukete ikes alokiitanu kec. Acamit Tamar akitalakar lokile keng angun, abu inges angina kolongit kitesegi akai ka akipore akimuj ngina ajokan. Acamit Caleb arakau ekile ngolo ajokan, angun, abu inges kitiya ngisaae ngulu aoyak anguna ka akidaria ka ainakin Tamar nguna eitanit inges. Kelunyar ngikaru, apotu ikes toriamut ngidwe ka abu etic tolalaar. Ngina ebongunio Caleb lore alotic, aupit inges nooi ka acamit akiengun. Ngacepakio acamit inges alosit lokanisa kori lokelesiya anguna ka akiriamakin kori akingarakin ngikaurunak keng. Abu Tamar totwania apaki ngina ayakatar ikes kaapei eringa nyeruko alokiitanu kec. Tari ngina ayakatar ikes ngidwe ngiomwon tokona abu inges toyakaun esilikinit. Amam alokiding kec ngini alakara kerae Caleb

kori Tamar, nait apotu ikes totamakis ebe emam ngace erae kemamukaun amina nginakolong ngina ayakatar ikes.

Epeisabit, abu epasitait kirworik alokanisa anguna ke ekiitanu. Abu inges kirwor nguna epoloo akitoodyar alakara ka amina neni airukitos kon. Abu inges tema eyakasi ngirotin ngikan ngulu epedoria ekile ka aberu akitiyaa nu – akijaanakin make, alimomokin ngakiro nguna ajokak neni anginice, ainanakin ngainakineta tari kedisiak, atapatapao ka arukit kaapei imitakina kaapei. Abu inges kingitak ngulu daadang akikatakin akitiya ngiboro lu daadang angipei alotooma elap ngolo ebuni ka aanyun nguna etakanunete.

Apotu Caleb ka Tamar tocamut akitiya nguna abu epasitait kitatam ikes. Apotu ikes togeut akikatakin nguna abu epasitiat kitatam ikes. Apotu ikes togeut akikatakin ngirotin ngulu kitete. Apeikolongit abu Caleb yau ngatur alomaket neni a Tamar. Abu Tamar kitalaka Caleb anguna ke etic angolo agogong itiyae inges anguna ka akidaritor ekal. Abu Caleb togeu akingaranakin Tamar asubanakin ngiboro alore ebong. Abu Tamar togeu akimalaenen Caleb ngina edolunio inges lore anginakolongit ka alimun ka atunakin. Kelunyar elap epei anakikatakin ngirotin ngulu kitete lu anguna ka akitoodiun amina ka akitalakar, apotu Caleb ka Tamar togeut alelyanu alokiitanu kec nabo. Abu amina kec nabo tobongo lorot angolo apedoritotor ikes ayenun ejok.

- Anu apotu ikes kisisaut alokanisa anguna angirotin angikan akitoodiunia amina?
- Nyaalu ngirotin ngulu etakanete ngulu aponiata Caleb ka Tamar kitodikinotor amina kec neni kec make?

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Nguna iwua anakidarit amina kus toyari alokiitanu erae akisisa akitoodiun amina kus alorot angolo eanyunia irukitos kon atemar eminae. Alo Gary Chapman ekitaabo ngolo enyaritae “Ngangajepa ngakan nguna ka Amina”. Isilireunit inges ngirotin 5 ngulu itoodiunitotor ngitunga atemar akaminae.

Nguna ke Ekarikon: *Tosiom ekitaabo ngolo angikasiomak. Ngangajepa 5 nguna ka Amina anguna ka ayenunia ngirotin 5 ngulu egelegelya ngulu angangajepa ka amina ka totam ngirotin 2 – 4 ngulu ipedori iyong akitiya alokiitanu kon.*

Ngangajepa ngakan nguna egelegelya

Egelegelaaka ngitunga ka ayakatar ngirotin ngulu egelegelya ngulu ijaununueta ikes amina. Ani kikitoodiya iwon amina egelaana alorot angolo nyiitanitotor ngirukitos yok amina, ikwaan ngun ka atemar ikirworo iwon angajep ngina egelaana aneni kec ka nyeyakaun ikes namina. ikipedori iwon akirworo nait nyepedorete ikes ayenun. Ani kikicamit iwon akimorikin ka ngirukitos yok, iitana iwon erworos angajep kec. Ikwaan ka amina dang, iitana iwon esisata angajep ka amina angitunga anguluce ikotere ikipedori iwon ainakin amina neni kec alorot angolo epedoriata ikes ayenunia ejok.

Eya ngangajepa nguna egelegelya ngakan anguna ka amina. Tosiom angapeipei ka totam ngirotin 2 – 4 ngulu ileerete ngulu ipedori iyong akisitiya alokiitanu kus.

1. **Akijaanakin make** – Eyenunete ngicetunga atemar akaminae erae kikijaanakin iwon ikes. Epedorete nu aruwor ngiboro ngulu epataka ikwa akitesegun akai, akilotar ngiboro, acapar amana.
2. **Akiianakin ngakiro irworo nginice** – Eyenunete ngicetunga atemar akaminae erae kirworoe iwon ngakiro nguna akire nguna iyookino nitunganan nginice. Eyakaunun ngakisisonokinet ngace ikwa “Ipoto iyong ejok” kori “Iyakatar iyong ngitim ngulu ajokak” kori “Irae iyong toto ngina ajokan”

acepaki eruwor ngakiro nguna ka akitalakar “Alakara akipore” “Alakara etic anguna ka akingarakinia akal.”

3. **Ngainakineta** – Eyenunete ngicetunga atemar akaminae erae keinakin ainakinet kori keriamu aneni anginice. Nyiitana ainakinet ngina agogongon ke ebei kori tari ngina erae ngisilinga ngulu alalak. Eruwor tari acepaki aturot ngina ibu iyong tolem alorot ilosi lore kori edioete ngolo ibu iyong totam akitalakaria inges.
4. **Atapatapao kori akiminimino** – Eyenunete ngicetunga atemar ikiminae anakiminimino. Imoriyarito nu daadang ariko angakan, anuwa kori atapatap ngitim anginice.
5. **Akimor apaki kaapei (esaa)** – Eyenunete ngitunga atemar akaminae erae keyakaunosi ikes angina paki anarukit. Meere na atemar ayakaun ikes tooma kai nait akitiya ngiticisio ngulu egelegelya. Erae atemar ebe ikimitakinit iwon ayakau anginice. Alokal yok angolo elal etic, epedor arukori ka aapei akilat anguna ka akimor ngadi nguna angirwa yok angulu alunyarosi anapoloun.

Iriamuni iyong atemar ebe ebongokini irukitos kon ka acamit aangajep angina ka amina akilo ngunace. Eyakatar ngitunganan akecamit. Kikatak aripun erot ngolo kitoodikinet irukitos kon amina ngina ecamit inges akilo ido kitiya.

KINYAKUTU NU NATUKOT

Nguna ke Ekarikon: *Kingitak nginatukot tomora ngatameta ngadi nguna itiyasi nguna epedoriata ikes akitoodiunia amina alotooma ngangajepa ngunakan nguna ka amina.*

Ani kikicamit iwon akal ngolo elakara, ikicamit oanyunito ebe eyakauna ngirukitos yok anamina. Ngina ikigeunia iwon akitoodikin ngirukitos yok amina alopote angolo ecamitotor ikes, elakarosi ikes nooi. Iyatakini nabo tari amina kec ka akision alongaren yok. Anipa keyakaun ikes namina egogongior akiyar ngina ke ekiboye kec ka elalaar egurigur ka akingurungura.

TOTAMATAMATA ANGIPEI PEI kori ka IRUKITOS

Ani kikicamit iwon akitoodiun amina neni a irukitos yok alorotin angulu ecamit inges akilo, angun iitana iwon aripun alirot ngolo kitoodiunet amina ngolo eyakar apolou akilo ka kitiya anguna akilo.

- Totamak anguna airukitos kon nyo ebi emina ka italakarit inges?
- Nyaalu ngirotin ngulu kitete ngulu ikipedoria iwon akitoodikinia amina neni airukitos kon atipei?
- Totamak anguna kon ailope. Nyaalu ngirotin ngulu ka amina ngulu icamit iyong? Nyaalu ngiboro ngulu itiyae irukitus kon ngulu iyakaunor iyong namina?

Ani keggong ayenun nguna iitanit irukitos kon, ipedori ayenun ka akikatakinet. Toseu alotooma epeilap apei alotooma ngangajepa nguna ka amina kisisa itoodiunit amina alorot angol. Nyaani abongokinet? Ani kemam akilocokinet, kikatak nabo angajep ace. Kikatak angololap tari ngina iyanyunia iyong abongokinet anirukitos kon. Ani kitiyakin ngun, kikatak akingitingit ikes.

Kilipete kaapei

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Ekalimonokinan 4:12. “Nyengeda auno ngina eya ngirotin ngiuni.”

Erot epei ngolo ka aosou anakiduk akal ngolo agogongon erae akilip kaapei. Ngina ikilipia iwon kaapei, ikiwuakini iwon Akuj kiding akal yok. Pa acamakinit Akuj atemar esubakini ekile kori aberu ngakiro daadang nguna ikiitanit iwon. Ngina ikiitania iwon ekile kori aberu yok ayenun iwon ejok ka asubakin nguna ikiitanit iwon daadang, angun, ikidiaka iwon ka ikitakadakin iwon make. Aponi itosubakin iwon anarucokina ka Akuj – inges bon epedori asubakin ngakiitaniata yok daadang.

Nguna ke Ekarikon: Toramakisi etorube lo nabao kori nakaritas ngina apolon.

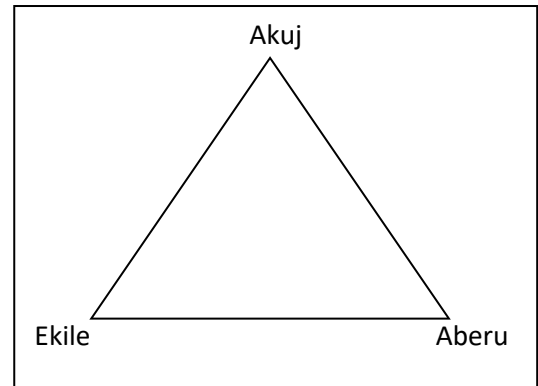
Emaikina ekal kikoni ne:

- Erucokina ekile ka Akuj
- Erucokina aberu neni ka Akuj
- Erucokina ekile ka aberu kaapei

Epei-rot ngolo apolon anguna ka Akuj ayakaun kiding ekal erae akiyaa apaki akiyan kaapei ka Inges ka dang angipepei

Ingarakini akilip kaapei ekile ka aberu akitogogong ekiitanu kec.

Ingarakini akiteyakaun kire ekal ngolo elakara torubakinia jik anakiyar kec. Ani ikilipi ikipedori iwoni akiwarun acamit ka Akuj anguna ikicamit atubun. Ikingarakini nabo iwoni akilip kaapei akiwuakin nguna angatameta yok daadang ka akiuriaro yok neni ka Akuj.

Erae nu ngatameta ngadi nguna ka akilip kaapei:

- Toseutu adiopaki anguna ka akilip kaapei ka totupakinito apaki ngin. Akitoodikinet, ngina ikyenyuneta iyes kori ilosete akiper kori ngina erotokinioto ngidwe losukul.
- Kilipa angina kolongit. Ejoikinit nooi akikatakin akilip ngadakinkae 5 anginakolongit akilo akilip $\frac{1}{2}$ apei alosaa alotooma elap.
- Togeikisi anakitalakar Akuj angunakus make angipepei ka akitana kus, ekal kus ka ngunace daadang.
- Kisitiyata apaki na anguna ka akilipia anguna angakiitaniata anginitunganan alokiding kus ka anguna ka akwap adaadang.
- Topupokinos make ilipete iyes.
- Toyenunito kire atemar ilipete iyes neni ka Akuj. Ngisitiya akilip kon apeganakinor ka nginice.

Kiwuaki irukitos kon ekingaren nguluze

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Tosyom kori tolimok eemut lo.

Esisaete Caleb ka Tamar akitoodikin akecemina make angipei pei. Nait apei tabong nakware, apotu ikes toyakaunotor epeget abu Caleb torotok alokai ka toloto lokonei keng. Abu Tamar tongoo nooi. Ageuni epeget lo ngina abunio inges tolimok Tamar atemar elosi inges aanyun ngiyeneta keng ngirwa 4. Abu inges tema nyengale ikoku ngini angilapio a 4 ka pa ajotoonor. Abu inges tolimok Caleb ebe eitanit inges nooi akingarakino anguna angidwe anguluze alore ka asubanakin ngamanat totena. Abu inges tema emam nyengalee ipei alotooma ngiyeneta keng ka eitanit inges akisiokakin taparac anguna ka akingarakin ikes.

Abu Caleb akuwar ngin toloto lore nakwaare. Abu inges tema aris inges kikiyan ka ngikonei keng alotooma eyakaune ngolo. Apotu ikes tocamut ebe emaikina inges toloto akipeyon ngiyeneta keng. Angun alosi inges arotokin taparac kidong Tamar nakware akitanak ikoku kec ngini cici, abu inges tocam ebe anirit inges epite ngolo eteo inges ekal angiyeneta keng. Nait abu inges toyakaunor akirakar kori alilit – anguna ainyo pa apedoria inges aanyun ebe eitanit inges Caleb anguna ka akidarit inges lopite ngolopei? Ngae alosi akingarakin inges?

- Anu apotu totakanut aloemut alo?
- Etakanunuyete nu anginapaki alotooma atukot na a?

- Anitionis abu totakanu?
 - Ngae itamakinit iyong atemar adiakarit? Anguna ainyo?
- Nyaanu nguna kitemokino Caleb kitiya anguna ka akiwuakinit akeberu ekingaren?

Eringa ekile ka aberu nyiitakina, eyai nginitunganan lokal kec ngolo eurunitere inges. Ani iriamakin nguluyaarei egeikinete ikes ekal kec.

Alotooma Mariko 10:6-9 isireunit Yesu engaet alotooma akisyakinet, ebe eesikini ekile papa keng ka toto keng ka eruwor nguluyaarei ape kuwan, ebal nabo inges. “Anguna angun, ngulu emorik Akuj kaapei, nyemakina idio etiaki.” ikitatamete iwon nu apolou ngina ke ekiitanu angolo kitete. Ibelekini ekile ngaseununueta nguna isingarenit inges alotooma ekal kec ngolo kitete. Ekeetic ngolo ke ekingaren erae akidarit aberu ka ngidwe keng.

Nyerae nai nu atemar ejongoo iwon akidarit ngikaurunak kori ngiyeneta yok.

Tosyoma 1 Timeteo 5:8

Anerae alotooma ekiitanu eruwor ngitunga nguluyaarei ipei. litana iwon esingarenito ngirukitos yok akilo ngulu. Nai nyemakina iwon ojamakisi ngitunga ke ekile kori ka aberu. Erae akimorikina ke ekile ka aberu ibore ngini itopolooritae nooi anerae erae etic ngolo abu Akuj ikiinak iwon. Anguna angun, erae nait ngun ebe emakina iwon oseutu mono akiwuakinit irukitos yok ekingaren, nait meere ajamakin ngiyeneta a ekile ka aberu.

- Alotooma eemut, alurotin ngidi ngulu abu Caleb kiwuak ngaren akilo akeberu?
 - *Abu inges tolot akepeyon ngikonei keng akilo akiboi ka aberu keng*
 - *Abu inges tocamak ngikonei keng atubun erae kelosi inges kori mam akilo akitiya nguna engitakinit aberu keng*
 - *Abu inges toloto kaapei ka ngikonei keng akilo akiboi alore keng akingarakin anguna aikoku*
- Nyaanu ngakitoodikineti ngace nguna ikitiyae iwon anguna ka akitopolooria ngunace akilo ngirukitos yok?
- Alipite ngolo amakina Caleb kitopolooria eyakae ka aberu keng ka kitoodiunia nabo dang akidarit anguna ke ekal kec?

Eyakasi ngiwaitin ngulu egelegelia ngulu eitana akisingarenio irukitos yok alotooma akiyar yok. Ikianyuni iwon nakwarina ngiwaitin ngiyaarei bon.

1. **Apaki kori esaa** – Meere nu atemar orukito iwon ka ikes ngapakio daadang nait erae ebe ani kiitanito ikes akingarakinio. Ewuakisi ikes ngaren akilo ngulu.
2. **Atubun** – Ani keriamun iwon ngikalya, ikitubuni iwon nguna ikicamit akitiya kaapei ka ngirukitos yok kori otamunito nguna apotu ikes tolimut. Ngakiro nguna apotu nguluyaarei totubut alokal kec nyemakina ngulucetunga nabo totubo. Emakina aberu kilopiyarite nguna etubunio akilo idiotunganan ka emakina ekile tokerite aberu keng alotooma nguna ecamakinoi. Erae nu ngakiro nguna itiyasi “anguna ka ainakina make lopite ngolo ka akipotokin neni a Kristo.” Ikwa ebakatar Ngiepeso 5:22. Atubun nguna kitiya epedor kedaun ekiyan ngolo emorunio kaapei, anatamatam ejok ka akilip anguluyaarei, ekile ka aberu.

Nguna ke Ekarikon: kingarak atukot ayenun apolou ngina ka ainakin eyakae kec angilopeyek ka etic ngolo alokalya angulu euritere ikes tooma lokalya ngulu angirukitos kec ka lokal ngolo kitete. Kingarak toanyut apolou ngina egeuniata ekitetiaka alokal kec ka akiwuakin ngikalya kec ekingaren. Kisilerek ebe nyerae ngun akilajilajakin ngikalya yok ngulu ikiurunitere. Angun kaapei, erubakinete ngikeitak eyakatar akeroru anguna

angikalya anguluyaarei, nait akisisa akisingarenit ngirukitos. litanete iyes acepaki akiyan nu akilo ka ayeun ngirotin ngulu kisingareniet ngirukitos ka meere ajamakin ngikalya yok.

- Alipite epedoria ayenut na akibelekinio erot ngolo epedoriata ekile ka aberu akisingarenio irukitos keng akilo nguluce?
 - *Keyeut ikes ekal ngolo kitete ngolo itopoloorit ka eyakatar akeroru mono.*
 - *Angun, kelosikis ikes akidarit ka akipup ngakitatamet angikalya anguluyaarei.*

ATAMATAM ANGIPEI PEI

Yaa apaki totam apei kitoodikinet anakiyar kon alotooma ngolowae ngolo ipedoritor iyong akitiya etic ngolo ajokan ngolo iwuakinitor irukitos kon kingaren eringa nguluce: Angun, anguna anginakitoodikinet kingit Akuj ka ekau irukitos kon ikision iyong. Kingit Akuj ikingarak iyong kibelekin ka totam ebe ekonitic ngolo ke ekingaren ngolo abu inges ikiinaki iyong arae anguna airukitos kon.

- Apaki kori esaa – Eya ngapakio nguna ibunio iyong kitopolooria ngikonei kori ngitunga nguluce akilo irukitos kon a?
- Atubun – Eya nguna ibu iyong totub akitiya emam pa itamakinit kori iwuakinit ngatameta nguna airukitos kon a?

Agolokinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ikianyu iwon nakwarina ngirotin ngiuni ngulu ikipedoria akitogogong ekiitanu yok:

1. Kitoodiu amina kon
2. Kilipete kaapei
3. Akisingarenit irukitos yok

Kikatak akisisa ngakiro nu tokona pei ikotere egogongior ekiitanu kus.

Akitatamet 6: Erae aberu ngina ikinyomitae

Ngatameta nguna apolok

1. Eyakatar ngikilyok ka ngaberu akikinyomit anerae esubunitae ikes alotorube angolo ka Akuj ka elakunitae alotooma Kristo.
2. litana iwon ekinyomito ngaberu lopite ngolopei abunio Yesu kitiya, tari dang kegelaana alopite angolo eyakatar ngitalyo yok.

Ngiboro

Ekitaabo angikasyomak:

- a. Ngaberu ka Ngapesur
- b. Ngitalyo a Yesu ka ngirotin
- c. Atukot yok

Ngakadia nguna alibak ka nguna nyangayek

Ngakipi ka ngabisikutio nguna ekorakinio alotic angolo ka atukot angina apolon

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Tokorak ngakadia nguna nyangayek ka nguna alibak natukot. Kikatak aanyunit ebe eya ngaberu ngadi ka ngikilyok natuketa nguna angakadia anguna nyengayek ka natukot anguna alibak dang. Inak ipeitunganan anatukot angina angakadia anguna alibak etorube lo 6:1 nguna ilimokini iyong natukot na:

"Apesi kau akilas ka towaa iteete, ipupokinito ka imisikinito nguna ka akitatam, nait nyirworosi. Eringa nyegeuna akitatamet. Inak ngakipi ka acepaki abisikut natukot apei. Nyimata ngakipi kori nyinyam abisikut adio tari nadaunet akitatam."

Ikilosu iwon nakwarina akitiya ngakiro egeleena iwadio. Emaikina nginitunganan toriam akad – nginanyang kori aliban.

Kedaun elosete ngulu angakadia anguna alibak kau akilas ka tosioma ngakitatameta kus ikwa atukot. Idongete ngulu angakadia anguna nyangayek ne anguna ke ekiyan angolo etupakini.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Tosyoma nginalimunet daadang ka kiyana ani kicamunosi kori pa kicamunosi anu ka anguna ainyo?

1. "Erae ngapesur egogos alokalya kec."
2. "Nyemaikina ngaberu eyakatar ngalup kec make kori toriamut ngiboro ngulu kiruma."
3. "Emam ngace akidic aberu ngina nyepupi ngakiro."
4. "Emaikina ngaberu kiteetei ka nyepupio nguna kec."

Nyaanu ngalimununuyeta nguna ipedorete iyes atamun alotalyo kus nguna itoodiunito ngiticisio ngulu egelegelya anguna angaberu ka ngikilyok? Icamunito iyes ngun a?

Nguna ke Ekarikon: Ikatakinito atamun ngakitoodikineteta nguna eya lotalyo kus ka kisimukek ikes totamut ngakitoodikineteta ngace.

KINYAKUTU NU NATUKOT

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ngigurupo tomora ngakiro nguna alimununut ikes igirir. Angun, toburosi nginalimunet ka kingita nginatukot erae kecamuna nguna kori kemam tomora nguna nyecamunitotor.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma akisyakinet 1:27-28.

Ikitoodikinit iwon engaet lo ebe esubunit Akuj ekile ka aberu anakikwaanet Keng.

Kigira ngirotin ngulu ikitoodikinitotor iwon ngaberu ka ngapesur etorube ngolo ka Akuj.

Anatutubet 1, aponi iwon tosyomae ebe abu Akuj tosub ekile ka aberu anakikwaanet Keng. Nguna nyiyookino, nyikwaan nguna angitalyo ka nguna ecamakinitae iwon anakikinyoma angina abu akuj inak aberu nguna abu Inges tosub anakikuanet Keng a Elope.

- Nyaanu nguna etakanunete erae pa kiwuapaki aberu nguna angitalyo ka ngikisila ngulu iitanitae anataker?
- Alipite eponiata ngiyeneta kec toyakaunotor (ekile, ngikaurunak, ngikamurak)?

AKISILEEREKIN EURUWAKA NGUNA KITIYA

Nguna ke Ekariikon: *Kingitak atukot angakadia anguna alibak tobongut kimorikinos ka atukot angakadia anguna nyangayek. kingit ngakingiseta anginatumot euruwaka ka angun toyeyu agolokinet anginatumot iwuapakinit nu:*

Alotooma ngadakikae nguna alunyar nguna adolito 15 -20, aponi kingitakinae atukot ngina angakadia anguna alibak akiwuapakin ngakiro nguna aponi tolimokinae ikes nguna apotu topakasi ikes anakimor ka atukot ngina cici ka ngina apolon alokiyan.

- **Atukot ngina aliban:**
 - Anu apotu toyakaun pa iyookino nguna pa aponi kiwuakinae lokiyan ka nguna pa acamakina kiyanae?
 - Icamito iyes Alomar lokiyan ka akimor ngatameta a?
 - Aponi ikingitakin iyong ainakin ngakipi ka ngabisikutio. Alipite abunio toyakaunor einakinio atukot ngina nyang nait meere akinyam?
- **Atukot ngina nyang:**
 - Anu apotu toyakaun ngina aponere nyimorikin atukot natukot ngina cici ka lokiyan?
 - Ipotu iyes toanyut ebe nyeriamuna atukot nginace ngakipi ka ngabisikutio a? Anu itamete iyes anguna angun?
 - Ipotu iyes nyiyakaunosi ka alakara a? Anguna ainyo ka ani kemam ikotere nyo?
- **Nginitungan:**
 - Anu pa eyookino itiyasi anguna anu?
 - Anujokisia nguna aponitotwaniarae anguna pa ewuakinere atukot ngina angakadia anguna alibak kimorikinos lotic?

Anakitatam ana ikilosu iwon akirworo anguna angatameta yok anguna angaberu ka ngapesur. Ikilosu nabo dang aanyun ngidirotin ngulu eyaitere iwon ikes ngulu nyitoodiunito akikinyomit ikes.

Nguna akire anguna angaberu

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Abu akuj tosub nguluyaarei ekile ka aberu ejokak ka ikinyoma. Eweikinito nguluyaarei lu eyakae ka Akuj alokwap. Abu Akuj tolimok nguluyaarei ngul akilelebikin akwap ka akipuka inges kaapei ikwa ngirukitos.

Tosyoma Akisyakinet 3:6.

Apotu Adam ka Eva toseca anakinger Akuj ka apotu toriamun ngican alotooma nguna abu asecit kitiyau. Aponi kinyasunae erukitene kec ngolo ajok.

- Anu apotu kibelesinos aneni ka Adam ka Eva anarucokina kec kelunyar akisec ka akinger ikes Akuj?

- *Apotu ikes topaanakinos make*
- *Acamit aberu akipuka ekile nait abu ekile kipuka aberu.*
- *Aponi kinyasunae ayeunet ngina ka Akuj anguna ka akimorikina*
- Alipite ainakinia asekit ka akinyasuno ka akwap epite ngolo etingitotor ngitunga ngaberu alotalyo yok?

Tosyoma Ngigalati 3:26-29.

- Atangae erae ngidwe ngulu ka Akuj alotooma Yesu Kristo? (*Daadang ngulu eyakatar anupit*)
- Ebasi ngingaeta lu ebe emam eyudayat kori egelaanot, epito kori ngini elacakina, ekile kori aberu. Nyo apolou angakiro anu? (*Ikiyakar iwon daadang arereng ngina ikirakar ngidwe ngulu ka Akuj*)

Alotooma Kristo epedorete ngikilyok ka ngaberu aruwor ngidwe ka Akuj. Ngikerumak ngulu ka akiyar angina nyedaun ka inyakunio nguluyarei daadang narucokina ka Akuj.

Tosyoma Ngiticisio 2:17-18, 21 ka 1 Petero 4:10-11.

- Nyaanu nguna ebasi ngingaeta lu etakanunete ngina ebunio Etau ngolo ka Akuj neni angitunga a daadang?
- Lumokini iyong ebe imorikinitae ngidwepesur ka ngaberu anariamun ngangajepa nguna ka akidwar nguna isitiyao alokanisa kori alokelesiya a?
- Nyaanu nguna etakanunete ngina isitiyaa nginitunganan daadang ngainakineta nguna einakinit Akuj?
- Anu etakanunete erae pa kisitiyata ngidwepesur ka ngaberu ngainakineta nguna einakinit Akuj ikes?

Einakinit Akuj nguluyaarei ekile ka aberu ngainakineta akisitiya adukunio ebuku ngolo ka Akuj ka ayaun akeroru ka akituruun Akuj.

- Alipite ipedoria iyong akingarakinia aberu kon kisitiyaa ngainakineta daadang nguna einit Akuj inges?
- Alipite ipedoria iyong akingarakinia nakoku kon kitopolounio ngainakineta nguna einit Akuj inges?
- Alipite ipedoria iyong akisimukekinia ngaberu alokanisa kori alokelesiya ka anatukot kus akisitiya ngainakineta nguna einit Akuj ikes?

Ngitalyo a Yesu ka epite ngolo ayaitor Inges ngaberu

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Nakwarina ikilosu iwon aanyun erot ngolo eteere ka atingitere ngaberu anapaki angina a Yesu ka erot ngolo ayaitor Yesu ngaberu. Tosyoma ekitaabo Angikasiomak – ngirotin a Yesu ka ngitalyo – Anatuketa kus anguna cicik kiyana ngakingiseta nguna eya nakaritas ngina etupakini.

Etal a Yesu:

Ainakinito ngikisila angiyudayan ka ngiromanin ngaberu akikinyomit ngina adit. Eteo ngaberu erae nguna amamukatar apolou adio (enyiporitae ikes ka aya ikes kwap ngikilyok).

- **Ayaitae ngaberu ikwa ngiboro, pa alacakina ngaberu.** Aya ikes lowae ngolo atapapa kec kori lowae ngolo ke ekile. Pa acamakinitae ngikilyok nguluyudayan akirworo ka ngaberu alorukudei. Pa ayenunitae ayakau kec anakigireta ka ayenunit anasuban anguna apolok.
- **Pa acamakinitae ngaberu anakilip kec Akuj.** Acamakinitae ikes alosit akiboikin lowae ngolo egerokinitoe anguna kec alotemplu. Pa apedorito ikes akisiom akirot ngina ka Akuj kori akitiya anakimorikin anakilip alotooma etemplu.

- **Apakaritae ngaberu anakision.** Angina arakar losinagoga aya ngisukulo, pa acamakinitae ngaberu kori ngapesur akimorikin.
- **Amamukatar ngaberu ngapedorosio.** Pa apedorito ikes ayakaunor ngalup, ariamun ngiboro ngulu kiruma, kori atiaka ka akile keng. Pa acamakinitae ngaberu akiwo aloikiko akisuud mati kisiyooki ekile keng eemut lo.

Alotooma nu daadang, alotalyo ata Yesu anapaki angina, ayaitae ngaberu erae nguna pa ekinyomitae, nguna adit aosou ka pa ayenete nguna angitai akilo ngikilyok.

Ngirotin ngulu a Yesu

Agelaana nooi akilo eyaitene a Yesu ngaberu akilo alotalyo Keng. ayait Inges ngaberu ka ngikilyok ikwaan anakeroru ka anapolou. Nyeanyuna ngaberu anapaki Keng ekile ngolo ekoni Yesu.

- **Abu Yesu yaa ngaberu alotooma akikinyomit ngina ka akeroru ka akitopoloorit.** Abu Inges kirworu ka ngaberu emam pa iwuatae, abu Yesu kirworu ka aberu ngina Samaritanoit ngina arae agelaanot ka “Akasecan” (Yoana 4:7). Abu Inges kirworu ke Egrasia nguna akire ka akimaima aberu ngina ekamunio elomi (Yoana 8:1-11).
- **Abu Yesu kitatam ngaberu akirot Keng ka abu totingiyana ikes angapeipei ikwa ngitunga.** Abu Yesu todolok ngaberu ikwa ngitunga ngulu ekinyoma ikwaan ka ngikilyok anguna ka akitangaleunio ka alakunia ikes nguluyaarei. Abu Inges nyiwuapak ngikisila a Moses ngulu abasi ebe nyipedori iyong akitap aberu ngina eleleete ngaokot (Marko 5:25-34). Abu Yesu kitongaleu aberu ngina angwalit ngina abu yaa ngikaru ngitomom angikanikauni ngina atingito ngipian ka abu tonyara inges “Nakoku ka Abraam” (Luka 13:10-17). Abu Inges kitangaleu nakoku ka aberu angina Kananait (Mateo 15:22-28).
- **Abu Inges kitatam ngaberu.** Abu Inges yaa ngakingiseta ka erworu kec ka agogong. Abu Yesu inak etic ngolo angitai ka nguna akire naberu ka lokilyok. Abu Yesu kitatam Maria nakaato a Maria (Luka 10:38-42). Arae ngaberu ikes nguna engarenok aanyun Ekapolon ngolo abu toyaru ka ikes aponi tolimokinae akielar eemut ngolo apolon neni angikewapak (Yoana 20:1-18). Apotu ngaberu nguna alalak toloto ka Yesu ka kiganga etic Keng (Luka 8:1-3). Ikwa etatamia Inges ngikewuapak Keng ka asepik.

Ngakingiseta nguna ke ekiyan:

1. Alipite ipedoriata iyes akitamun erot ngolo atingitere ngaberu anapaki angina angitalyo a Yesu?
2. Abu Yesu yaa ngaberu lopite ngolopei anapaki angin kori ageelaana alotalio angulu ka apaki angin?
3. Eya ngadikikwaanet alokiding epite ngolo eitotor ngitalyo kus ngaberu ka epite ngolo ayaitor Yesu ngaberu a?
4. Nyaanu agelegelaanut adio ngina eyai kiding epite ngolo aaitor Yesu ngaberu ka epite ngolo ayaitor etal Keng ngaberu?
5. Anu itamete iyes ebe apotu ngaberu toyakaunotor eyait Yesu ikes alopote alo?

KINYAKUTU NU NATUKOT

Nguna ke Ekariikon: Toburosi ngakingiseta nguna alokidiana ka kingitak nginatukot tomora ngabongokinet kec.

Ikwa ngikristayon iitana iwon atupakinit ngakitoodikinet a Yesu akilo nguna angitalyo yok. Erae Yesu akitooodikinet yok.

Epedorio iwon akilocokin

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Abu Yesu yau akilocokinet alotalyo kec ka ikipedori iwon dang akilocokin ngitalyo yok.

Tosyoma eemut (ilocokinitoe ngirorwa):

Nyetamakina nginapei Sojib anguna ke ekile ka aberu atemar esubunit Akuj ikes iriyan ka ikinyoma. Nyetamakina inges anguna ka aberu keng jik. Ayakatar ikes ngisilinga ngulu akuduoko ngulu ariamununuyete ikes ka pa apedorito akigyel akimuj ngina etemokino. Angun, atakanunuyete ngun anginatabong. Eboiyonokin Sojib lomesa bon ido kirika emucele ka akimuj nginace ngina eitanit inges. Ani kirikak inges enyouni, kirirau nait akeberu ngarare nguna edeunia inges. Apeikuwar abu Sojib toyakaun nakitatom ngina angakiro anguna ajokak aloBaibul ka ekal. Abu inges tobongo lore ka abu toyau akitiya idiobore akitoodikinia atemar ikinyomit inges aberu keng. Anapaki angina ka akimuj angina ke ebong, abu inges tonyara aberu keng akiboikin ka inges kapei lomesa. Abu inges tolem emucele ngolo abu akeberu kipoo, totiak eriyen, kiwuk nasaani keng atutubet ka nginace nasaani ka aberu keng. Abu nabo dang kitiya ngunapei ke eboka. Abu aberu keng toumok! Abu Sojib torubak itiyae ngun anginatabong. Abu inges kiboikinos ka aberu keng tomora nginibore daadang eriyen. Ngina aropariata nu itiyasi ikongina, abu inges toriam ebe abu arucokina kec kiteteun. Apotu ikes kimorikinos ka apotu ngulu anatukot togeut akiwuapakin akitoodikinet kec ngina ajokan alokiitanu kec.

- Anu abu Sojib kitiya anginakolongit ka toyau anguna ka akilocokinio ka akitoodiunia ebe ikinyomit inges aberu keng?
- Anu abu aberu keng toyakaunor alotooma akilocokinet na?
- Anu abu akilocokinet na yau neni angulu (aberu keng, ngulu alotooma atukot)?

Nyeyaito ngitalyo ka nguna enupito ngitunga ngulu alalak nakwarina ngaberu ka ngapesur lopite ngolo ecamakinitor Akuj. Egegong ngitalyo yok nooi ka etamete ngitunga ngulu alalak ebe ecamuna nu. Kikote neni dang, akisicano aidiotunganan angini esubunitae alotorube ka Akuj nyiyookino. Isiyalolongi Akuj ka emaikina iwon engita Akuj akingarakin iwon ebelekisi ngirotin yok.

litana iwon oanyutu ngitalyo yok ka nguna ikitiyae iwon ido esisata nguna iyookino alopote angolo ecamakinitor Akuj. Ikisitiyae iwon ekitaabo Angikasiomak anguna ka atamunia ngirotin ngidi alotooma atukot yok.

Nguna ke Ekarikon: *Eringa nyegeikina ekiyan anatuketa angunacik, kisileerek ngakiro nguna omwon nguna eya nabaruwa anguna ka akingarakinia ikes. Kingit ngakingiseta ka inaki ngakitoodikinet nguna egelegelya nguna eya kwap anguna ka akingarakinia ikes totamuniata nguna eya nakwap kec.*

- **Ekal** – Alurotin etingitere ngaberu ka ngapesur egelaana akilo ngikilyok ka ngidian alore? Alorotin ka alu isicanitere ikes?
 - Akitoodikinet – Ngina egisia eketataman atukot angidakitarin angulukristayon angulu arae 30 erai kidicito ikes nginapei ngaberu kec, apotu 18 kikyaaasi ngakan akitoodiunia ebe itiyato ikes. Abu eketataman angun kingit, nyiyai alokiding kus enupito ebe ejok akidic aberu kon erae kitiyat inges idiobore ngini abu yau ngilees ngulu apalok lokal – apotu daadang kikiasi ngakan.
- **Esukul** – Alurotin eyaitere ngapesur egelaana akilo ngidian alosukul? Anujokisia nyeyakatar ikes nguna eyakatar acepaki ngidiain?
 - Akitoodikinet – Nyecamakinito ngicesukulo ngapesur akisiom ngicekosio ikwa aruwor ngidokitoi kori ameti ngakandekei kori akiduk.
- **Ekelesiya kori Ekanisa** – Alurotin eyaitere ngaberu ka ngapesur egelaaka akilo ngikilyok ka ngidiain alokelesiya kori alokanisa? Nyaanu nguna inyipunitere ikes anguna erakatar ngaberu?
 - Akitoodikinet – Elal ekimar angaberu anguna kristayon, anu etakanunete erae pa kecamakin ka kitumunikin ikes akisitiya ngainakineta kec?
- **Atukot** – Alurotin eyaitere ngaberu ka ngapesur egelaana akilo ngikilyok ka ngidiain anatukot yok? Alurotin isicanitere ngaberu ka ngapesur anatukot yok?

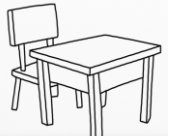

- Akisileerekinet – Anakwap ka apei angikirwonok angina elalaa ejie, neni lala alotooma atutubet angaberu ikamitae anguna ka areikin akiteper, tari keyenen akwap ngin erae ngina angikristayon. Anakwap ka ace angina angimarabui, nyelunyar ngadakikae 8 nyengopiara ikoku nginipese, agyelar anguna ka aruworor ipito.

Itopooloritae nguluyaarei ekile ka aberu. Ecamit Akuj iwon oyaito ikes ka akeroru ka akikinyomit. Ikicamit aanyun ngikilyok ka ngaberu epoloete ejok.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Kisitiya ekitaabo angikasiomak – Atukot yok. Kiyana kaapei anguna angiwaitin kus angipepei ido kileleba nakaritas na kaapei ka ngatiokisio nguna iyanyunito iyes anatukot kus alopite angolo etingitere iyes ngaberu ka ngapesur ka ngatameta 1 – 2 anguna angolowae anguna ipedorete iyes totingiata ngaberu ka ngapesur ka akeroru akitopoloorit ka akikinyomit.

Ewae	Akisican ka amamukar eriyane anatukot	Anu ikipedori iwon akitiya? (Ngatameta 1 – 2 angolowae)
 Ekal	<i>Kitoodiutu akitoodikinet ngina etakani alowae kus kori anatukot ikwa Einanakinio ngainakineta nguna ajokak lodiaid idounio. Isimujo ngidiain ekingaren ka isimukekinitae ikes alosit losukul.</i>	<i>Kinumunuma ngasuban anguna ka akidouno anguluyaarei apese kori edia. Kisimukekisi iriyan nguluyaarei ngidiain ka ngapesur – imujete, esiomete, irumete ngiboro ka ngunace dang.</i>
 Ekelesiya kori Ekanisa		
 Esukul		
 Atukot		

- Nyaalu ngiboro ngiarei ngulu ipedori iyong akitiya egelaaka alore kon anguna ka ainakinia akeroru neni ka aberu kori anakoku kon?
- Nyaalu ngiboro ngiarei ngulu ipedori iyong akitiya egelaaka anatukot kus anguna ka ainakinia akeroru neni angaberu ka angapesur anatukot kus?

Tomora ka nguluce nguna iinakina iyes akitiya. Kilipakinos ka kingita Akuj ikingarak iyes akitiya ngakiro nu.

KINYAKUTU NU NATUKOT

Nguna ke Ekarikon: *Kingolianakini ngatuketa aanyun ejok ebe epedorito ikes atamun ngakitoodianakineta nguna angakiro ka ngirotin ngidi ngulu eyayeta ikes ngaberu ka ngapesur ejok. Inak ngatuketa apaki ngina alalan anguna ka akilelebia akaritas. Ani kirikakis ngatuketa nu, kingitak ikes potu alimor nguna amora ikes anguna alowaitin alu angapeipei: Ekal, ekanisa kori ekelesiya, esukul ka atukot. Toanyunite ejok ebe etamunete ikes ngirotin ngulu egelegelia anguna ka akingit idiotunganan anginatukot abunere alimun apeitameta it angolowae – alokal, alokanisa kori alokelesiya, alosukul ka anatukot. Kiteyenu ikes totamut ngirotin ngidi ngulu egelaaka ngulu einakiniata ikes akeroru naberu ka ngapesur. Kisimukek ikes kingita Akuj anguna angatameta ka aosou Keng.*

Ikisubunitae iwon daadang alotorube ka Akuj – ngikilyok ka ngaberu. Ikimina Akuj iwon nooi inges eyakuunia lokoku Keng atwanare anguna yok ikotere eruworotor ngikilyok ka ngaberu ngikedwe. Emam ngitunga ikiaritae ka eya kwap – alobuku angolo ka Akuj. Ikisub Inges iwon angipei pei lopite ngolo acamitor Inges ka eyakatar Inges apolou anguna angikilyok ka ngaberu.

Ikipedori iwon aruwor ngitorubei anguna ka akilocokin nguluce alorot angolo etingitere ngaberu ka ngapesur ikwa Yesu. Egeunete nu anakeroru ka Akuj ka ingarakini nguluce aanyun ebe epalag ngaberu. Ikipedori iwon ageun aloboro angulu edisiak akingarakinia ngitunga aanyun ebe epalag ngaberu. Ikicamit iwon ngaberu ka ngikilyok toyara alorot angolo ecamitor Akuj.

ATAMATAM ANGIPEI PEI kori ANGIRUKITOS

Eruwor Akuj ngina kerer erae itiyao iwon nguna ikisisau. Anu ikipedori iwon ainakin akitiya anguna ikidau iwon akisisaun?

- Nyaalu ngiboro ngiarei ngulu ipedori iyong akitiya egelaaka alore kon inakinia akeroru neni ka aberu ka lodwe kon ngulupesur?
- Nyaalu ngiboro ngiarei ngulu ipedori iyong akitiya egelaaka anatukot kus anguna ka ainakinia ngaberu ka ngapesur akeroru anatukot kus?

Tomaora ka nguluce nguna iinakina iyes akitiya. Kilipakinos anguna kus make ka kingita Akuj ikingarak iyes akitiya ngiboro lu.

Nguna iwuapakini atukot ngina aliban

*Toloto kau agule ngina esiomere
kori akilas ka towua kiteete,
topupokis ka kibiut ka toyenut
nguna ka akitatam nait
nyirworosi.*

*Eringa akitatamet nyegeikina,
tokorak ngakipi ka acepaki
ngabisikutio natukot nginace.
Nyimata ngakipi ngadi kori
adiobisikut anguna kus tari
nadaunet akitatam.*

Akitatamet 7: Etic a Ngikaurunak

Ngatameta nguna apolok

1. Erae ngidwe ainakinet aneni ka Akuj.
2. Erae etic angikaurunak ainakin ngidwe kec ngiboro ngulu iitana ka akigangit ikes epoloete alotai, anaosou, alorukitene ka anagogong akuwan.

Ngiboro

Ekitaabo angikasiomak:

- d. Akingarakin ngidwe topolout (epe angitunganan)

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Anguna angulu erae ngikaurunak:

- Alipite ebelekinor akiyar kon nginapei iruworor iyong ikaurunan? Anukitoodikinet eitana totakanut? Ani kilocokinet pa eitana totakanut?
- Alipite ipedoria iyong akitoruun etic kon ikwa ikaurunan?
- Ani kitatamet ikiinakis iyong ngiyeneta kon anarakau ikaurunan (akitatamet ngina ajokan ka ngina aronon)?

Nyepatana aruwor ikaurunan. Emam ekitaabo ngolo ikingarakini iwon ayenun nguna kitiya. Ikicamit iwon ngidwe yok topolout elakara ka eyakatar ngipitesio ngulu ajokak ka topolout topedoriat akidar ngikecekala ka torae ngitunga ngulu ajokak ngulu ka ateker ka ngikristayon ngulu egogong. Nait alipite itiyaere iwon nu? Nguna etioko, emam ngabongokinet nguna epataka.

Ikilos iwon nakwarina ageikin aanyun etic a ikaurunan akingarakinia ngidwe topolout alotai ka anaosou. Nguna etakanete, eanyuni ngitunganan eyakaun ikes lotic ngolo ka akidarit ka akitopolooon ngidwe. Angun, alotooma ngakitatameta nguna uni nguna etupakinet ikes toyakaunotor ngipitesio ngulu ajokak.

Etic ngolo a Ikaurunan

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekariikon: *Etamete ngitunga ngulu alalak anguna ka akitanit angina ka akuwan. Esimukekisi ikes totamut ngakiitaneta ngace nguna aikoku. Kitatamu ikes nguna eya tooma Luka 2:52 ka ngirotin nguluomwon ngulu abunio Yesu topolounio – anakuwan, alorukitene, alotau ka anaosou.*

- Nyaanu ngakiitaniata ngadi nguna eyakatar ikoku?
- Etic angae akitenikin ikoku toriam ngakiitanet nu?

Erae etic ngolo apolon ngolo aikaurunan anguna angidwe kec erae ainakin nguna iitanito nginapaki nait nyitemokino.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Nguna ke Ekariikon: *Kigirak ngingaeta ngulukan nabao kori nakad anguna anginatukot.*

Toanyutu ngingaeta lu anatukot kus. Anu ebasi ngingaeta lu anguna ke etic angikaurunak?

- Ngakitadapeta 22:6 – *Emaikina iwon etenito ngidwe yok.*
- Ngiepeso 6:4 – *Emaikina iwon etatama ngidwe yok.*
- Ngikisila 6:6-7 – *Emaikina etopoloutu ngidwe yok alotai.*
- Ngakitadapeta 1:8 – *Emaikina etopoloutu ngidwe yok anaosou.*
- Ngakitadapeta 31:15, 21 – *Emaikina oinakisi ngidwe yok ngakiitaneta angawati.*

KINYAKUTU NU NATUKOT

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ngatuketa nguna ebala ngolongaet anguna ke etic aikaurunan ka kitongogong ngakiro nguna eya ngaren ngingaeta alokidiana.

Ikwa ngikaurunak, ikiinakinitae iwon etic akitatam kori akitenikin ngidwe yok. Ikiinakinit iwon Akuj etic akingarakin ikes topolout toruwor ngikilyok ka ngaberu nguna agogongok ngulu ka Akuj. Einakinitae etic neni anguluyaarei ekile ka aberu akitopolounio ngidwe kec. Tari kepedorito ngiyeneta dang akingarakin, eyakatar ngikaurunak etic ngolo esyaunan.

Ikilimokinit iwon Ebaibul ebe epol etic lo nooi. Ngina ainakinia Paulo Timeteo nguna kiwuapa alotooma epite ngoloseunet ngini eruwor ekarikon alokanisa kori alokelesiya, epei alotooma ngipitesio erae ayakaunor ngidwe ngulu ajokak angipitesio (1 Tim. 3:4-5). Iitana iwon ngikaurunak ainakin ngidwe nguna ka akuwan ka aosou. Ebala nabo dang Ebaibul ebe ngikaurunak meere ekelesiya kori ekanisa eyakatar etic ngolo kitatamet ngidwe Ebaibul – lopite ngolopei abunio Yesu topolounio alorotin angulu omwon anakiyar Keng (Luka 2:52). Iki amit engarakisi ngidwe yok alowaitin angulupei – alotai, anaosou, alokuwane ka alorukitene.

Epooe alotau

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Nyaalu ngiboro ngidi ngulu itiyae iyong akingarakin ngidwe kon topolounioto alotai?
- Anipolou itamakinitor iyong atemar ejoikinit akingarakin ngidwe topolout alotai?
- Nyaanu ngatiokisio ngadi nguna ikiriamununui iwon anakingarakin ngidwe yok topolout alotai?
- Alipite epedorere akiloun ngatiokisio nu?
- Nyaalu ngirotin ngice ngulu ikipedoria iwon akingarakinia ngidwe yok topolout alotai?

Nguna ke Ekarikon: Toburosi ekitaabo Angikasyomak neni ebala. Akingarakin ngidwe topolout. Kingitak ngidi ngulu ecamito tosioma ngakiro daadang nguna ikamunito ngolo koi. Ilosi iyong akisitiya ekitaabo angikasyomak engaet ngolopei anguna angatutubeta anguna omwon anguna etupakinete. Inaki ngikasyomak apaki atamatam ngirotin ngulu iwuakinita nu lokalya kec kelunyar nginatutubet.

Tosyoma Ngikisila 6:6-7.

Ngiirotin ngiuni kingarakinnet ikoku topolou alotau:

1. **Ekiipe alobal kori akisiom Ebaibul** – Kikatak Akiya apaki anginakolongit akisiom Ebaibul, alimun ngiemuto ngulu ke Ebaibul lodwe kon. Kingarak ikes toyenut apolou angiemuto. Nginapei irikakinia iyong atutubet kori eemut kingit ikes ngakingiseta ikwa -
 - Anu ikipedori iwon akisisaun anguna ka Akuj aloemut alo?
 - Anu ikipedori iwon akisisaun anguna ka ayakaunor ngipitesio ngulu ajokak?
2. **Akilip kaapei ka ngidwe yok** – iitana iwon ayakaunor apaki nginakilipet ka ngidwe kon. Toseu apaki ngina emamukar iyong etic. Kiwuak apaki ngin ayakaunor kaapei ka ngidwe kon kiira nguna iitanito ikes ka kilipete ka ikes. Ani eringia ikes edisiak ikilimokinete ikes iyong nguna emaikina kiliput ka ipedori iyong alimun akilip idio ngina euruwana. Ani epolounete ikes epedorete akilip make. Kingarak ikes ayenun iworu ebongokinio Akuj akilip kec.
3. **Akiya apaki kaapei** – Kirworos anguna ka Akuj ngapakio daadang iyakaunotor iyes kaapei. Kitatam ikes anguna ka Akuj. Ikimina Inges iwon nooi, ani ilomarete iyes kinga ka toanyuwasi ngikito – ipedori iyong alimokin ajokis ngina ka Akuj. Inges ikiini iwon ngikito anguna ka ainakinia iwon etolim, ngikito ka akimuj ka akisibus ayokokwap. Kirwor anguna eyakar akwap nakan Keng ka ikiinakini iwon etic anguna ka akitere inges. Kiwaru ngirotin anginapaki ngulu kingarakinnet ngidwe kus aanyun Akuj.

- Anu alotooma nu itiyae iyong tokona?
- Anu alotooma nu icamit iyong akitiya akilo moi?

Epolee anaosou kori anatameta

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ikiitanit nabo iwon ngidwe yok topolout anaosou kori anatameta.

- Nyaalu ngidirotin ngulu epedorere iwon akingarakin ngidwe yok topolout anaosou ka anatameta?
 - *Ani eringa ikes edisiak iitana iwon akitatam ikes alore. Ani epolounete iitana Akiya ikes losukul ikotere epedorete akisisa nguna alalak.*
 - *Eyakatar ngidwe ngulucicik ngakingiseta nguna alalak. Kikatakisi abongokin ngakingiseta nguna lalak nguna epedor.*
- Nyaanu ngatiokisio ngadi nguna ikiriamununui iwon ikatakinitae akingarakin ngidwe yok topolout anaosou ka anatameta?
- Alipite epedorere iwon akilounia ngatiokisio?

Epeitic ngoloyok erae akingarakin ngidwe yok topolout anaosou ka anatameta. Ani kikiyanyu iwon Luka 2:52 ikiyanyuni ebe abu Yesu topolou anaosou ka anatameta. Ikicamit iwon dang ngidwe yok topolout anaosou kori anatameta.

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ngulu ecamito tosioma ngakiro daadang nguna elimunitoe.

1. Kitatama ngidwe ngulu cicik alore.

Kikatakisi akisileerekin ngiboro neni kec eringa edisiak ka ingitasi anginibore. Kitatama ikes ABC, emara, ngirorwa angirangi ka etiae anginibore kelulung, kecorot, ngiwaitin ka nguluce dang. Anguna angidwe angulucicik tocamak ikes toseut alotooma ngunaarei tari pa kiyookinito ikes. Akitoodikinet, “Icamit iyong akinap elou ngolo arengan kori ngolopus nakwarina?” Yaa apaki abongokin akingiset kec!

2. Kiyakiya ngidwe ngulu edolito ngikaru ke esukul losukul.

Ngacepakio iitana iwon ajalakin Akiya ngidwe losukul, nait erae lo dang ewae ngolo apolon ikwa ikaurunan. Alotooma akisiom ikiinakini iwon ngidwe yok alolom anguna amoi. Nyikiyeni iwon ayeunet ngina ka Akuj anguna angidwe yok, nait iitana iwon ainakin ikes apaki anguna ka aseunia ka akiwarun nguna iitananito. Epedori Akuj aseun ikoku kon ayaun akilocokinet nakwap kus. Iitanito ikes nginapaki akisiom ka akitatamo anguna ke akitiya ngun. Epedori ajalakina kori tokona acamakin ikoku kori tari topedo alosit University ka kingarak ekal kon moi. Anakiyatakinet anakitopoloun anarucokina ka Akuj, erae akisiom ibore ngini epol ikwa engaet ngolo ingarakini ikes toriamut akiyar ngina ajokan. Kisiyook ebe iinakini iyong ikes nguna aarei.

- Alipite ejok itiyaata iyes alotooma nguna aarei nu tokona?
- Nyaanu alotooma ngatameta nguna aarei nu nguna egogong anguna kon?

Epolee alorukitene

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ikiitanit iwon dang akingarakin ngidwe yok topolout anarucokina ka nguluce.

- Nyaanu ngakitoodikineteta nguna ka arucokina nguna eyakatar ngidwe yok ka ngitunga nguluce?
 - *Ngidwe*
 - *Ngikonei (ngikidunyet, ekanisa, esukul)*
 - *Ngitunga ngulu apolok (ngiyeneta, ngikidunget, ngimwalimo, atukot, ngikarikok)*
 - *Ngikaaurunak*

- Anguna ainyo itamia iyong atemar epoloo akingarakin ngidwe yok topolout alorukitene? Toyakaunotor erukitene ngolo ajokan ka nguluce.
- Nyaanu nguna ejokia ngidwe yok topolounioto alorukitene, ayakaunor erukitene ngolo ajokan ka nguluce?
- Nyaanu ngatiokisio nguna eyakaunun alotooma erukitene angidwe ka ngulucetunga?

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Erae ekal akibois ngina isisaata ngidwe akiriamanakin ka nguluce. Anguna angun, itemokino ngikaurunak toyakatar apaki ka ngidwe kec kitoodikinito ikes ikwa ngitorubei ngulu ka aosou angina erukitere. Kisitiyata ekitaabo Angikasiomak 7.1 asiomunia anguna angirotin angiuni akingarakinia ngidwe yok topolounioto anarucokina. Totupakisi ngakitoodinet alokitaabo Angikasiomak.

1. Kitatam ngidwe epite ngolo ecamitor Akuj ikes kimorikina ka nguluce.

Tosioma ngolongaet. Anu ikisisauni iwon alongaeta alu nguna epolok akitatam ngidwe yok?

- Ngipilipi 2:3 – *Nyirae ngini imwana, kikinyomite nguluce akilo iyong elope.*
- Ngikolosae 3:13, 15 – *Kisioni nguluce nginapaki ikitongoeta iyong. Kisila ka nguluce ka kitalakanari.*
- Mateo 5:44 – *Tomina ngimoe kon ka kilipanaki ngitunga ngulu ikisicanete iyong.*
- 1 Ngikorinito 13:4-5 – *Erimaana amina ka etiamana. Nyiturono amina ka nyidiasi nguna aronok, nyengoyenene.*
- Mateo 7:12 – *Kitiyae neni anguluce nguna icamit iyong kitiyae neni kon.*

Ikingarakinit iwon Ebaibul ayenun apolou ngina kiboiyet ka nguluce ke ekisil, amina nginitungan, arakau ngini irimana ka isionono ka ayait nguluce lopite ngolo icamitor iyong ikes ikiyaito iyong. Iitana Akiyan anguna anu eringa ngidwe kon edisiak ka nabo dang epoloete ka ibelekin erukitene kec.

2. Torae akitoodikinet. Erokorete ngidwe ngiticisio alorukitene anakitere neni anguluce nooi ngikaurunak kec. Epite ngolo itayatar iyong ka nguluce anginakolongit erae akitoodikinet neni angidwe kon.

Toyenunite epite ngolo ke erukitene kon ka nguluce ka epite ngolo ecamitor Akuj iyong kimorikina ka ikes alopite angolo asiomunere iwon alo Baibul.

- Alurotin irakar iyong akitoodikinet ngina ajokan alodwe kon?
- Aliwae icamitor iyong aruwor akitoodikinet ngina ajokan anakingarakin ka Akuj?

3. Kingarak ngidwe kon totinga ngatiokisio alotooma arucokina kec nginapaki etakanuniata.

Ngapakyo nguna alalak nyikilimokinete iyong ngidwe ngatiokisio nguna eyakatar ikes ka ngulucetunga.

Nait egeunete ikes akitiya egalaaka, iyanyuni iyong angoit elalauni, ejie kori akililing nginasek nyetekanunui ka apakar. Erae lu ngimacarin ngulu iyanyunia iyong atemar acepaki eyakatar ikes ngatiokisio ngadi ka ngitunga nguluce. Iitanito ngidwe akigango ka akisimukekino anguna ka akirworo ikotere ngakiro nu ka akisisa ayait nguluce ejok tari kitongoito ikes, kitakadakinito kori ketingito ikes nguluce ka ajokis. Toesiki ikes tomora nguna apotu totakanut, epite ngolo eyakatar ikes ka alipite aponiata ikes totingiata ngun. Erae erwori ngolo ikoni ngolo, akitoodikinet neni aikoku angina emina, ecamunit, erimaana alorukitene. Epolok nu nooi alokaru angulu ke ekiditeu angun, ikikinyomete ikes iyong akingarakin ikes alotooma eyakae lo.

- Alurotin ngice ngulu ipedoria akingarakinia ikoku kon akisisaun atamun ejok anguna anguluce ka yaito ikes ka amina ka arimaanut?

KINYAKUTU NU NATUKOT

Nguna ke Ekarikon: *Kingitak ngatuketa nguna ebala ngolongaet anguna ka akitatam ka ayeun erukitene ngolo ajokan. Kitogogong ngakiro nguna ya ngaren tongeta.*

Epol nooi arucokina yok ka nguluce. Erae emwane ibore ngini eyai nitunganan nait nyitalakarit Akuj. Ikicamit iwon akitatam ngidwe yok akitam ejok anguna anguluce ka ayait ikes ejok akilo epite ngolo ecamitotor ikes yaitere ikes. Itemokino nabo iwon etatamete ikes epite ngolo etingitotor ikes egurigur. Iitana ngakiro nguna aarei nu kitatamitetei anguna angidwe.

Epuloee alokuwane kori anagogongu

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAK

- Nyaalu ngirotin ngidi ngulu ikipedoria iwon akingarakinia ngidwe yok topolout alokuwane kori anagogong?
 - Ngamuja nguna ajokak
 - Neni perot, nginapen ka nguluce
 - Aduwanar akuwan (akitiya ka abolya)
 - Akisisa ngabolyasinei (kerae epira, akerit)

Ingarakinete ngiboro lu daadang ngidwe aruwor ngulu egogong engaleete. Apei alotooma nguna apolok nooi aloboro alu, iitana iwon ainakin alolom lodwe anguna ka apolounio ejok erae ayenut ebe eriamunito ikes ngamuja nguna eyai agogong, anguna angadam kec topolounioto ejok iitana iwon ainakinit ikes ngamuja nguna ilocio.

Nguna ke Ekarikon: Ani kirikakinit iyong akitatam atutubet ngina ka angaleu ipedori iyong aburor akiciket 1+3. Kori tolimok ikes atametait ngina bon ngina angitiakatiakata akimuj anguna uni ka kitacaik ebe elosete ikes akisisa nguna alalak anakitatamet angina ka angaleu. Itocaunitae nu akilo anatutubet angina ka angaleu.

Irworit atutubet ngina ka angaleu akilo nguna ka akiciket angina 1+3 anguna ka akitotamunia iwon epite ngolo inakinet ngamuja nguna edukete ngawat anguna angikalya yok.

Ikwa aburor. Nyo akiciket ngina 1+3? Eya ngatutubet angamuja ngauni nguna emaikina iwon emorikinito nakimuj yok anginakolongit.

- Apei angun erae emucele kori adio kimuj ngina ikwaan ka inges. Iitana iwon emujete emucele kori atap angina kolongit ka apei ka adio alotooma ngatutubeta nguna uni anamuja angunace.
- Eweikinito nguna uni nu ngatiakatiakaata ngunace ngauni:
 - Atubet 1 – Erae nguna edukete akuwan ikwa ngabeyei, ngakile, emaret, ngikolya ka akiring.
 - Atubet 2 – Ngaraito ka ngidias (ngulu ileleba nginyomen ngulu ingarakinete akuwan).
 - Atubet 3 – Ngamieta ka atumes (adiocici iitana).

Kiyana:

- Nyaanu ngatiokisio nguna eriamunito ngitunga alowaitin kus anguna ka ariamun ngamuja nu?
- Alipite ikipedoria iwon akiloun ngatiokisio nu?

Epedorete ngidwe ngulu nyeriamununuyete ngamuja nu ariamun kokako, epoloe ngolo nyelatakinor akuwan aikoku ka eropakim ngidekesio nawati kec, etame ka nakuwan daadang.

Agolokinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Erae etic ngolo a ikaurunan erae akigang ngidwe yok, ainakin nguna iitanito ka akingarakin ikes topolout alotai, anaosou, alorukitene ka anawati.

Yaa apaki adio totamak anguna angidwe kon (erae kiyakatar ngidwe) ka alipte ingarakinitor iyong ikes apoloun alotooma ngiwaitin daadang ngulu omwon. Eya ngicewaitin ngulu iitanit iyong akiwuakin agogong a? Kingit Akuj ikingarak iyong topedoria akigang ngidwe kon, ainakin nguna iitanito ka akingarakin ikes topolout alowatin a daadang angulu ka akiyar.

ATAMATAM ANGIPEIPEI

- Aluboro itiyae iyong ejok akingarakinia ngidwe kon topolounioto ejok?
- Aluwaitin icamit iyong alosikin akilo?
- Nyaanu ngatameta nguna kitete nguna iriamu iyong anakitatamet ana nguna ipedori iyong akingarakinia ngidwe kon topolout?

Akitatamet 8: Akingarakin ngidwe alopitesio angulu ajokak

Ngatameta nguna apolok

1. litanito ngidwe akingarakino tolimumioto nguna eyakatar ikotere epedoriata alemar ationis.
2. Akisitiya ngipitesio ngulupupokinet ejok akilo abongokin ka arienyeo akingarakin ngidwe akisisa alemar ngatiokisio kec etenito.

Ngiboro

Ngitorubei (ngulu eya anadaunet akitatamet):

- a. Akiirar ejok nguna angidwe Abolya (ngakaritasia ngaarei anguna angulu ecamito)

Ekitaabo angikasiomak:

- b. Ngirotin ngulubongokinet ngidwe
- c. Ngikisila ngulupupokinet

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Eyakauna idiobore ngini abu ikitongo iyong ka angun ibu tonyunyurikin kitiyau aronis kori alorot angolo abu itoronik iyong ekau a?

Nginapaki eyaunor akiyalolong ka angoit neni yok ikitiyae ngakiro nguna ekau ikironikinet. Erae eyaunete nu amamukau ayenut etingitene nguna ka angoit. Ikote ngidwe neni pei. Nyepedorito ngidwe anginapaki alimokin iwon nguna eya tooma kec, nyepedorito ikes dang ngilopeyek ayenun ejok angun, nyepedorete alimokin ngulu, iriamuni iyong anginapaki egeunete akitiya aronis kori alimun ngakiro nguna nyiyookino. Ani kikicamit iwon akingarakin alopitesio angulu ajokak, iitana iwon akingarakin ikes akirworo kori alimun nguna eya tooma kec ejok.

Ngakitadapeta 22:6 ebala “Kitatam ikoku eringa edit akiwuap akiyookino, ikotere ani epolouni, nyiimiek akiwuapit ngun.”

- Anu itamete iyes apolou anu?

Apolou anu ebe kikiya iwon apaki akingarakin ngidwe yok kisiaut ngipitesio ngulu ajokak. Ikitiyae nu anakingarakin ikes ayenun nguna eya tooma kec ka tobongok alopite angolo iyookino. Epedorete ikes angun apoloun ka kitiyata ngunapei ikwa ngitunga ngulu apolok. Tari ikwa ngitunga ngulu apolok epedorete ikes akitiya ka aosou alemar ationis ngina eyakaun.

Ngirotin ngulu bongokinet ngidwe

Nguna ke Ekarikon: Inak ngitunga tomora ebongokine kec ngakiro analimununuyeta. Kisitiya ekitaabo angikasiomak – ngirotin ngulu bongonokinet ngidwe akitoodiunia ngabongonokinet nguna epetuna ka kisimukek atukot atamun ngakitoodikinet ngace nguna angirotin alu angulubongonokinet angapeipei.

- Nyaani abongokinet ngina itamakina ikaurunan inaki ikoku ngini angikaru a 6 anapolou:
 - Nyacamit ayong ikoku ngini kitete! Ngibus inges engotor nooi!
 - Ebangaana emwalim kang!
 - Abu inges okonang ayong! Nyikibolyakini ka ayong nabo!

Eyakasi ngirotin ngulu egelegelya ngulu ebongonokinere iwon ngina itiyaata ngidwe erono. Ngapakio nguna alalak, nyikitamuni nguna eyakatar ngidwe lotai kec eringa nyebongokino. Ka anguna angun, nyikipedori iwon akingarakin ngidwe toyenut eyakae kec. Akilo, ikitiyae iwon anginapaki apei alotooma nu:

- **Akimikar:** ‘Bua. Nyeroko ngun.’ ‘Nyipedori iyong acepaki atamakin ngun.’
- **Abongokin ngina ka ajamakin:** ‘Emam nguna ipedori iyong akitiya anguna angun – tojongo akingurungura.’ ‘Nyirae ngini ibangaana! Iyeni iyong atemar emaikina iyong tolot losukul kicamit iyong arukaun etic ngolo ajokan a.’
- **Akitatam:** ‘litana iyong akitiya ka agogong ka ayakaunor ka ngikonei kon kori idongi iyong lokasile.’ ‘Emaikina iyong kisisa ajikin ka inges.’
- **Atubonokin:** ‘Anu nu nguna aronok ilmu iyong?!’ ‘Emaikina iyong kitiyate neni keng idiobore.’
- **Ngakingiseta:** ‘Nyo ibu iyong kitiya?’ ‘Anguna ainyo ilimunio iyong ngakiro nguna aronok nguna ikote nguna?’
- **Akiriwokin anguna aitunganan anginice:** ‘Erae inges apese ngina ajokan.’ ‘Ayenu ayong atemar pa emukekinit inges ngun.’

Ani kebongonokin iwon alorotin alu, nyikingarakini iwon ikoku ayenun eyakae angitamen keng ka abongokin alorot angolo ajokan. Akilo eyakaunor ikoku akiyalolong, ngileec, akurianu ka tari angoit. Nait ani kikiira iwon ka opupokisi nguna angidwe yok, ikipedori iwon akingarakin ikes ayenun ngatameta kec ka kisitiyata ikes ejok.

ATAMATAM ANGIPEI PEI

- Anu itami iyong eruwor abongokinet kon neni a ikoku alotooma ngakitoodikiniata nu? Itami iyong atemar iyakaunor ngabongokinet nguna ikote nupei nu ikwa nguna adaun iwon akiyania?

Apupokin ejok

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Ngiepeso 6:4.

- Nyaanu ngirotin ngidi ngulu etingitotor atapapa ngidwe kec ngulu isiyalolongiyorete, itongoyete?

Apupokin ejok nguna a ikoku ingarakini inges toting alorot angolo ajokan ngatameta keng akilo akitiya nguna aronok. Ingarakini ikes akisisa alemar ngatiokisio kec ka ainakin ikes aosou ngina iitanito ikes aruworor ngulu etenito anapoloun. Ingarakini ikes ayakaun esubakina make ka akisisa ayakaun alopitesio angulu ajokak. Erae epeirot ngolo ajokan ngolo ka aosou anakitopoloun ngidwe.

ETIC ANATUKOT ANGINA ALALAN - ABOLYA

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ngitunga ngiarei ikingarakis iyong akitiya abolya na. Inak ngitunga ngluyaarei ngul ngitorubei – Topupokisi ejok abolya angidwe. Kingitak ngulu acamut lu tosubakis ekingaren anguna ka ayenikinia ejok.

Papa iboi esiomi akaritas angiemuto.

Tomotun Lokoku tooma nagule ecala, “Nyikibolya nabo ayong ka inges! Angerit ayong inges! “

Kiwuak papa akaritas angiemuto lomesa, tobongok neni alokoku keng tema, “Aanyu ayong kire atemar ingoit iyong nooi.”

Tema Lokoku, “Nyitemokino inges toriam ekone edio!”

Tema Papa, “Ooo?”

Tema Lokoku, “Abolyat ayong kire ejok ka egolok ngigoloi 2. Angun anadaunet ngina tari adikino egolokinio abu okobuc akigolokin.”

Tema Papa, “Mmmm.”

Tema Lokoku, “Ekau angun, abu Micah tolim alongaren ngitunga ebe arae adiakaret ngina kang inges pa elounere isua. Angun, abu ayong ocalak inges ka orotok...”

Tema Papa, “Kepotu kire ngun nooi ikisuruma iyong ngileec.”

Tema Lokoku iyapara, “Ee arae nguna aronok nait kerae bo dang nyetogoit ayong micah, erae inges lokone kang nooi.”

Tema Papa, “Aveni ayong.”

Tema Lokoku, “Atami ayong ebe abongori aanyun erae keringa Micah eyai neni. Atamak ayong ebe kecamit kire inges isua eloutu.”

Tomaisianik Papa.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Ekoni ai eyakae aikoku anatumeta ekingaren ai?
- Alipite abunio inges kibekekinor?
- Nyaalu ngiboro ngulu egelegelia ngulu abu papa kitiya akingarakinia lokoku kinyakunia ngatameta keng?
 - *Kiwuak akaritas angiemuto kwap anguna ka apupokinia lokoku keng ejok.*
 - *Nyetub ekiyan*
 - *Abu tocam ngatameta (“Ooo,” “Mmmm.”)*
 - *Kingarak lokoku keng ayenun ngatameta nguna ayakatar Inges (“Aanyu ayong atemar ingoit iyong nooi” “Kepotu kire ngun ikisuruma iyong ngileec nooi.”)*
- Anu apotu ikituumokis iyong anguna apotu totakanut?

Ngina ikitumunikinio iwon ngini cici akitolomun ngatameta aloyakae keng angolo aronon eruwor ikoku ngini nyelakara. Epedorete ngidwe arokor ngipitesio ngulu alalak ka epedorete ariamun nguna iyookino anguna kec erae kepupokis ejok ka kisisaete ngikisila lu.

Ngikisila ngulu ka apupokin ngatameta angidwe

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma eemu lo:

Anupit Chun ebe ejoikinit lokoku kneg ngolo apolounon toruwor ngolo jwi jwi itumoro alotic angolo ke Ekanisa kori a Ekelesiya. Abu inges anginapaki kiyakiya inges ayakaun lokos ngolo esiomere Ebaibul, atami ebe ajokak nu anguna keng. Nait pa ajoikinito lokoku keng a Chun nu daadang. Akuriana inges ka pa ajokinit inges ayakaun nakimorikina na jwi jwi inges bon. Nait ngina elimunere ayakaun ke ekokwa angolo angisorok lotaun ngolo apolon abu Chun nyemitak ngatameta alokoku keng ka abu kitingak lokoku keng alosit. Abu lokoku keng tololot lokokwa ngolo alwaana nooi, amam idiotunganan ayeni inges ka toyakaun ka akiyalolong emam alakara. Abu toup lokoku a Chun areanakino anginapaki alosit akitiya ngun. Ani ebonguni inges lore angoit nooi abu inges tonger tari akirworikin ka papa keng.

Anapaki anginapei, abu Chun toyakaun nakitatamo ngina a TCT ngina ke ekitaanu ka akal. Abu inges kisisau anguna akitimo ka akingita akisioniyo. Anguna sek eya, pa apedori inges akingit akisioniyo aneni alokoku keng. Anupito ngitunga alotalyo kec ebe iyookino ngakiro angikaurunak ka ngikasikou. Ka angun amam apolou akingit akision alodwe. Nait abu Chun toanyu ebe abu inges todiaka aneni alokoku keng angina abunio nyiira inges. Abu inges tololot akingita akision aneni keng. Nyirworikina inges ka lokoku keng ngisabito, nait ageiyar anen, abu angoit keng totikuun. Abu inges togeik akirworo ka papa keng nabo ka iwadio abu arucokina kec togeik angaleun.

- Anguna ainyo eitanitor Chun lokoku keng tololot lokokwa angisorok?
- Anguna ainyo pa acamitor lokoku keng alosenen lokokwasinei ngulu ekote ngulu angisorok?

- Nyaanu nguna apotu totakanut ngina abunio Chun nyiira nguna alokoku keng ka aripun ngatameta keng?
- Ngina aanyunia Chun ebe nyiirara inges ejok, anu abu inges kitiya? Alipite aponiata ngun kibelekis eyakaune?

Ngikisila ngulu ka apupokin

Apupokin ejok

Nguna ke Ekarikon: *Tosyoma ekitaabo Angikasiomak – Nykisila ngulu ka apupokin. Tobongok ngina kingiset daadang.*

Igarakini apupokin ejok neni aikoku alemar eyakae angatameta kec akilo akitiya ngipitesio ngulu aronok. Ingarakini ikes aruwor ngulu itijiyete ationis ka ainakin ikes aosou ngina iitanito ikes aruwor ngulu etenito anapoloun ikwa ngitunga epakito anadam. Ingarakini ikes ayakaun ejok anguna kec angilopeyek ka akisisa epite ngolo kiboiyet ejok. Erae apei alotooma aosou ngina apolon ngina kitopolounet ngidwe.

Ngina ikitumunikinio iwon ikoku akitolomun ngatameta aloyakae keng angolo aronon eruwor ikoku ngini nyelakara. Epedorete ngidwe arokor ngipitesio ngulu alalak ka epedorete ariamun nguna iyookino anguna kec erae kepupokis ejok ka kisisaete ngikisila lu.

Ngikisila ngulu epupokinere ka ebongokinere ngidwe anatameta kec

Anguna ka apupokin ejok nguna angidwe iitana iwon akitiya:

1. **Topupok iinakina ejok:** *[Akitoodikinet anabolya: abu papa kiwuak akaritas kwap]*
 - Epatana ikoku ani kitiyaa iyong idiobore akitoodikin ebe iinaki iyong inges ngatameta kon daadang, anakitoodikinet, akiwuakin akaritas kon kwap ka akingolikin ikoku, abobong akingolikin ikoku, alomun alojikon ka akiboikin kwap.
 - Nyepatana ngidwe akiting eyakae angatameta kec make, erae kemam ngini ingarakini ikes. Angun, egogongioto ngatameta ka eyakae ka itodiun nu alopitesio angulu aronok.
2. **Toyenu eyakae kec:** *[Akitoodikinet anabolya: “Ooo”, “Mmm”, “Ayenu ayong”]*
 - Kisitiya akitalakaret kori akirot – ‘Ooo’ kori ‘Mmm’ kori ‘Wow’ or ‘Ee’ kori ‘Ayenu ayong’.
 - Kisitiya ngimacarin anakuwan emam erwor – Kiiki ka akou, ngakonyen, angisibib iwadio.
 - Nyiwuak ikes toyakaun natameta nguna aronok. Anguna angidwe iitana iwon acamun epite ngolo eyakatar ikes anatameta kec ka engarakisi ikes asubakinia ngipitesio kec nyemunaun.
3. **Kingarak ikes totena ngatameta kec:** *[Akitoodikinet anabolya: “Kepotu nguna ikisuruma iyong ngileec nooi”]*
 - Kingarak ikes anakisitiya ngakiro nguna itoodiunito ngipitesio kec.
 - Nyepedorito ngidwe anginapaki alimun epite ngolo etamakinitotor ikes. Ani kitiya iyong nu anguna kec etemarete ikes ebe iyeni iyong ka icamunit ikes. Eyakaun ikes nakimaimauno ka eruwor ngulu iyapara. Nyimitak erae pa kijaunit iyong aneni kec ngun iyookino. Ikilimokini iyong ikonikoku erae pa kiyenunit iyong ejok.
 - Nyaanu eyakae anagatmeta anguna jwijwi eyakatar ngidwe?
 - *Akiyalolong*
 - *Angoit*
 - *Akadakin*
 - *Anyunyura*
 - *Aleecenut*
 - *Alukino*
 - *Aumokin*
 - *Alakara*

Kiyana:

- Nyaalu ngirotin ngidi ngulu amaikina Chun topupokinia?
- Kepedorito nu akibelesin nguna apotu totakanut ikwaani?

ETIC NGOLO KA ATUKOT ANGINA CICI (Ngitunga 2-3)

Toyeutu ngabolyasio ngaarei.

1. Anabolya angina ka apei, kitoodiutu nguna etakanunuyete anatukot kus ngina enyunyurar ikoku ka epite ngolo ebongokinioto ngikaurunak.
2. Anabolya angina angaarei, kitoodiutu aosou ka ngikisila ngulu ka apupokin ngulu isisaut iyes nakwarina. Ipedorete iyes aksistiya ngakiro nguna alimunun nakwarina kori totamutu ngace nguna itiyaunun.

Nguna ke Ekarikon: *Inak ngatuketa ngadakikae 10 asubanakinia ngabolyasio kec angun kingitak ngulu acamito abolyakin potu ngaren atukot. Kedaun nginabolya isitiyaete aosou ngina ka apupokin, kingit ngulu ce anatuketa alukisila aponi kisitiyae anabolya? Ani keya ngidikisila ngulu pa aponi kiroomdiunae, toanyu erae kepedori idio atipei abolyakin isitiyae aosou ngin.*

Agolokinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Anguna ka akingarakinia ngidwe yok ayakaunor ngipitesio ngulu ajokak emaikina iwon engarakisi ikes. Akitiya nu emaikina iwon opupokisi ejok nguna kec. Anguna ka apupokin ejok iitana ngakiro nguna uni nu:

1. Topupoki iinakin nit ngatameta kon daadang
2. Toyenu eyakae angatameta kec
3. Kingarak ikes ayenun nguna eyakatar ikes anatameta

NGUNA EMAIKINA KITIYA NGINITUNGANAN ILOPE

Totamak epite ngolo ipedoria iyong ka ati akiwuakin akitatamet na lotic esabit lo anguna angidwe kon kori ngidwe ngulu iriamakin ka iyong kerae ngulu angikidunyet, nyiyeneta ka ngulu ce dang.

Apupokin ejok ngidwe

Abolya

Papa *iboi esiomi akaritas angiemuto.*

Tomotun **Lokoku** tooma nagule ecala, *“Nyikibolya nabo ayong ka inges! Angerit ayong inges! “*

Kiwuak **Papa** akaritas angiemuto lomesa, tobongok neni alokoku keng tema, *“Aanyu ayong kire atemar ingoit iyong nooi.”*

Tema **Lokoku**, *“Nyitemokino inges toriam ekone edio!”*

Tema **Papa**, *“Ooo?”*

Tema **Lokoku**, *“Abolyat ayong kire ejok ka egolok ngigoloi 2. Angun anadaunet ngina tari adikino egolokinio abu okobuc akigolokin.”*

Tema **Papa**, *“Mmmm.”*

Tema **Lokoku**, *“Ekau angun, abu Micah tolim alongaren ngitunga ebe arae adiakaret ngina kang inges pa elounere isua. Angun, abu ayong ocalak inges ka orotok...”*

Tema **Papa**, *“Kepotu kire ngun nooi ikisuruma iyong ngileec.”*

Tema **Lokoku** iyapara, *“Ee arae nguna aronok nait kerae bo dang nyetogoit ayong micah, erae inges lokone kang nooi.”*

Tema **Papa**, *“Ayeni ayong.”*

Tema **Lokoku**, *“Atami ayong ebe abongori aanyun erae keringa Micah eyai neni. Atamak ayong ebe kecamit kire inges isua eloutu.”*

Tomaisianik **Papa**.

Akitatamet 9: Apedor ngina angakiro yok

Ngatameta nguna apolok

1. Eyakatar ngakiro yok apedor kori itipipilete ngitai angidwe yok.
2. Ingarakini ekiyan ejok ka ngakiro nguna kisimukekinet ngidwe yok toyakaun lopite ngolo ecamitor Akuj ikes toruwor.

Ngiboro

Ekitaabo angikasiomak:

- a. Ekiyan ngolo ajokan

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Eyakatar Ebaibul nguna alalak anguna angakiro yok ka erot ngolo isitiyaere iwon angajep ka ngakiro nguna elimununuyo iwon. Elimunitoe ngakiro nu neni atapapa anerae erae ikes ikwa akou ngina ke ekal nait dang neni angini daadang idarit ngidwe.

Tosyoma Ngikolosae 3:21.

- Alupitesio ka ngiticisio einakinete ngidwe aruwor ngulu enyunyuraka (v 21)?
- Alupitesio ka ngiticisio einakinete apipilu ka ajamakinit?

Epeirot ngolo enyunyurikinotor ngidwe yok erae anguna nyepupere iwon ikes ejok lopite ngolo aponere iwon tomorae alokiyan yok angolo alunyar. Ecerot erae anakiro anguna ikisiyao iwon. Anakitatam ana, ikiripikini epite ngolo isitiyaere iwon ngakiro akitunyunyuria kori adukunio ngidwe yok.

Tosyoma Ngakitadapeta 12:18.

Alotooma engaet lo, ikitotamunitae iwon ebe epedorete ngakiro akicum ikwa atum kori eyaunete angaleu.

- Alirwor angakiro acepaki icumete ikwa atum?
 - “Ibangana iyong”
 - “Irae iyong ikonginait”
- Alirwori angakiro acepaki eyauni angaleu?
 - “Iyakatar iyong ngainakineta”
 - “Amina ayong epite ngolo itingitor iyong nakaatokon ka arimao”
- Itamunit iyong idiobore ngini aponi itolimokin iyong ikwa ikoku akitunyunyuria kori akitangaleunio a? Acepaki arae lu ngikaurunak, ngikaitotoi, ngiketatamak ka ngulu.
- Anu apotu nu yaut nakiyar kon?

Nguna ke Ekarikon: Inak atukot apaki totamut ejok nguna ka apedor ka akirot yok. Kingaraki ikes toanyut ebe ngakiro nguna aponi tolimokinae ikes ikwa ngidwe eringa ikes etamunito. Eyaunete ngakiro ngatameta ka eringa eyaunito nakwarina. Kilipa adiouriyen anguna angulu eringa etamunito ngiboro ngulu angakiro anguna aronok nguna aponi tolimokinae ikes.

Elipa neni ka Akuj ikitangaleu iwon anatameta angakiro anguna aronok anguna apotu ngice tolimut anguna yok ka ikingaraki iwon esionioto ikes angakiro angun. Ikingisi nabo iwon dang Akuj akitotamun iwon ngakiro anguna ajokak anguna apotu ngitunga tolimut anguna yok ka nguna apolok nguna abu Akuj tolimu anguna yok.

Ngakiro nguna icumete kori itipipilete etau

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Kisitiya ekitaabo angikasiomak. Ekiyan ngolo ajokan. Aripikin ejok nguna igirir tooma anguna ka aanyun nguna ka atutubet alotooma akitatamet na.

Ekiyan ngolo ajokan

Ngakiro nguna itipipilete kori icumete etau

Erae ngakiro nguna itipipilete etau erae ngiboro ngulu elimununuyo iwon icumete etau anginice. Nyikiyeuni iwon akitipipil etau aitunganan. Nguna akire elimununuyo ngakiro nu anguna ka akisimukekinia ikoku nait nguna eyaunete erae akitipipil etau aikoku. Akilo akibelekin enupi ikoku nguna iirari, ejamakini ka ejongoe akikatakinit aruwor ngini ajokan.

Elomarete ngakiro nguna itipipilete etau tooma apei anu:

- **Ngakiro nguna irworoe ka angoit ka akadakinit.**
Anginapaki, nyikiwuakinit iwon apolou nakiro nguna ikilimuni iwon (“Atamakinit ayong kerae nyikidounitoe iyong”).
- **Ngirorwa ngulu ikiinanakini iwon ngidwe**
Ngina itiyaeta ngidwe idiobore ngini nyicamakinit iyong ikilimuni iwon jwijwi idiobore anguna aikoku akilo ngipitesio keng (ikwa, irae iyong ngini atwaniyaran kori Ibangaana iyong!).
- **Akisikwaan**
Epatana nooi akisikwaan ikoku ka ngikaitotoi keng (ikwa, “Kerae kikwaan iyong ka ngikaitotoi” kori “Nyeos inges ikwa nakaato keng”).
- **Atamakin nguna etakanunete moi**
Ngapakio ngace ikilimokini ikes nguna etakanunete moi. (Ikwa, “Nyiriamuni iyong etic” kori “Ikwaan iyong ka mamae kon”; “Ikwaanikin iyong ka inges”).
- **Akirworo itoroniyart nguluce**
Ngapakio ngace ikirworo iwon ikitoroniyarit ngidwe yok aneni anguluce, epedorete ikes akiirar iwon (Ikwa, “Abu lokoku kang kibusokin ngakingiseta nabo. Nyikatakinit inges nabo ka agogong nooi” kori “Nakoku kang na, isiana inges nooi!”).

Eyaunete jwi jwi ngakiro nguna itipipilete etau nguna nyejokak anguna angidwe yok. Akitoodikinet, ikicamit iwon ngidwe yok kitiyaete ka agogong nait anakiirar ngakiro nu, enaikinete ikes anupit ebe nyepedorete ikes akitiya idiobore ejok. Angun, ejongoete ikes akikatakini. Epedorete ngakiro nguna etipipilak etau akiretakin ngidwe aruwor nguna daadang itemokinit Akuj ikes aruwor.

ATAMATAM ANGIPEIPEI kori KA IRUKITOS

Totamutu anguna angakingiseta angunaarei anu ka kilipa ekililingat ikotere Akuj ikingarakini iyes akisisaun ejok ngirotin ngulu kirworet lodwe kus.

- Anukiro nguna etipipilak ngitai nguna ilimonokinete iyes ngidwe kus?
- Alotooma alitic ilimomokiniata iyes ikes nu?

Erwori ngolo Ajokan

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Epedor iwon akiyan ejok ka ngidwe yok.

Tosyoma Ngakitadapeta 15:1.

“Epedori abongokinet ngina iyapunitae akisililingiar anyunyura, nait isiwongi akirot ngina ka anyunyura angoit.”

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ngulu ecamunito tosioma ngakiro nu angipepei alokitaabo angikasiomak neni ebala ebe 'Ekiyan ngolo ajokan'. Kingitak atukot topupokisi ejok ka totamete dang epite ngolo epedoriata ikes akiwuakin ngatameta nu lokalia kec. Kingit ngitunga tomora epite ngolo isitiyaata ikes ngolokisil.

Ngikisila ngulu ke erwor angolo ajokan

1. **Kisileerek ikoku nguna akire atipei erae kilimokinit iyong inges nguna pa eyookino.** Tari pa kerae nguna ilimokinit iyong inges nguna pa itamakinit iyong. Elemarete nu amamukau apuponor ngina eyai apaki ngina aonyan.
2. **Kingit akitimo ka tolimok nguna ka akimiakin kidau akisitiya ngakiro nguna etipipalak etau anagoit.** Einakinete nu ikoku kon etorube ngolo ka akision ngolo epedori inges arokor. Einakini inges dang alom akision erae kitiya inges nguna pa ikitalakarito iyong. Ikikerete iyong ngidwe akilo erae kingit iyong akisioniyo ngina idiakaritor iyong ka einakinete nu ikes acamit anguna ka akitalakar iyong.
3. **Kitamu ngipitesio ngulu eyaunete angoit kori anyunyura neni kon akilo alimonokin ngidwe ebe.** "Arae ngun ngakiro nguna ka abangao nguna ibu iyong kitiya!" erae ngun nguna epedor akitiyakin ka nyitunyurete akilo alimun ebe, "Ibangaana iyong!"
4. **Nyisikwaani ngidwe kon make.** Einakini akisikwaan ngidwe kon anyunyura anguna kec ka eyauni ajamao. Itogogongi ngidwe apoloun ejok.
5. **Kisirwor neni aikoku kon ngakiro nguna ajokak bon erae kepedori inges akiirar nguna kon.**
6. **Nyigeik alimokin ikoku kon ngakisikwaanet nguna aronok.**

ETIC ANATUKOT ANGINA CICI (ngitunga 2-3)

Anatuketa kus, tolemutu epei alokisila alu toyeut abolya ngina ipedoriata iyes akisitiya nu alokal kon.

Nguna ke Ekarikon: Inaki ngatuketa ngakadia ngakan (5) asubakinia abolya keck a angun, kingit ngulu ecamito ayaun ngina kec ngaren, Kedaut nginabolya kingitak ngulu e anatukot ebe alukisila aponi kisitiyae anabolya?

Ngakiro nguna esimukekinak kori etumunikinok

ATAMATAM ANGIPEIPEI

Nguna ke Ekarikon: Kisitiya ekitaabo angikasiomak – Ainakin ngakiro nguna esimukekinak. Kisimukek ikes tolimut nguna atekanete kire ka toyenu ebe eyakatar ngitunganan apaki ngina itemokino anguna ka atamunia ngakiro nguna italakarito ikes alodwe kec ka ani kepedorito ikes akisimukekin ikes kigira nu kwap.

Ainakin ngakiro nguna etumunikinok

Akilo akisitiya ngakiro nguna etunyunyurak iitana iwon ariamun apaki ngina kisimukekinet ngidwe yok.

Yaa ngadakikae ngakan totam ngiboro 5 ngulu ipedori iyong alimun anguna ka akisimukekinia ngidwe kon angipepei. Ani kilimu iyong nguna itamakina kire ejokiar. Anguna angulu emam toseu kerae atamun ngirotin ngulu ipedoria akisimukekin nguludwe ngulu irukitotor kori iriamununui aloyeneta kus.

Akitoodikinet, "Eketalakarit ayong epite ngolo ikingarakinitor iyong ayong akipore akimuj ibuni alosukul. Ejok nooi akiboi ka iyong ka itapatan iyong etic kang" ejok akilo atemar "Irae iyong apese ngina ajokan."

KAAPEI KA IRUKITOS (kori emam irukitos)

Kiyana ngakiro nguna itiyaete iyes ejok tokona alopote angolo isirworeata iyes ngidwe kus. Anukiro nguna isitiyaete iyes acepaki nguna itunyunyurete ngidwe kus? Tomora kaapei ka icetunganan ngirotin ngidi ngulu iyeunito iyes anguna ka akitumunikinio ngidwe kus kori ngidwe ngulu irukitotor iyes.

Agolokinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Epedorete ngakiro yok akisitiyao akisimukekin ngidwe yok kori akitipipil ngitai kec. Tari angina pa ikitamakinitor iwon akitunyunyur ikes angakiro yok, epedorete ngakiro yok abukin ngidwe yok aruwor alopite angolo acamitor Akuj ikes. Ikipedori iwon akisisa akisitiya erworu ngolo ajokan ka ngidwe yok. Eyai akibelevin ngipitesio yok akisisa anguna ka aanyunia ngirotin ngulu irworore ka ngidwe yok, nait ebala Ebaibul ebe epol akisitiya angajep anguna ka akisimukekinia ka adukun ngulu.

kikatak ariamun ngiwaitin ngulu alalak ngulu epedor anguna ka akisimukekinia ngidwe yok esabit lo ngolo ebuni. Kikatak aleamar akisitiya ngakiro nguna etunyunyurak ka ani kilimu iyong idiobore ngini etongoan angun, atipei kingit akisioniyo ka kisileerek nguna itamakinit iyong anadiakaret angina.

Akitatamet 10: Aminakin ka Arikin Ngipitesio ngulu Epedor Akitiyakin

Ngatameta nguna apolok

1. Apolou angipitesio angulu ajokak erae akiten ka arikin ngidwe kisisaut ngiticisio alorotin angulu ka Akuj, meere ca akisican bon.
2. Itiyao arikin alopitesio alotooma amina ka totupakinitetei emam akilocokin.
3. Nyerai akisican ngina ka akida kori akidic erot epei bon kori ngolo jwijwi erot ngolo kitiya anguna ka arikinio ngidwe.

Ngiboro

Ngitorubei

- a. Ngabolyasio nguna angirotin angice angulu-rikinet

Ekitaabo angikasiomak

- b. Arikin ngipitesio angidwe

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Ngakitadapeta 29:17 and 13:24.

- Anu ikitatamete iwon ngingaeta lu anguna ka arikin ngidwe?
- Anipolou ejokiya iwon arikin ngipitesio angidwe?
- Ani kikimina iwon ngidwe yok emaikina iwon orikisi ngipitesio kec a?
- Ejok arikin ngidwe kori emam?
- Ngina ikirworor iwon anguna ka arikin ngipitesyo, alurotin isitiyao iwon anguna ka arikin ngidwe yok?

Tosyoma ngiemuto nguluyaarei lu:

Ayakatar Seth ngikaitotoi ka ngakaitotoi ngikanikaapei. Apeikolongit aptu ngakaitotoi keng kitisakis inges ka abu inges toup anginakolongit, abu inges tongoo nooi kimas ikes ke ejag angakipi eleleba. Abu ejag angakipi todo neni angaarei ka togeut ikes akigworo. Abu eya keng kigolik nguna etiyasi ka abu tonyara papa keng. Abu papa keng bu atipei ka togeu acalakin Seth. Apotu ngitunga daadang toriangakinos ka tari ngikidunyet ngulu eteete. Abu inges toram Seth amisip ngarwa 4 kori 5 ka tolimok inges ebe nyemaikina kori ngibongok nabo akitiya ngun anerae kibongok nyinyouni ka torotok iyong nginace kolongit. Abu Seth tongoik nooi ngakaitotoi keng. Nginacekolongit abu apei anakaitotoi keng togeu nabo akitisa inges. Apotu daadang tokyeanaata, abu Seth kibap nakaato keng. Abu papa keng anapaki angina tokyeanaata ka ngulucetunga.

Amina Dinah akiram ngitorubei nait pa amina akitiya etic ngolo ke ekal. Abu toto keng anginakolongit kitotamunite inges anguna ke etic ke ekal. Nakwaarina abu inges tolimok Dinah ebe ani pa kitiya iyong etic ngolo ke ekal anadaunet apaaran, nyepedori inges esabit daadang akiram ngitorubei. Abu kimuriak inges nguna ke etic ke ekal. Abu toto keng kingit inges nguna abu inges tolimok inges ataparac ngin. Abu kingit inges nguna eyaunete nu erae pa kitiya inges etic ngolo ke ekal. Abu denah totam. Abu tolimok inges ayaun ngiboro keng ngulu eramia ngitorubei. Abu nait toto keng tolimok inges tema, ani kitiya iyong etic ngolo ke ekal esabit daadang, iriamuni iyong ngiboro kon kelunyar esabit. Kikote neni dang, angina kolongit abu kimuriak inges akitiya etic keng. Etwaniari inges apei kolongit kori ngirwa ca ngulu iceluwaria inges daadang alosabit angolo ebuni.

- Ali eemut ikwaaniyara ka atukot kus?

- Alorotin ngulu aponiata ngikaurunak nguluyaarei lu torikinet ngidwe kec?
 - *Abu papa a Seth toram lokoku keng apei paki ka tokyeana inges acepaki ka abu toto a Dinah kimik inges etic keng ngolo ka akiram ngitorubei.*
- Toseu ali eemut itoodiunit arikin ngina ajokan ka akisileereu anguna ainyo.
 - *Abu toto a Dinah toriki ngipitesio anakoku keng ka amina, abu kitaanyik Dinah nguna abu inges kitiya erono ka nguna apotu nu yaut ka abu kiwuap nguna jik emam akilocokinet.*

Anakitatamet ana ikilos aangun epite ngolo erikinere ngidwe alorot angolo ka Akuj. Ikilos dang nabo aripikin ngicerotin ngulu kingarakinte ngidwe anguna ka akitiya kaapei ikotere nyeruwor akisican ka akidic bon itiyao angun, nyemaikina iwon anginapaki esicanete ngidwe yok.

Ngirotin ngulu ajokak ngulurikinet ikoku

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekariikon Kisitiya ngulu ecamito akisiom – ngirotin ngulu epedori akitiyakin anguna ka arikinio ngipitesio. Erae arikin akiten ka asubakin ngidwe kisisaut ayakaunor ngipitesio ngulu ajokak alorot angolo ka Akuj.

Nyerae arikin atemar akisican bon, eya ngirotin ngulu egelegelya ngulu-rikinet ngidwe. Ejokiar arikin ngipitesio aikoku erae kisitiyae alorot angolo ka amina ka tomekinitetei erot epei.

Ikirikini iwon ngipitesio angidwe yok anerae ikimina iwon ikes ka ikicamit kisisaut epite ngolo eyariata alorot angolo ka Akuj ka aseun ngirotin ngulu ajokak ngulu eyaitotor ngulucetunga ejok. Ngacepakio nyitiyasi ngirotin ngulu eriyonokinere iwon ngidwe yok anerae eyaunete nu akisiangit, anyunyura, agogong angakiesi, ngileec, akurianu ka abulit. Epol nooi ayenut iwon nguna kitiya anguna ka akisiyookin ariyonokinet yok ngidwe kiyokin ikotere kingarakinere ngidwe yok topolut ejok alotooma arucokina kec ka nguluce ka Akuj.

Ngadi nguna itiyakin anariyonokin:

1. Ayenut ebe eyenete ngidwe atemar ikimina iwon ikes tari keriyonokinio ngipitesio kec.
 - Nyemaikina iyong kisican ikonikoku ingoit. Itatamete nu ikoku ariram kori akidic ka akigenyanakin egoit. Ani kingoit iyong kikatak mono akiboikin kisil etau ka kisiboik ikoku kon iwadio tari ngina itenia iyong.
 - Kitotam ikes apolou ngina ka akisican ebe erae akitatam ikes toyakaunotor ngipitesio ngulu ajokak. Kisileerek ikes ebe erae lo etic kon ikwa ikaurunan anerae imina iyong ikes, inges isicania kori iriyonokinia.
 - Kedaun arikin ikoku, epol nooi akimor ka inges amina kon ngina nyitamun anguna kec. Ipedori nabo iyong dang akiyan ngakiro nguna ka akisimukekin ikwa. “Anupit ayong atemar ipedori iyong aseun nguna iyookino moi,” kori “Anupit ayong atemar ipedori iyong akisisaun arakau ngini irimaana aneni angikaitotoi kon.” Erae amina ngina isimukekini akilo akurianu. Ingarakinete nu dang ikoku anerae eyakaun inges naiwara eyeni atemar eringa akaminae.
2. Totupite eriyonokine ka nyiloconokini
 - Ani kikicamaki iwon ngidwe ititaete idiobore acepaki ka akisican apaki ace, angun, etakanuni alodwe angayangayat anguna epedorete ka anguna nyepedorete, ekuriaketa ikes ka etamakinete atemar ediakarete ikes kitiyata nguna nyiyookino.
 - Ani kitiyae iwon nguna ikiyeunit emam akiloconokin akisicanet isisaunete ngidwe nguna epedorete akitiya iyookino ka nguna nyiyookino. Eyakaun ikes eiwara anerae eyenete atemar ikiteete ngikaurunak ikes ka eminae.

3. Toyenunite atemar eyeni ikoku nguna apotu ikes todiaikasi.
 - Kingit ikoku erae keyeni adiakaret keng, ani pa keyeni kiteyenik ka apatanu.
 - Nyida kori nyidong ikoku eringa nyisirworu inges anguna abu inges todiaakaria.
4. Kisileerek nguna etakanunete alopitesio angulu ajokak anguna iitanit iyong.
 - Ngacepakio nyeyenete ngidwe nguna iitana. Kitoodik ngidwe ileerete nguna nyemaikina ikes kitiyata.
 - Toyenunite atemar eyeni ikoku nguna icamit iyong ikes kitiyata moi.
5. Emaikina toyai atiakatait alokaru iriyonokini kori isicani iyong ngidwe.
 - Ngidwe ngulu cicik ngulu angikaru (2-10) epedori anginapaki asubakin alopitesio anakingolikin ereet kon esecec, akidong kori akisiboikin inges nawae bon adiopaki ngina iriyaniyara ka ngikaru keng.
 - Epedorete ngidwe ngulu angikaru (11-18) aanyun keleamar ngiboro ngulu sek eyakatar ikes ka nguna ka akiitan ikes kitiyata etic anguna angipitesio ka nguna aseut.
6. Emaikina etyae ngolo ka akisicanet kiriyaniyara ka asecit ngina aponi kitiyae.
 - Ani kelal adiakaret, emaikina akisicanet dang tolal, ani kedit adiakaret, emaikina akisicanet dang todit.
 - Nyemaikina alemar nguna itakadakini ikoku todol epeilap erae kediakarit ikoku apeidiakarit, iyookinerae keleamar ajokis aneni keng apei kolongit bon ka ani kerubaki edikanari kiyatakiniae apaki.
7. Atupakinit ejok ngipitesio
 - Egogong akitiyakin nguna ilimuni iyong ekingaren ka itiyakin ido eyauni akeroru ka akikinyoma. Ikitoodikini iyong akidarit ngina itemokino akisitiya idiobore.
 - Akitukurian akitiya akisicanet neni aikoku ka nyitiyakin nguna eyaunete ngun angayangayet nikoku ka nyitiyakin nabo ngun.
8. Ani kepedor, kisitiya akisicanet ngina iriyaniyara ka adiakaret.
 - Apolou ke erot alo angolo ka akisicanet erae akingarakinia ikoku toyeni etic ikotere esubakinor alopitesio.
 - Akitoodikinet. Ani kemina Sara akingaranakin toto keng anguna ka asubanakin akimuj ka kiyeyate lokaato keng ngolo acamit akingarakin. Abu toto a Sara tolimok inges ebe nyepedori inges akingarakin inges akipore mati kecamu inges lokaato keng dang kingarak, kori ani kenang Petero emesa tobukor ngakipi, ingisi toto keng inges akingarakin nakaato keng aninaiyar.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

- Anu alotooma ngariyonokinet angidwe nu isitiyae iyong anguna angidwe kon tokona?
- Anu alotooma ngariyonokinet nu, nyetamuna kori nyiirara iyong?
- Tosioma eemut a Seth nabo alotooma ageikinet. Toburo nginadoketait angapeipei ka kirworu anguna apedorit papa a Seth egelaaka anguna ka akiwuakinia ngariyonokinet nu neni anguna apotu kitiyaun.

ATAMATAM ANGIPEIPEI KORI KA IRUKITOS

- Aluticisio itiyaete ngidwe kon ngulu kire ikitunyunyurete iyong ka tadakar akou kon? Aluboro ngulu ipedori iyong akitiya anguna ka akitikunio etau kon eringa iyong nyisicana ngidwe kon?
- Nyaanu nguna ipedori iyong akitiya akitoodikinia ngidwe kus ebe isicani iyong ikes anerae imina iyong ikes?
- Nyaani ibore ipei ngini kitete ngini ipedori iyong akitiya ngina isicania iyong ngidwe kon moi?

Ngicerotin ngulu-kisicanet akilo akidic kori akibunga

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Nyaalu ngicerotin ngulu kisicanet ngidwe kon akilo akisican ka akidic kori akibunga?

Ngirotin ngice ngulu kisicanet ngidwe

Nguna ke Ekarikon: *Toanyu ngirotin ngice ngulu kisicanet alotooma ekitaabo angikasiomak. Ngirotin ngice ngulu kisicanet. Kitoodik ngakitoodikineta ka ngakisikwaanet alotooma ngapepei.*

Iyookino ngacepakio akidong ka akicidanakin ikoku ngini (angikaru 2-10). Egelaana akidong kori akicidanakin anakidic kori anakibunga. Ngina idongia kori icidicidakinia iyong ikoku, kidareu tari ngina isilia etau kon anagoit, ido iyaa inges topaka aneni anguluce, kisileerek nguna idongitor iyong inges, nyidong ikoku alongaren nguluce. Isurumete nu inges ngileec ka eyaunete nu neni keng apipilu ngina ke etau. Kidau akicidicidakin, emaikina iyong todak akitoodikin inges amina kon. Itiyao adongdong anguna ka akisican ka itoodiunitae amina anguna ka asubakinia ngipitesio anguna amoi. Nyemaikina inaki ikoku ngapores kori kitukulau angoit. Ani kisitiyae ka aosou epedori aruwor erot ngolo itiya anguna ka akiuriaria ngipitesio ngulu aronok ka kitopolou akeroru ka eyakaune ngolo ka aiwara. Ani kidongdongoe iyong ikoku angina paki eninikyeta ngitai ka kisianga.

NYERAE arikin ikoku akidic kori akibunga inges. Akisican ngidwe anakidic NYERAE ngol erot epeibon ngolo erikinere ngidwe. Eya ne ngicerotin ngulu ajokak akilo akisican anakidic kori anakibunga.

1. Inaki ngidwe **ediotic ngolo ingarakini** akilo ngipitesyo ngulu nyecamakina
Nooi alodwe angulucicik ipedori iyong akibelekin ngipitesio ngulu ikitiilito kori ngulu nyiyookino anakisirwapakin ikoku elotic ece ngolo ajokan ikwa akingarakin ngikaurunak, ngikaitotoi kori akitiya idiobore ngini iyesi iyong atemar eminas ikes. Ejoikinit nabo dang akiteyenun ikoku ebe nyicamit iyong ngipitesio kec.
2. Kitoodiu ka **agogong** nguna ingerit iyong (emam pa itoroniyarit ngipitesio aikoku)
Akitoodikinet, anguna angidwe angulucicik akitenikin bon inges kori alimunet ngina ileere ngina ka angerit nguna itiyae alopitesio keng epedorete nu akilocokin ikoku anerae ecamit ikoku tominatei ka tocamunitetei. Tolosik nguna angipitesio ka nyisitiya ngakiro nguna ka arienyeo kori ngakiro nguna aronok anguna aikoku. Tolimu tema, “Nyacamit ayong nguna (kitamak ngipitesio ngulu nyicamit iyong)”.
 - Nyaalu ngiboro ngidi ngulu nyicamit ngidwe kon nyitiyaete? (Kisitiya alimun alopite angolo alokidiana).
 - *Akidic ngitunga nguluce – “Nyacamit ayong idici iyong ngitunga nguluce”*
 - *Akisitiya ngakiro nguna aronok - “Ngacamit ayong iyong isitiyae ngakiro nguna aronok”*
3. **Todema ngiboro ngulu emina inges**
Akisileerekinet, alemar ngiboro ngulusek ebolyar ikwa imotoka, akitere a T.V, ipedori iyong alemar imotoka alotooma apaki kori tocamak ikes akitere a TV alotooma apaki. Totamunite, emaikina aoyau ngina ka apaki toriyan ke etyae akisicanet ngina iitana anginapaki kilocetei ipimakina lokaru kec.
 - Nyaalu ngiboro ngidi ngulu ecamito ngidwe ngulu angikaru 2-5, 6-11 ka 12-18?
 - *2-5 – ebolyasi angiboro kec angulu itiyaunitae anguna kec ka ngikonei kec.*
 - *6-11 – ebolyasi alokinga ka ngikonei kec, iteete a T.V esiomete ka nguluce dang.*
 - *12-18 –erukito kaapei ka ngikonei, irworosi angaponio kec, iteete ngisinemae ka nguluce dang.*
4. Kitoodik ikoku **epite ngolo epedoria inges akitiyaa nguna abu inges kitiyau.**

Akitoodinet, ani kebwang ibore kori kitiyau adiodiakaret (tari pa kiredakinit ngun) ingisio ikoku tosubak kori kitesegu akibois ngin. Itatamete nu ikoku asubakin ationis ngina abu inges kitiyau. Akitoodikinet, abu Adam tonang lokaato keng ngolo cici tocakakin kwap, abu papa keng tolimok inges akingarakin kitonyou, kisieme erae kewanan ka tolimok lokaato kon ebe adiaka ayong.

- Nyaalu ngiboro ngidi ngulu itiyaete ngidwe ngulu epedorete ikes akingarakin anguna ka asubakinia kori akitesegun?
 - *Ngakipi nguna ebukor kori akimuj*
 - *Akitongorian akai*
 - *Akibwang idiobore*
 - *Akiwan itunganan nginice*

5. **Atyakar ikoku** aneni anguluce – “Akiya apaki bon”

Akitoodikinet, ipedori iyong akiwuakin ikoku lokicolong, nagule kori iwadio neni epedoria inges atamakin nguna abu inges kitiya ka anguna pa eyookino. Ecamakinite nu ikoku kisil ka torip adiakaret. Ingarakinite nu ikoku totikuun ka toriam agogong. Angun yaa apaki adio akisirwor ikoku anguna ka akiteyenunia inges nguna abu inges kitiya, anguna ainyo arakar adiakaret ka ngaseununueta ngace nguna epedori inges akitiya moi. Totamunite ebe, emaikina nu kitiyae alotyae angolo angadakikae angikaru aikoku. Akitoodikinet, ikoku ngini angikaru a 6 isiboikinio nakibois adio ngadakikae 6.

- Apaki ngina etya ai emaikina ikoku ngini angikaru a 6 kisiboikinoo nakibois adio? Ngadakikae 6
- Apaki ngina etya ai emaikina ikoku ngini angikaru a ngitomon nyecamakinere abolya ka ngikonei keng? Ngadakikae 10

6. **Inak aseunet** – Nyipitesyo ngulu ecamakinitae kori nguna etiyaun / iretakinitae

Nguna elosikinitoe erae ainakin ikoku aseunet alokiding nguna iyookino ka nguna etiyaun alotooma aseunet ngina aronon. Epol nooi toyenetei nguna itiyaun etakanete, meere nguna ewanete ikoku nait idiobore ngini epedori ikoku akiitun kori nyecamit.

Akitoodikinet, Ani pa kepwasi ikoku ngikyel, ipedori iyong ainakin inges aseunet ngina epwataria ngikyel keng tokona kori nyiiri inges ngitamutamui apaaran daadang. Itiyasi nu alotooma ngulukaru daadang.

7. Toesik ikoku **toraim ngican** alotooma nguna abu inges kitiyau anguna angipitesio keng.

Akitoodikinet, ani pa kiricakinit ikoku ngiboro keng, nguna atakanunete ebe nyeyaete ikes apaki kori ani kecaka ikoku ikebore ngini emina inges ikwa imotoka nginicici anerae ngidepuni inges. Epedorete ngakitiyaunet nu akitatam ikoku kiricak etic. Itiyakin nu nooi alodwe angulu epolounito. Nyiyookino nu erae keyakaun ikoku naiwaro kori kityakaun ngitunga nguluce naronis ka nyitiyakin nabo dang nu erae keyaenenete nguna itiyaun akaoyan kori erae pa kemitakinit ikoku.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekariikon: Totyaku nginabolya alotorube – Abolya alorotin angulu egelegelya, angun inaki nginatukot abolya ngina egelaana. Inaki ngadakikae 5 anguna ka asubakinia. Kedaun nginabolya, kiyana ngakingiseta nguna eya kwap:

- Anirikinet abu abolya na kitoodiu?
- Alityae angakiro angidwe iyookino arikinet angipitesio na kisitiyaere?
- Nyaalu ngirotin ngulu ka arikin angina itiyaun ngina abu abolya na kitoodiu?

Abolya 1 – Inak etic ngolo ingarakini

Ecakanakini **ikoku** ngasaani kwap ka kiitanite akimuj.

Tonyara toto: “Tojongo acala ngina. Idepari iyong akingarakin awokun ngakipi nguna ka akidorokin akimuj”

Abolya 2 – Akinger nguna itiyae ka nguna eitanitae totakanut

Eusi **ikoku** ngakalamwa neni igiri tocananari.

Tema toto: “Nyeræ ngol erot ngolo ajokan ngolo etingitere ngakalamwa anakaato kon. Ani kilipu iyong idiobore, eitanit ayong iyong kidarite inges. Kinyakak ngakituka angakalamwa atipei ka kinyaka nabokis.”

Abolya 3 – Kitoodik inges erot ngolo epedoria asubakin nguna abu inges kitiya

Ikoku alodukan, abu tobucakin akibwang ibore idio.

Tema toto iyapunit: “Kidepu ngabeleta ka ikilosu iwon lodukan ka itemokino iyong ikingit akision. Angun alosi ayong akitac.”

Abolya 4 – Inaki aseunet – kisitiya nguna etiyaun ka toesik ikoku toriamu ngican anguna etiyau inges

Abu **toto** tosubak alosit lomaket

Kingit ikoku: “Toto apedori ayong dang alosit a?”

Tema toto: “Ngon ibu iyong kitiya aronis ka ibu kikalou anguna aimotoka angina kitete ngina etorere iwon lodukan angiboro angulu itiyaunitae anguna angidwe. Ipedori iyong abunere tokona nait emaikina iyong toseu. Kitiya ejok emam nyikalouno kori idongi lore moi. Ipupi iyong a?”

Ani edoli lodukan alomaket. Abu **ikoku kiworou** anguna aimotoka angina cici. **Abu toto** keng ekililingi yaa inges lore. Akolongit nginace abu **toto** tosubakin alosit lomaket

Toem **ikoku** neni atoto keng tema: “Abuni ayong orukosi ka iyong a?”

Tema toto: “mam – iyakatar iyong bien aseunet ngina kitoodiunet ngipitesio ngulu ajokak kori idongi lore moi. Ibu iyong nyiyakaunor ngipitesio ngulu ajokak bien angun, itemokino iyong kidong lore nakwarina ka tata kon. Ibuni iyong orukosi acekolongit eraekiyakaunor iyong ngipitesio ngulu ajokak”

ETIC NGOLO KA ATUKOT ANGINA CICI

1. Totamak eyakæ angidwe kon alore anginapaki, iworu nginapaki nyeyakatar ikes akeror ka ngipitesio ngulu arokon.
2. Toseu eyakæ epei ka totamu ngirotin ngulu ajokak akilo akisican anakidic. Tosubak abolya apei isitiyæ ngirotin ngulu kitete alotooma eyakæ ngolo.
3. Kitiyata abolya anguna angigurupo anguluce.

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ngulu eteete ngirotin nguluce ngulu kisicanet ngulu aponi kitoodiunæ alotooma abolya.

Toburosi

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Yaa apaki aanyun anutameta anatutubeta anu etamunito ngitunga ka epite ngolo egeunitotor ikes akisitiya nguna esisaut. Acepaki eyakasi ngidikoyo ngulu iitanit iyong aburor nabo. Yaa apaki anadaunet akitatamet, kilip neni ka Akuj kingarak ka kiganga ngidwe kec ka kingarak ikes kitiyata nakwarina nguna ka akitatamet.

Alosabito angulukudio ikiyana iwon ngirotin ngulu alalak ka togelegelya ka ngikisila.

- Alukisila kori ngirotin ngulu ka akisican itamunit iyong?
- Alu apedosi akilo akingarakin iyong?
- Anu icamit iyong akikatakin akitiya akilo? Ka anu nyicamit iyong akitiya nabo?
- Anu kilocokineta iyaanyuni alotooma ikoku kon ngina isitiyaa iyong ngirotin lu?
- Nyaanu nguna ikingarakinete iyong amecakin neni ka Akuj anguna ka akisitiyaa ngirotin ka ayaun akilocokinet ngina ejok alotooma ngidwe kon?

Ngina ikiriyonokinia iwon ngidwe yok, ikitenit ka ikisubanakini ikes toyara akiyar ngina ka Akuj. Ariyonokin ngina ka Akuj elomunit alotooma amina. Anguna ka ariyonokin kitiyakinor, itemokino iwon otupakinito nguna ikiseu emam akilocokin ka oosok alorotin angulu ikisicania ngidwe yok – ikotere nyeruwor ikes ngulu enyunyurasi ka ngulu epakara. Ngidwe ngulu isisaete akiyar alorotin angulu ka Akuj erae ikes akimwaimwakinet aneni ka Akuj neni ka atukot ka ekal kec.

Ngabolyasio nguna angirotin angice angulu kisicanet

Abolya 1 – *Inak etic ngolo ingarakini*

Ecakanakini ikoku ngasaani kwap ka kiitanite akimuj.

Tonyara toto: “Tojongo acala ngina. Idepari iyong akingarakin awokun ngakipi nguna ka akidorokin akimuj”

Abolya 2 – *Akinger nguna itiyae ka nguna eitanitae totakanut*

Eusi ikoku ngakalamwa neni igiri tocakanari.

Tema toto: “Nyerae ngol erot ngolo ajokan ngolo etingitere ngakalamwa anakaato kon. Ani kilipu iyong idiobore, eitanit ayong iyong kidarite inges. Kinyakak ngakituka angakalamwa atipei ka kinyaka nabokis.”

Abolya 3 – *Kitoodik inges erot ngolo epedoria asubakin nguna abu inges kitiya*

Ikoku alodukan, abu tobucakin akibwang ibore idio.

Tema toto iyapunit: “Kidepu ngabeleta ka ikilosu iwon lodukan ka itemokino iyong ikingit akision. Angun alosi ayong akitac.”

Abolya 4 – *Inaki aseunet – kisitiya nguna etiyaun ka toesik ikoku toriamu ngican anguna etiyau inges*

Abu toto tosubak alosit lomaket

Kingit ikoku: “Toto apedori ayong dang alosit a?”

Tema toto: “Ngon ibu iyong kitiya aronis ka ibu kikalou anguna aimotoka angina kitete ngina etorere iwon lodukan angiboro angulu itiyaunitae anguna angidwe. Ipedori iyong abunere tokona nait emaikina iyong toseu. Kitiya ejok emam nyikalouno kori idongi lore moi. Ipupi iyong a?”

Ani edoli lodukan alomaket. Abu ikoku kiworou anguna aimotoka angina cici. Abu toto keng ekililingi yaa inges lore. Akolongit nginace abu toto tosubakin alosit lomaket

.

Toem ikoku neni atoto keng tema: “Abuni ayong orukosi ka iyong a?”

Tema toto: “mam – iyakatar iyong bien aseunet ngina kitoodiunet ngipitesio ngulu ajokak kori idongi lore moi. Ibu iyong nyiyakaunor ngipitesio ngulu ajokak bien angun, itemokino iyong kidong lore nakwarina ka tata kon. Ibuni iyong orukosi acekolongit erae kiyakaunor iyong ngipitesio ngulu ajokak”